إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ خَالِدِينَ فِيهَا وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (لقمان)

الأعمالُ الصالحة

(اسانه ښه عملونه)

مصنف

شیخ الاسلام حضرت مولانا مفتی محمد تقی عثمانی صاحب دامت برکاتهم العالیه

مترجم

مفتی محمد معصوم افغانی

مکتبه حکیم الامت
کاسي روډ، کوټه

تعلیم الاسلام راډیو
کندهار: ۸۹.۷۰FM هلمند: ۸۹.۵۰FM
ویبپاڼه: www.Taleemulislam-Radio.com

Download from: www.aghalibrary.com

بسمه ذکره

نحمده ونصلی علی رسوله الکریم

حمد وثناء الله پاک لره چه په هر وقت او په هره زمانه کې يې حقاني
او حق پرسته او حق بيان علماء د دنيا ته راليږلي او د عامه انسانانو
او خصوصاً مسلمانانو خدمات او ديني چارې او رهنمائي او کارسازي
ورباندې کوي

د پاک رب العلمين ډير ډير احسان دی چه په حاضر وقت کې يې
د حضرت مولنا شيخ الحديث امام الوقت مولنا محمد تقي عثماني صاحب
اطال الله تعالى حياته وبقائه
مبارک کتاب (الاعمال الصالحة) په ذريعه د ګران او ډير محترم
المحب في الله والمبغض في الله
مجاهد او خادم د اسلام عالم جيد مولنا مفتي معصوم صاحب
دامت حياته وبرکاته
ترجمان د دغه مبارک کتاب ومونږ ته ورسيدی
چه ډير مؤمن مسلمان د پاره لائق دی چه د غاړې

تعويذ او خپل ورد او وظيفه يې وګرځوي
جزاهما الله تبارک وتعالى في الدارين
خيراً کثيراً
ومن الله التوفيق وبه الاعتصام وعليه التکلان
العبد الضعيف الحزين عبد العلي الديوبندي
الحنفي النقشبندي
عفا الله عنه وعن والديه

Download from: www.aghalibrary.com

د مصنف لنډه پېژندنه:-

محقق العصر، فقيه الملة، شيخ الاسلام، حضرت العلامة مولانا مفتي محمد تقي عثماني صاحب (دامت بركاتهم العالية) د اوسني عصر يو نابغه شخصيت جيد محقق عالم او مذهبي لارښود دی، د اسلامي علومو او عصري فنونو جامع څښتن دی، په تفسير، حديث، فقه، سيرت، تاريخ، ادب او وارو اسلامي علومو کې کامل مهارت لري، د حميده اوصافو او جامع کمالاتو له امله په ټول اسلامي نړۍ کې منل شوی، د قدر وړ او د نړۍ په عظيم علمي کدرونو کې د عالي مقام خاوند دی.

د شوال پر پنځم تاريخ په کال ۱۳۶۲هـ سنه کې وفاني دنيا ته سترګې پرانستلې، د اولسو کلونو په عمر کې د دارالعلوم کراچۍ نه فارغه شوی، نامتو استادان يې هر يو لکه مفتي اعظم حضرت مولانامفتي محمد شفيع صاحب، فقيه العصر حضرت مولانا مفتي رشيد احمد لدهيانوي صاحب، شيخ الحديث حضرت مولانا سحبان محمود صاحب او حضرت علامه مولانا شمس الحق صاحب (رحمهم الله تعالى) غوندي علمي او روحاني خيري دي.

د کال ۱۹۲۰ سنه نه بيا تر اوسه د بيلو اسلامي علومو په تدريس بوخت دی، د کتاب مترجم په کال ۱۴۱۱هـ سنه کې ترمذي

Download from: www.aghalibrary.com

شريف ځيني لوستلي خو اوس نوموړی شيخ الحديث يعني د بخاري شريف درس ورکوي.

د روحاني علومو لپاره يې د حكيم الامت حضرت مولانا اشرف علی تهانوي "قُدِّسَ سِرُّهُ" وارشد خليفه حضرت ډاكټر محمد عبدالحی عارفی (رحمه الله) ته رجوع كړې او نوموړي خلافت وركړی.

حضرت شيخ الاسلام (د امت بركاتهم) د عظيم علمي صلاحيت له كبله ډېر مسئوليتونه په غاړه لري، د جامعه دارالعلوم كراچي نائب رئيس، شيخ الحديث د مياشتنی مجله "البلاغ" اردو او انګريزي اعلی مدير، د تصنيف او د تاليف د څانګي رئيس، د جدّی د علمي مجلس نائب رئيس، په اسلامي معيشت كي د ډېر زيار له وجهي د مختلفو اسلامي هيوادونو د اسلامي بانكونو د شريعت كميسون عضو ټاكل شوی حضرت شيخ الاسلام "د امت بركاتهم" د سود متبادل اسلامي معاشي نظام په ډېر هاند او هڅو سره مرتب كړی چي دا د نوموړي ډېره ستره تاريخي كارنامه او په اسلامي امت يې احسان هم دی ولي چي اسلامي دولتونه كولای شي چي د همدې نظام په نافذولو سره مسلمانان د سود د لعنت نه وژغوري او اسلامي معاشي نظام نافذ كړي.

حضرت الاستاد د امت فيوضاتهم څرنګه چي د اسلامي علومو اوعصري فنونو جامع عالم دی اوهم په انګريزي ژبه كي بشپړ مهارت لري د امريكا، اروپا، استراليا، افريقا او د اسلامي هيوادونو په

Download from: www.aghalibrary.com

شمول د اسلامي جمعيتونو له خوا دعوت ورکول شوی او په دغو محافلو کي يې د مسلمانانو رهبري کړي او د هغو د ستونزو يې شرعي حل لټولی چي سفرنامه يې په نامه د "جهان ديده" او دنيا مري اګي خپره شوې.

حضرت شيخ الاسلام د وخت ډېر قدر کړي او تصنيف او تأليف ته يې ډېره توجه کړې د شپېتو په حدودو کي يې تأليفات او اثرات خپاره شوي په عربي، اردو او انګريزي ژبو کي اسلامي نړۍ ځني استفاده کوي، ځيني په لاندي ډول دي:

(١) تکملة فتح الملهم ٦ ټوکه، شيخ الاسلام علامه شبير احمد عثماني رحمة الله عليه مؤلف تفسير عثماني (کابلی) د مسلم شرح پيل کړي پنځه ټوکه شوې خو نوره پاته وه حضرت الاستاد د امت برکاتهم دې تکمله په شپږ ټوکه کي ليکلې د همدې عظيم خدمت له امله د وخت عالمانو د "شيخ الاسلام" لقب ورکړی، (٢) ماهي النصرانية، (٣) درس ترمذي ٣ ټوکه، (۴) حجيت حديث، (۵) فقهی مقالات ٣ ټوکه، (٦) بحوث فی قضايا فقهية معاصرة، (٧) احکام اعتکاف، (٨) تقليد کي شرعی حيثيت، (٩) علوم القرآن، (١٠) د قرآن پاک انګريزي ژباړه، (١١) د معارف القرآن تفسير انګريزي ژباړه، (١٢) اصلاحی خطبات ١٣ ټوکه، (١٣) اسلام اور جديد معيشت وتجارت، (١۴) مآثر حضرت عارفی، (١۵) حضرت معاويه اور تاريخي حقايق، (١٦) حکيم الامت کي سياسي افکار، (١٧) بائبل کيا هي، (١٨) بائبل سي قرآن تک، (١٩) اکابر ديوبند .....،

Download from: www.aghalibrary.com

(۲۰) احکام الاوراق النقدية. او داسي نور.... او دغه لړۍ اوس هم دوام لري.

د حضرت شيخ الاسلام د امت برکاتهم د اسلام او مسلمانانو په اړه خدمتونه ډېر زيات دي چي په دغه مختصر مضمون کي نه شي راتلای نوموړی د خپل بزرگواره والد مفتی اعظم، مفسر القران حضرت مولانا مفتی محمد شفيع صاحب قدس سره په شان په اسلام او علمي نړۍ کي يو ځلانده ستوری دی.

اين سلسله از طلائی ناب ست　　　اين خانه تمام آفتاب ست

"آسان نيکيان" يعني اسان ښه عملونه هم دده ډېر ګټور تصنيف دي، د دو اتيا (۸۲) په شمېر کي يې داسي اسانه ښه عملونه د قراني آيتونو، او نبوي احاديثو په رڼا کي جمع کړي چي کول يې ډېر اسانه او ثوابونه يې بې حسابه دي چي په لږ فکر او زيار سره انسان ډېر څه لاس ته راوړای شي اسانه پښتو ژباړه مو په "الاعمال الصالحة" سره نومولی د کتاب په اړه د مصنف وضاحت کافي دی نور نو د عمل په هيله.

ولي چي انسان ودنيا ته د همدې مقصد لپاره راغلی لکه الله تعالی چي فرمايي:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالاِنسَ الاَّ لِيَعْبُدُوْنَ.

"پيريان او انسانان د عبادت لپاره پيدا کړل شوي دي"

او حديث دی: اَلدُّنْيَا مَزْرَعَةُ الاٰخِرَةِ.

Download from: www.aghalibrary.com

...يا کښته ده د آخرت د همشيني ژوند لپاره.

والسلام

محمد معصوم افغاني. ۱۲. ۳. هـ ۱۴۲۵.
۱۲/۳/۱۴۲۵هـ

Download from: www.aghalibrary.com

سریزه

اَلْحَمدُ لله وَكَفٰى وسلامٌ على عباده الذين اصطفٰی.

الله تعالى دنيا له دې كبله پيدا كړې ده چي د هغه بندګان دلته په اوسېدلو سره د خپلو ښو عملونو په سبب د خپل آخرت لپاره څه تياري وكړي او داسي كارونه وكړي چي ورڅخه د الله تعالى رضا او خوشحالي تر لاسه كړي.

خو موږ د دنيا په كاروبار په بوختېدو سره د خپل ژوند د اصلي مقصد څخه غافل پاته شوي يو، د سهار څخه نيولې تر ماښامه پوري ټوله وخت د خپل ژوند د ډېر ښه كولو او خوندور ګرځولو كې تېره ؤ، او په دغه هاند او كوښښ كي ډېر لږ د الله ﷻ بندګان داسي دي چي ورته د خپل آخرت د ښه كولو فكر ورسره دی، حال دا چي دغه خبره په ثبوت رسېدلې چي ورڅخه هيڅ كوم دهري هم انكار نشي كولای چي يو ورځ له دې دنيا څخه تلل دي او د تللو دغه وخت هم ټاكلی نه دی، خدای خبر چي كله زغ وشي؟

Download from: www.aghalibrary.com

اسلام چي د آخرت سمولو لپاره کومي طريقې ښوولې دي په حقيقت کې هغه کومي ستونزمني نه دي ، بلکې که چيري انسان دغه طريقې غوره کړي نو د هغه دنيوي ژوند به هم ډېر په ارامه وي، خو نن زمان د خلکو په ذهنونو کې دغه خبره پرته ده چي پر اسلامي تعليماتو عمل کول ډېر ستونزمن کار دی چي د هغه لپاره به خپل ډېري دنيوي ګټي، ډېرخوندونه او ډېر عيش او ارام به قربانيږي. نتيجه داده چي ډېر خلک ددغه مشکل او ستونزي په تصور سره پر دغه لارځو ګامه اخيستل هم نه اخلي.

حال دا چي لومړی خو اسلامي حکمونه په خپل ذات کې کوم ستونزمن نه دي او کوم د الله بنده چي پر دغه باندي عمل کول وغواړي د الله ﷻ له لوري ورسره کومک هم کيږي او د هغه دنيا او آخرت دواړه ښکلي کيږي.

دوهم دا چي که چيري فرضاً پر يو حکم باندي عمل کول ستونزمن يا کومه سختي پکښي وي نو هغه سختي او تکليف د آخرت د هميشني ګټو په مقابل کې کوم حيثيت نه لري او دغه انسان بيا د رزق او پيسو ګټلو لپاره محنت هم کوي او دغه محنت خوښوي هم، ولي چي ورته معلومه ده چي ددې په بدل کې پيسې راکول کيږي، دغه ډول که چيري د اسلامي

Download from: www.aghalibrary.com

احکامو د عمل کولو په نتیجه کي د آخرت هغه نعمتونه ورکول کیږي چي د هغو موږ په اوس وخت کي تصور هم نه شو کولای ، نو د داسي عظیم مقصد لپاره د لږ تکلیف څخه بیا وېره ولي وي؟

دریمه خبره داده چي د اسلامي احکامو او تعلیماتو څخه ځه خو داسي دي چي پر هغوی باندي د عمل کولو لپاره څه لږ محنت کول غواړي، خو الله ﷻ ډېر داسي عملونه راښوولي چي د هغوی په عمل کولو کي نه کوم خاص تکلیف شته، نه ډېر وخت پکښي صرفیږي، نه هم ډېري پیسي خرڅیږي خولږ د فکرکولو خبره ده که انسان لږ توجه وکړي نو د څه محنت یا خرڅولو څخه پرته د هغه په اعمال نامه کي د نیکیو زیاتوب راځي او که انسان ددغو اعمالو پابندي وکړي ، نو انشاء الله ډېر په آساني سره د آخرت ډېره ذخیره جمع کولای شي.

په اعمال نامه کي د صالحو عملونو د زیاتوب نن ومونږ ته کماحقه قدر او اهمیت معلوم نه دی خو کله چي دغه روڼي ستر کي بندي شي، د الله ﷻ په حضور کي حاضري وشي او د حساب او کتاب مسئله را وړاندي شي هغه ورځ به معلومیږي چي د یو کوچنی نېکی څومره اهمیت دی؟ د هغه ځای سیکه

Download from: www.aghalibrary.com

روپۍ او پیسه نه ده، هلته سره زر او سپین زر و انسان ته په ښه نه ورځي د هغه ځای سیکه دغه ښه عملونه دي او دغه پوښتنه به کېږي چې په خپل لمن کې دي څومره ښه عملونه راوړي دي؟ هغه وخت که لمن خالي وي نو تأسف او نه زغمېدونکی تأسف او پښېماني به وي چې موږ په دنیا کې په خپل اعمال نامه کې زیاتوب ولې ونه کړ؟ خو هلته به د عمل وخت ختم شوی وي له دې کبله دغه پښېماني به څه ګټه ونه کړي.

ومعززو اصحابانو ﷺ ته ددغو ښه عملونو قدر او اهمیت معلوم وو نو هغوی ددغو نېکو عملونو ډېر حریص وو چیري چي به ورته د یو عمل په باب معلومه شوه چې له دې څخه الله تعالی راضي کېږي ژر به یې هغه عملي کی. او د کوم عمل ثواب چي به په څنډ ورته معلوم شو نو پر هغه یې ډېر تأسف کوی چي دغه موږ ته مخکي ولې نه ؤ معلوم ولي خو موږ به وړاندي عمل پیل کړی وای.

حضرت عبد الله بن عمر ﷺ ته حضرت ابوهریره ﷺ دغه حدیث واوروی: چي کوم څوک د یو چا د جنازې لمونځ وکړي هغه ته د یوه قیراط[له] ثواب ورکول کېږي او کوم چي د مړي د ښخېدو پوري جنازې سره ولاړ شي وهغه ته دوه قیراط

له قیراط یوه پیمانه ده چي سره او سپین زر په تلل کېږي.

Download from: www.aghalibrary.com

ورکول کیږي چي هر یو به د اُحُد د غره په شان غټ وي

حضرت عبد الله بن عمر ﷺ د حضرت عائشه رضی الله عنها څخه د دغه حدیث په باب پوښتنه وکړه، هغې هم د حضرت ابوهریره ﷺ تصدیق وکړ نو حضرت ابن عمر ﷺ ناڅاپه وویل: چي موږ خو ډېر قیراطونه ضائع کړي دي. (ترمذي)

مقصد دا چي هر ښه عمل د الله ﷻ د رضا سبب دی ډېر د قدر وړ دی او صرف په دنیا کي د هغه څخه ګټه اخیستل کېدای شي

او په ځانګړې توګه داسي نېک عملونه چي په کولو کي یې کوم تکلیف نه وي. هغه صرف د بې باکۍ او غفلت له کبله پرېښول دومره د تاوان سودا ده چي په آخرت کي به ددې پښېماني نه زغمېدونکې وي

له دې کبله دغه فکر راسره پیدا شو چي په یوه مختصره رساله کي د داسي آسانه ښو عملونو یو فهرست جمع کړل شي چي د هغه په کولو کي نه کوم محنت صرفیږي او نه هم کوم خاص وخت، خولږ د توجه په ذریعه د انسان په اعمال نامه کي زیاتوب او برکت راځي

د مسلمانانو څخه هیله ده چي هغوی دغه زرین اعمال په

Download from: www.aghalibrary.com

فکر او جذبې سره ولولي او دا د خپل ژوند په معمولاتو کې داخل کړي، څه ليري خبره نه ده چې دغه په ظاهره کوچني کوچني اعمال د الله ﷻ په رحمت سره زموږ ژوند د الله ﷻ د رضا مطابق وګرځوي او په دغه سبب سره زموږ کښتی کاميابه پوري وزي.

الله ﷻ دي په خپل فضل او کرم سره احقر او ټولو مسلمانانو ته پر دې د عمل کولو توفيق ورکړي او په خپل دربار کي يې په قبلولو سره زموږ آخرت دي ښکلی کړي

آمين ثم آمين

احقر محمد تقی عثماني عفی عنه

دارالعلوم کراچي ۱۴

۱۹جمادي الثانيه ۱۴۰۹

Download from: www.aghalibrary.com

څو اړيني (ضروري) خبري:-

په دې کتاب کې د هغو اعمالو بيان شوی چې په کولو کې يې کوم خاص تکليف يا محنت نشته، خو اجر او ثواب يې ډېر زيات دی، ددې موخه داده چې ددغه اسانه ښو اعمالو عمل کولو او دغه د اخرت ذخيره ګرځولو لپاره يوه داعيه (محرک) په زړونو کې پيدا شي، خو ددې کتاب د لوستلو په وخت لاندې خبري په ذهن کې راوستل ضروري دي.

(۱) ددې کتاب موضوع څرنګه چې صرف د هغو نيکيو بيان دی چې ډېر اسانه دي او هر څوک يې پرته له کومه مشقته ژر شروع کولای شي له دې کبله په دې کې د فرائضو او واجباتو او نورو ډېرو ضروري اعمالو بيان نشته، له دې امله دغه خبره ښه په ياد ولرئ چې دين فقط په دغو اعمالو کې منحصر نه دی کوم چې په دې کتاب کې بيان شوی دی د دين احکام د ژوندانه په هره څانګه کې شته او د هر مسلمان فريضه

Download from: www.aghalibrary.com

ده چي هغه ټوله ارکان، فرائض او واجبات عملي کړي
او د ګناهونو څخه ډډه وکړي، خو ددې کتاب دوه
هدفه دي:

یو دا چي کوم حضرات د وړاندي څخه د فرضونو
او واجباتو اهتمام کوي هغوی ته نور هم د داسي
اعمالو ترغیب ورکول شي چي هغوی په خپل آعمال
نامه کي په اساني سره ډېر قیمتي زیاتوب وکړي او
دوهم هدف یې دادی چي کوم کسان دین ستونزمن
ګڼي او له دې څخه بالکل غافل ناست وي هغوی ته د
داسي اسانه عملونو ترغیب ورکول شي چي پیل کول
یې کوم ګران کار نه دی او هغوی له دغو اسانه
عملونو څخه د دین د لوري د پرمختګ کولو لپاره ژر
تر ژره شروع وکړي او امید دادی چي که په دغه اسانه
عملونو هغوی پابندي وکړي نو انشاء الله د هغوی په
زړونو کي په کراره کراره د دین پر ټولو احکامو د
عمل کولو شوق پیدا شي او اخر به بشپړ دیني
ژوندون خپلول و هغوی ته اسانه شي.

Download from: www.aghalibrary.com

دوهمه خبره داده چي په دې کتاب کې ځای پر ځای داسي احاديث راوړل شوي دي چي په بعضي اسانه عملونو باندي د ګناهونو د بخښښ وعدې شوي دي ، د داسي احاديثو د مطالعې په وخت دغه خبره په ذهن کي ولري چي د صالحو اعمالو سره چي کومي ګناهوی خپله معافيږي د هغوی څخه مطلب صغيره (وړوکي) ګناهوي دي تر کومه حده چي د کبيره ګناه تعلق دی هغه د قانون سره سم د توبې پرته نه معافيږي، د قرآنکريم ارشاد دی:

اِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَاتُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ. (النساء- ٣١)

ژباړه: که تاسي د غټو ګناهونو څخه ځان وساتئ نو موږ به ستاسي وړوکي ګناهوي معاف کړو.

دغه ډول هغه ګناهونه چي تعلق يې له حقوق العباد (د بندګانو د حقوقو) سره دی هغه تر هغه وخته نه معافيږي تر څو چي و حقدار ته د هغه حق ور ونه

Download from: www.aghalibrary.com

رسوي يا صاحب د حق يې معاف نه کړي.

له دې امله په دې کتاب کې د بېلا بيلو صالحو اعمالو په بدل کې چې د ګناهونو د معافی بيان دی له دې څخه دې څوک دغه غلط فهمي نه کوي چې هغه چې هر ډول څومره ګناهوي کوي د توبې پرته هم د اسانه اعمالو په سبب معافولای شي.

حقيقت دا دی چې په کوم چاپريال کې حضرت محمد مصطفی ﷺ د بېلا بيلو نيکيو په بدل کې د ګناهونو د معافی بيان کړی هلته دغه تصور ډېر ګران ؤ چې يو مؤمن دې په کومه کبيره (غټه) ګناه کې ککړ وي او له دې څخه دې توبه نه کاږي له دې سببه هغه وخت د خلکو زياتره ګناهوي صغيره وي له دې امله حضرت محمد مصطفی ﷺ ددې د معافی بيان کړی دی، له دې څخه د کبيره ګناه د غټ والي او د توبې د ضرورت او اهميت لږوالی نشي کېدای.

ددغه دوو خبرو د رعايت کولو سره سره بلې خوا ته د حضرت محمد مصطفی ﷺ دغه ارشاد هم هېر نه کړل

Download from: www.aghalibrary.com

شي چي: لَاتَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوْفِ شَيْئًا.

ترجمه : "د نيكي هيڅ خبره بېكاره مه ګڼه".

له دې كبله د شيطان په دې فريب كي هم هيڅكله راتلل نه دي پكار كه چيري موږ د دين د غټو كارونو د كولو څخه محرومه يو نو دغه وړوكي نيكۍ موږ ته څه ګټه رارسوي؟ حقيقت دادی چي د نيكۍ هيڅ عمل كوچنی نه دی او كوم وخت چي د كومي نيكي توفيق وشي هغه بايد غنيمت وګڼل شي خامخا يې كول پكار دي، څه ليري خبره نه ده چي الله جَلَّ جَلَالُهُ دغه نيكي او ښه عمل قبول كړي نو ددي له بركته زموږ نور ژوند هم برابر كړي.

ددغه جذبې او معتدل فكر سره ددې كتاب مطالعه به انشاء الله ګټوره ثابته شي، الله جَلَّ جَلَالُهُ دي په خپل فضل او كرم سره په خپل دربار كي قبول كړي او د دين پر ټولو احكامو باندي موږ ټولو ته د عمل كولو توفيق را په برخه كړي. آمين ثم آمين.

Download from: www.aghalibrary.com

(۱) ښه نيت کول:-

د نيت په صورت کي الله ﷻ ومؤمنانو ته د کيميا هغه نسخه ورکړې ده چي په هغه سره هر مسلمان په لږ توجه سره خاوري هم سره زر کرځولای شي، په حديث کي د حضرت محمد ﷺ ارشاد دی: چي "د ټولو اعمالو تعلق په نيتونو سره دی".

ځيني کسان ددې مطلب دا فهموي چي په ښه نيت سره غلط کار هم سمېدلای شي او ګناه هم ثواب ګرځېدلای شي دغه خبره يقيناً غلطه ده، ګناه په هر حالت کي ګناه ده، په څومره ښه نيت سره چي وشي هغه نه شي جائز کېدلای، مثلاً يو څوک د يو چا د کوره په دې نيت غلا کوي چي کوم مال لاس ته راغی هغه به خيراته ومه نو په دغه نيت سره د غلا کولو ګناه نه معافيږي ،خو د حضرت محمد ﷺ د پورتني ارشاد مطلب دادی چي:

لومړی: پر هيڅ ښه عمل باندي تر هغه وخته ثواب

Download from: www.aghalibrary.com

نه ورکول کیږي تر څو چې په صحیح نیت سره و نه شي، د مثال په ډول د لمانځه ثواب هغه وخت ورکول کیږي چې کله هغه د الله ﷻ د رضا لپاره وشي. که د ریاکارۍ لپاره وشي نو ثواب یې ختم، بلکې ګناه لا هم لري.

دوهم: مطلب دادی او دغه اوس بیانول مقصود دی چې څو مره کارونه مباح یا جائز دي، د هغوی اصلي حکم دادی چې نه پر هغه باندي ثواب شته نه عذاب، خو که هغه جایز کار په ښه نیت سره وکړل شي نو هغه عبادت ګرځي او وکوونکي ته ثواب ورکول کیږي مثلاً ډوډۍ خوړل له مباح کارونه څخه ده خو که یو څوک ډوډۍ په دې نیت وخوري چې په دې سره زه طاقتور شم نو دغه طاقت د الله ﷻ په اطاعت کي صرفوم نو دغه ډوډۍ خوړل هم د اجر او ثواب باعث ده او یا په دغه نیت ډوډۍ وخوري چې الله ﷻ زما د نفس پر ما باندي هم حق ټاکلی دی. ددې د ادا کولو

Download from: www.aghalibrary.com

لپاره ډوډۍ خورم او يا يې په دغه نيت وْخوري چې په دې سره خوند او راحت راته حاصل شي نو د زړه د اخلاصه به د الله ﷻ شکر ادا کوم نو په دغو نيتونو سره ډوډۍ خوړلو کې هم ثواب شته.

مقصد دا چې د ژوندانه هيڅ يو مباح کار داسې نشته چې هغه په ښه نيت کولو سره عبادت او د ثواب وړ ونه ګرځول شي مثلاً د ښه نيت څو مثالونه چې ورځخه مونږ د ورځني کارونو د ثواب وړ جوړولای شو، په لاندې ډول دی:

روزي ګټل، هغه که د سوداګرۍ په شکل کې وي يا د ملازمت په صورت کې يا د کښت او صنعت په صورت کې په دې کې که انسان دا نيت وکړي چې الله ﷻ زما په ذمه چې زما د نفس او زما د کورولاؤ حقوق مقرر کړي دي. دغه خواري له دې امله کاږم چې هغه حقوق په ښه طريقه ادا کړم نو د حلال رزق دغه ټوله معامله عبادت او ثواب ګرځي.

بيا که په دې کې دغه نيت هم وکړي چې خپله ګټه د

Download from: www.aghalibrary.com

ځان او د کوروالاوو پر ضروریاتو د خرڅولو وروسته
چې څه پاته کیږي د هغه څخه د غریبانو کومک او په
نورو نیکو کارونو کي صرفوم نو په دغه نیت نور هم
ثواب ورکول کیږي.

که یو سړی اوس تعلیم حاصلوي او هغه دغه نیت
وکړي چې زه د دغه علم په ذریعه د خلکو خدمت کوم،
مثلاً یو څوک دیني علم حاصلوي نو مخلوق ته د دین
رسولو نیت وکړي د طب پوهنتون طالب دی نو دغه
نیت وکړي چې د ډاکټرۍ په ذریعه د ناروغانو خدمت
به کوم، د انجینرۍ طالب دی نو دغه نیت وکړي چې
زه په دې فن سره د وطن او قوم خدمت کوم، یو بل
کمال زده کوي نو په دې مقصد سره یې زده کړي چې
کوم خلک ودغه هنر ته اړ وي د هغوی حاجت به پوره
کیږي ، نو انشاء الله څومره وخت چې هغه د تعلیم په
حاصلولو کي تیره وي هغه ته د دغه ښه نیت ثواب
ورکول کیږي.

بیا چې انسان کومه پیشه غوره کړي په دې کي دا

Download from: www.aghalibrary.com

فکر وکړي چې د رزق ذمه خو الله ﷻ په خپله ذمه اخیستې ده. هغه خو به په یو صورت کې خامخا ورکول کیږي او د لاس ته راوړلو او ګټلو یې ډېرې لارې دي خو زه هغه فلانۍ لاره غوره کوم چې ددې په ذریعه د الله د مخلوق خدمت وکړم نو دغه پېشه هم د اجر باعث ګرځي

مثلاً یو څوک ډاکټر جوړیږي نو دغه نیت وکړي چې د رزق د ډېرو لارو څخه دغه لاره ما له دې کبله خوښه کړې چې ددې په وسیله په تکلیف کې بوخت کسانو کومک کیږي نو هغه که څه هم د ناروغانو څخه جائز او مناسبې پیسې اخلي بیا به هم انشاء الله ددې نیت ثواب ورکول کیږي او کله چې حقیقتاً هم دغه نیت وي نو ښکاره خبره ده چې داسې حالات به هم راځي چې کلّه هغه یو غریب ووینې خو د هغه علاج مفت یا په رعایت سره وکړي.

یو څوک بیا د توکرانو تجارت کوي او هغه دا نیت وکړي چې د هر انسان په ذمه شرعاً جامې اغوستل

Download from: www.aghalibrary.com

واجب دي، زه د ډېرو کارونو څخه دغه له دې کبله غوره کوم چي ددې په ذريعه و مخلوق ته د واجب په ادا کولو کي کومک وکړم نو اميد دی چي انشاء الله دغه پېشه به باعث د ثواب وي.

دغه ډول که يو سړی دولتي ملازم وي نو په خپل ملازمت کي دغه نيت وکړي چي ددې په ذريعه د مخلوق د کارونو د پوره کولو موقع په لاس راځي نو هغه که دغه کار په تنخواه سره کوي انشاء الله ددغه نيت ثواب به ورکول کيږي مقصد دا چي هيڅ يو پېشه داسي نشته چي په هغه کي کوم ښه نيت دي وکړل شي.

دغه ډول ښه جامې له دې کبله واغوستل شي چي الله ما ته کوم نعمت راکړی دی د هغه اثر ښکاره شي او کتونکی خوشحال شي (نه دا چي هغه ما غټ يا خان وګڼي)

د خپلو بچيانو سره په دې نيت سره محبت وشي چي د حضرت محمد مصطفی ﷺ سنت دادی: چي ده

Download from: www.aghalibrary.com

مبارک به د بچیانو سره محبت کوی.

د کور کار په دغه نیت وشي چي حضرت محمد ﷺ چي به کله کور ته تشریف وروړی نو د کور په کارونو کي به یې د زنانو سره کومک کوی.

د ښځې او ماشومانو سره د خوشحالۍ خبري په دې نیت وکړل شي چي دا د حضرت محمد ﷺ سنت دی او ده مبارک د کوروالاوو سره د ښه سلوک حکم کړی دی.

د مېلمنو سره ښه چلن په دې غرض وکړل شي چي د مېلمه اکرام سنت دی او دا د مؤمن د حقوقو څخه دی.

په کور کي یو بوټی یا درخته په دې نیت سره ولګول شي چي په دې سره یو انسان یا خاروي ته ګټه ورسي او وکتونکي ته دغه منظره ښه وبریښي نو به هغوی خوشحاله شي.

خپل خط په دې نیت سره صفا او ښایسته د لیکلو هڅې وشي چي ولوستونکو ته اساني وي.

ښځه جایز ښایست له دې امله وکړي چي خاوند

Download from: www.aghalibrary.com

خوشحاله شي او سړی بیا په دې نیت صفا وګرځي چې ښځه خوشحاله او راحت وموندي.

جایز تفریحات د ضرورت په اندازه په دې غرض سره وشي چې له دې څخه د فرائضو په ادا کولو کې چالاکي او تازګي وموندل شي.

ساعت (ګړۍ) په دې نیت سره استعمال شي چې په دې سره د لمانځه د وختونو خبرتیا وشي او د وخت قدر او قیمت وپیژني او په ښه کارونو کې يې صرف کړي.

مقصد دا چې دغه خو څو بېل بېلا او سرسري مثالونه وه ، ولې چې امام غزالي رحمة الله علیه په احیاء العلوم کې ربښتیا فرمایلي دي: د انسان د ژوند کوم جایز کار داسې نشته چې هغه په کوم ښه نیت کولو سره د ثواب کارونه ګرځول شي، تر دې پورې چې ښځه او خاوند په خپل منځ کې یو له بله که په دغه نیت سره خوند اخلي چې یو له بل حق ادا کړي او له دې څخه به د دواړو عفت او پاکي هم خوندي وي ، نو

Download from: www.aghalibrary.com

په دغه عمل به هم ثواب ليکل کيږي.

(۲) دعاء:-

الله جل جلاله د بندګانو دعا کول ډېر خوښ عمل ګڼي، په دنيا کې د يو سړي څخه په وارو وارو څه ناڅه وغوښتل شي نو هغه که هر څومره غټ سخي وي اخر به ستړی او خفه به شي.

خو د الله جل جلاله معامله داده چې دده څخه بنده چې څومره زيات وغواړي الله دده څخه دومره زيات خوشحاله کيږي، بلکې په حديث کې دي چې کوم څوک د الله جل جلاله څخه شی نه غواړي د هغه څخه الله جل جلاله خفه کيږي.

بيا صرف دا نه چې دعا، د خپل مقاصدو د لاس ته راوړلو ذريعه ده، بلکې دا ځانته يو عبادت دی، يعني دعا که د خپل شخصي او دنيوي هدف لپاره وغوښتل شي هغه هم عبادت شمېرل کيږي او پر دې ثواب ورکول کيږي او څومره چې ډېره دعا کيږي دومره د

Download from: www.aghalibrary.com

الله جَلَّ جَلَالُهُ سره په تعلق کي زيات وب راځي، دا ضروري نه ده چي صرف په تنګۍ او د مشکلاتو په وخت کي دعا وغوښتل شي بلکي د خوشحالۍ او فراخي په وخت کي هم دعاګاني کول په کار دي. په حديث کي راځي:

چي کوم څوک غواړي چي د غمونو او تکليفونو په وخت کي ده دعاګاني قبولي شي نو هغه ته په کار ده چي د خوشحالۍ په مهال دي دعاګاني ډيري کوي.

(جامع الاصول د ترمذي په حواله)

الله جَلَّ جَلَالُهُ په قرآن کريم کي وعده کړې چي "زما څخه دعا وغواړه زه يې قبلوم" د الله جَلَّ جَلَالُهُ دغه وعده نشي غلطېداى، له دې کبله په دې يقين سره دعا غوښتل په کار ده چي هغه خامخا قبليږي، هو! د قبوليت صورتونه بېلا بېل دي. ځيني وختونه هغه غوښتل شوى شى ورکول کيږي، او ځيني وختونه هغه شي د الله جَلَّ جَلَالُهُ په علم کي د بنده لپاره مناسب يا ګټور نه وي نو الله جَلَّ جَلَالُهُ تر هغه ښه او ګټور شى په دنيا يا په اخرت

Download from: www.aghalibrary.com

کي ورکوي دغه ډول د هري دعا درې فايدې دي.

لومړی: د دعا په قبليدو سره غوښتل شوي شيان ورکول کيږي.

دوهم: په هري دعا باندي ثواب ورکول کيږي.

دريم: د دعا په ذريعه سره د الله ﷻ سره په تعلق کي زياتوب راځي.

بيا که څه هم د دعا غوښتلو په ادابو کي دغه خبره شته چي مخ پر قبله لاسونه اوچت کړل شي په ژبه سره دعا وغوښتل شي او لومړی حمد او ثناء او درود شريف ولوستل شي خو که ددې وخت نه وي نو له دې څخه پرته هم دعا کول جايز ده او دغه ډول الله ﷻ دعا دومره اسانه کړې ده چي هغه تقريباً پر هروخت او هر ځای کي غوښتل کيدای شي، په تلو راتلو، کار کولو کي هم او که په ژبه سره د غوښتلو وخت نه وي (مثلاً په بيت الخلا کي) نو په زړه کي هم دعا غوښتل کيدای شي.

Download from: www.aghalibrary.com

(۳) مسنون دعاګانې:-

هسې خو هر حاجت د الله جل جلاله څخه غوښتل په کار دي، خو د دواړو جهانو سردار محمد ﷺ د ورځې او شپې په بېلا بېلو وختونو کې څه خاص دعاګانې ښوولي دي مثلاً د خوب څخه د اوچتېدو په وخت کومه دعا لوستل کېږي؟ د بيت الخلاء ته د تلو څخه وړاندې کومه دعا ده؟ د بيت الخلا څخه د راوتلو وروسته کومه دعا لوستل کېږي؟ د اوداسه کولو په وخت، ومسجد ته د ننوتلو په وخت، د مسجد څخه د وتلو په مهال د کور ته د ننوتلو په وخت، د ډوډۍ خوړلو څخه مخکې، د ډوډۍ خوړلو وروسته، د اذان اورېدلو وروسته، د جامې اغوستلو په وخت، په هينداري کې د کتلو په وخت، و بستر ته چې ورسي د خوب نه وړاندې، مقصد په مختلفو وختونو کې بېلا بېلې دعاګانې ښودل شوي دي کوم چې زموږ د دين اودنيا د ټولو ضرورتونولپاره ډېرجامع او ګټوري

Download from: www.aghalibrary.com

(۳) مسنون دعاګاني:-

هسي خو هر حاجت د الله ﷻ څخه غوښتل په کار دي، خو د دواړو جهانو سردار محمد ﷺ د ورځي او شپي په بېلا بيلو وختونو کي څه خاص دعاګاني ښوولي دي مثلاً د خوب څخه د اوچتېدو په وخت کومه دعا لوستل کيږي؟ د بيت الخلاء ته د تلو څخه وړاندي کومه دعا ده؟ د بيت الخلا څخه د راوتلو وروسته کومه دعا لوستل کيږي؟ د اوداسه کولو په وخت، ومسجد ته د ننوتلو په وخت، د مسجد څخه د وتلو په مهال د کور ته د ننوتلو په وخت، د ډوډۍ خوړلو څخه مخکي، د ډوډۍ خوړلو وروسته، د اذان اورېدلو وروسته، د جامې اغوستلو په وخت، په هينداري کي د کتلو په وخت، و بستر ته چي ورسي د خوب نه وړاندي ، مقصد په مختلفو وختونو کي بېلا بيلي دعاګاني ښودل شوي دي کوم چي زموږ د دين اودنيا د ټولو ضرورتونولپاره ډېرجامع او ګټوري

Download from: www.aghalibrary.com

دعاګاني دي، که مونږ ټوله عمر فکر وکړو بيا هم دغه شان دعاګاني د ځانه نه سو غوښتلای کوم چي د دواړو جهانو سردار حضرت محمد ﷺ ښوولي دي.

ددې دعاګانو په لوستلو کي نه کوم وخت صرفيږي نه محنت غواړي، نه ددې لپاره اودس شرط دی نه لاس او چتېدل شته، بس که دغه دعاګاني حفظ کړل شي نو لږ د توجه خبره ده او ددغه لږ توجه په نتيجه کي د دنيا او اخرت ستر هدفونه او ګټي تر لاسه کېدای شي او پرته له کوم خاص محنت په اعمال نامه کي د نيکيو ذخيرې جمع کېدلای شي.

له دې امله هر مسلمان ته په کار ده چي دغه دعاګاني خامخا په ياد کړي، ډېر کتابونه داسي دي چي په هغه کي دغه دعاګاني ليکل شوي دي، حکيم الامة حضرت مولانا اشرف علي تهانوي صاحب "قُدِّسَ سِرُّهُ" کتاب "مناجات مقبول" کي هم داسي ډېري دعاګاني راټولي شوي دي د هغه نه هم دغه دعاګاني يادولای شئ، خپله يې هم ياد کړئ، او بچيانو ته يې

Download from: www.aghalibrary.com

هم ورپه یاد کړئ په کوچنیوالي کي یې په دغه عادت اموخته کړي نو انشاء الله د هغوی د دعاګانو ثواب به هم درکول کیږي.

د نورو لپاره دعا کول:-

څرنګه چي د خپلو حاجتونو لپاره دعا غوښتل په کار ده، دغه ډول د خپلو نورو دوستانو، قریبانو، عزیزانو او عامو مسلمانانو لپاره دعا کول هم ډېر د فضیلت شی ده، په حدیث کي راغلي دي چي کوم مسلمان بنده د خپل ورور لپاره د هغه په غیاب کي دعا کوي، نو ملکي د هغه په حق کي دعا کوي چي وتاته دي هم دغه شان ښه درکول شي. (مسلم)

له دې امله د کوم مسلمان په اړه چي درته معلومه شي چي هغه په کوم مشکل کي دی یا په کوم غم اخته دی یا کوم ضرورت ورپیښ شوی دی د هغه په جق کي دعا کول په کار دي، بلکي د کافرانو په حق کي هم دعا کول په کار دي چي الله جل جلاله د اسلام هدایت ور په

Download from: www.aghalibrary.com

برخه کړي له دې څخه د دعا ثواب هم ورکول کېږي او د نورو د خیرخواهۍ فضیلت هم حاصلېږي.

(۴) استغفار:-

الله جل جلاله استغفار د ګناهونو د زهر تریاق ګرځولی دی، د استغفار معنی ده د الله تعالی څخه مغفرت غوښتل، هره بده او ناوړه ګناه کوم چې د حقوق الله سره تعلق لري په توبه او استغفار سره معافېږي له دې کبله کله چې کومه ګناه صغیره یا کبیره وشي نو ژر په توبه او استغفار سره ددې تلافي کول په کار دي، بلکي په خلاف اولی کارونو باندي هم استغفار کول په کار دی او په ظاهره که کومه ګناه نه وي شوې بیا هم استغفار کول په کار دی هر مسلمان پوهېږي چې د دواړو جهانو سردار حضرت محمد ﷺ د ګناهونو څخه بالکل معصوم او پاک ؤ، ددې سره دی مبارک ﷺ فرمايي چې: زه د الله تعالی څخه هره ورځ تر اویا زیات کرته استغفار کوم. (بخاري)

Download from: www.aghalibrary.com

په یو حدیث کې د دواړو جهانونو سردار ﷺ دغه ارشاد دی چې "کوم سړی د استغفار پابندي وکړي الله ﷻ دده لپاره په هري تنګۍ کي د اساني لاره پیدا کوي او هر غم یې لیري کوي او وده ته د داسې ځایونو څخه رزق ورکوي چیري چي دده ګمان هم نه وي.

(ابوداؤد، کتاب الصلوة باب الاستغفار)

له دې کبله په تلو راتلو، ناسته ولاړه کي هم استغفار کولو عادت جوړول په کار دي او په ورځ کي لږ تر لږ د استغفار یوه تسپیې ولوستل شي نو ډېره ښه ده.

سَيِّدُ الاستغفار:

استغفار په هره ژبه کي کېدای شي خو ددې مختصره عربي جمله داده:

اَسْتَغْفِرُ اللهَ رَبِّيْ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ وَّاَتُوْبُ اِلَيْهِ.

ژباړه: "زه د الله خپل پروردګاره څخه د هري ګناه مغفرت غواړم او توبه کوم"خو په حدیث کي د استغفار

Download from: www.aghalibrary.com

د یوې خاصي دعا ډېر فضائل بیان شوی دی او وهغه ته سید الاستغفار (د استغفار سردار) ویل شوی، هغه استغفار دادی:

اَللّٰهُمَّ اَنْتَ رَبِّیْ لَااِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ خَلَقْتَنِیْ وَاَنَاعَبْدُکَ وَاَنَا عَلٰی عَهْدِکَ وَوَعْدِکَ مَااسْتَطَعْتُ اَعُوْذُبِکَ مِنْ شَرِّ مَاصَنَعْتُ اَبُوْءُ اِلَیْکَ بِنِعْمَتِکَ عَلَیَّ وَاَبُوْءُ لَکَ بِذَنْبِیْ فَاغْفِرْلِیْ ذُنُوْبِیْ فَاِنَّهُ لَایَغْفِرُ الذُّنُوْبَ اِلَّا اَنْتَ.

ژباړه: یا الله! ته زما پروردګار یې، ستا څخه پرته کوم معبود نشته، تا زه پیدا کړی یم، زه ستا بنده یم، او زه تر خپله طاقته ستا سره پر کړي وعدې او عمل باندي ولاړ یم، تا چي کوم نعمتونه ماته راکړي دي د هغه په ذریعه وتاته رجوع کوم او د خپلي ګناه په اړه هم وتاته رجوع کوم، له دې امله زما ګناه معاف کړې ولي چي ستا څخه پرته هیڅ څوک ګناهونه نه شي بخښلای.

Download from: www.aghalibrary.com

په حديث کي راغلي چي کوم سړی دغه کلمې په بشپړ يقين سره د سهار په وخت ولولي او د ماښام څخه وړاندي وفات شي نو هغه په جنتيانو کي شمېرل کيږي او کوم سړی چي دغه کلمې د شپې په مهال په بشپړ يقين سره ولولي او د سهار څخه وړاندي وفات شي نو هغه د جنتيانو څخه دی. (بخاري باب فضل الاستغفار)

په ځانګړې توګه د شپې د خوب څخه وړاندې څو کرته د زړه په حاضرېدو سره د ورځې د خپل ټولو اعمالو د کوتاهيو اجمالي تصور کولو سره د ټولو استغفار کول په کار دي.

(۵) ذکرُ الله:

د الله جل جلاله ذکر کول هم داسي خو ندور او اسانه عبادت دی چي هغه انسان په لږ توجه سره هر وخت کولای شي او ددې فضائل او فايدې بې شمېره دي.

الله جل جلاله په قرآن کريم کي په بېلا بيلو آيتونو کي د خپل ذکر کولو تاکيد کړی دی مثلاً ارشاد دی: يـآ اَيُّهَا

Download from: www.aghalibrary.com

الَّذِينَ آمَنُوا اذكروا الله ذِكْرًا كَثِيرًا. (الاحزاب- ۴۱)

ترجمه: "ای مؤمنانو! د الله جل جلاله ذکر ډېر ډېر کوئ".

ښکاره خبره ده چي د ذکر کولو څخه و الله جل جلاله ته کومه فایده نشته، هغه د بندګانو له ذکره څخه بې نیازه دی، خو په دې کي د بندګانو ګټه ده، چي د ذکر په ډېر کولو سره د الله جل جلاله سره اړیکي ټینګېږي او د انسان و روح ته غذا ورکول کېږي چي په دې سره و بنده ته تازګي او قوت پیدا کېږي، ددې روحاني قوت په نتیجه کي د انسان لپاره د نفس او شیطان مقابله اسانه کېږي او د ګناهونو څخه د حفاظت لپاره هم اسانی راځي او د هر ذکر سره په اعمال نامه کي د نیکیو او ښو عملونو زیاتوب راځي.

یو صحابي د حضرت محمد صلی الله علیه وسلم څخه پوښتنه وکړه چي د الله جل جلاله په نېز تر ټولو افضل او د قیامت په ورځ تر ټولو اوچت مرتبې والا عبادت کوم یو دی؟ نبی صلی الله علیه وسلم ورته وفرمایل چي د الله جل جلاله ذکر. (جامع الاصول ټوک۴مخ ۴۷۵)

Download from: www.aghalibrary.com

يو صحابي يو ځل و حضرت محمد ﷺ ته عرض وکړ چي يا رسول الله! د نيکيو قسمونه خو ډېر دي او زه دغه ټولـه نه شم ادا کولای نو وماته داسي شی راوښيه چي زه يې لـه ځانه سره ښه وساتم او ډېري خبري مه راښيه ولي چي زما څخه هيرېږي حضرت محمد ﷺ په جواب کي ورته وفرمايل: ستا ژبه دي د الله ﷻ په ذِکر سره همېشه لنده وي.

(جامع ترمذي دعوات باب فضل الذکر)

حضرت ابوموسیٰ اشعري رضي الله عنه روايت کوي چي حضرت محمد ﷺ فرمايلي: چي په کوم کور کي د الله ذکر وشي او په کوم کور کي چي د الله ذِکر ونه شي د هغه مثال د ژوندي او د مړي دی (يعني ذکر والا کور ژوندی دی او ذِکر چي نه کوي هغه مړ دی).

(بخاري، مسلم)

په يو بل حديث کي د حضرت محمد ﷺ ارشاد دی: چي کوم خلګ د يو مجلس څخه په داسي حالت کي

Download from: www.aghalibrary.com

ولاړ شي چي هغوی پکښي د الله ﷻ ذکر نه وي کړی نو هغوی د مردار خره څخه ولاړ شوه او دغه مجلس به دده لپاره (د قیامت په ورځ) د پښېمانۍ باعث وي (یعني دغه افسوس به کوي چي دومره وخت مو ولې بېکاره ضایع کړي ؤ). (ابوداؤد)

له دې کبله د حضرت محمد ﷺ ارشاد دی: چي د هر مجلس په پای کي دغه دعا دي ولوستل شي:

سُبْحَانَکَ اَللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِکَ لَآ اِلٰهَ اِلاَّ اَنْتَ اَسْتَغْفِرُکَ وَاَتُوْبُ اِلَیْکَ. په دې سره د مجلس د کوتاهیو کفاره ادا کیږي (نسائی)

د الله د ذکر دغو سترو فضیلتونو سره الله ﷻ دغه مبارک عمل دومره اسانه کړی دی چي ددې لپاره هیڅ شرط نه دی ټاکل شوی، که په اوداسه سره مخ پر قبله په خلوت سره د الله ذکر وشي خو ډېر ښه دی او که ددې موقع نه وي نو په تګ راتګ ناسته ولاړه، د کار کولو په وخت په هر حالت کي دغه عبادت ادا کېدای

Download from: www.aghalibrary.com

شي ددې لپاره اودس هم شرط نه دی بلکي د جنابت او حیض په حالت کي هم ذکر کول جایز دی.

هو د بدن د لڅوالي په حالت کي یا د مرداری په مقام کي مثلاً په بیت الخلاء کي په ژبه سره ذکر کول نه دی په کار، دغه مهال په زړه کي ذکر کول جایز دي.

له دي امله ددې عظیم عبادت ثواب انسان هر وخت پرته له کوم خاص محنت او تکلیف لاس ته راوړلای شي او مناسبه داده چي په شپه او ورځ کي څه وخت داسي وټاکل شي چي پکښې بښه په اوداسه مخ پر قبله په توجه سره ذکر وشي او په نورو وختونو کي په تګ راتګ، د کارونو په منځ کي د ویدېدو او ناستي په حالت کي څومره چي د ذکر کولو توفیق وشي نعمت بالای نعمت دی د خاص خاص ذکرونو لپاره د لاندي کتابونه مطالعه ګټوره ده:

د ذکر فضائل: شیخ الحدیث حضرت مولانا محمد زکریا صاحب رحمه الله.

ذکر الله: مفتی اعظم حضرت مولانا مفتی محمد

Download from: www.aghalibrary.com

شفیع صاحب قدس سرّه.

معمولات یومیه: سیدي وسندي حضرت ډاکټر محمد عبدالحی عارفي قدس سرّه.

څه مختصر اذکار په لاندي ډول دي په تلو راتلو او هر وخت کولو عادت په کار دی.

په حدیث کي د حضرت محمد ﷺ ارشاد دی: چي د الله جل جلاله په نیز تر ټولو خوښ څلور کلمې دی: سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ للهِ ولااله الاّ اللهُ والله اَکْبَرُ (بخاري ومسلم)

حدیث شریف دی چي دوې کلمې و رحمٰن ته ډېري خوښي دي پر ژبه باندي سپکي دي، او د عمل په ترازو کي ډېري درنې دي.

سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللهِ الْعَظِيْمِ.

(بخاري، مسلم)

په حدیث شریف کي راغلي دي چي لاحول ولاقوة الاّ بالله. ډېر ولولئ ولي چي دغه د جنت د خزانو څخه یوه خزانه ده. (مشکوٰة)

Download from: www.aghalibrary.com

لَاالٰهَ الاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لاشَرِيْكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيْرٌ.

په حديث کي راغلي چي کوم سړی د سهار په مهال دغه کلمه ولولي نو وهغه ته د اسماعيل عليه السلام د اولادو څخه د لسو غلامانو د ازادولو ثواب ورکول کيږي، لس نيکۍ ورته ليکل کيږي، لس ګناهوي يې معافيږي، لس درجې يې اوچتيږي او تر ماښامه هغه د شيطان له شره خوندي پاته وي او دغه کلمه که ماښام ولولي نو تر سهاره دغه فايدې حاصلولای شي.

(ابوداؤد)

حسبي اللّٰه لا اِلٰهَ الاَّ هُوَ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ.

(٦) درود شريف:-

پر حضرت محمد صلى الله عليه وسلم د درود شريف د ويلو دومره فضايل په احاديثو کي راغلي چي يو مستقل کتاب

Download from: www.aghalibrary.com

جوړېدای شي او ډېرو علماء پر دې باندې بېل کتابونه ليکلي دي، په يو حديث کې حضرت محمد ﷺ ارشاد فرمايي: چې وماته زما د پروردګار له لوري يو راتلونکی راغلی او راته ويې ويل: چې ستا د امت کوم څوک چې پر تاباندې يو ځل درود ولولي الله جل جلاله د هغه لپاره لس نيکۍ ليکي، لس ګناهوي (صغيره) يې معافيږي او لس درجې يې اوچتېږي. (سنن نسائی، مسند احمد، الترغيب للمنذري جلد ۳ صفحه۱۵۷)

او حضرت انس رضي الله عنه فرمايي: چې حضرت محمد ﷺ ارشاد فرمايي: د کوم چا په وړاندې چې زما يادونه وشي هغه ته په کار ده چې پر ما درود ولولي او کوم څوک چې پر ما يو ځل درود وايي الله جل جلاله ورباندې لس ځله رحمت کوي (ايضا).

په درود شريف کې تر ټولو افضل ابراهيمي درود دی کوم چې په لمانځه کې لوستل کيږي او تر ټولو مختصر بيا "صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ" دی له دې څخه هم د

Download from: www.aghalibrary.com

درود شریف فضیلت حاصلیږي کله چي د حضرت محمد ﷺ نوم مبارک لیکل کیږي نو بشپړه جمله صلی الله علیه وسلم پوره لیکل په کار ده فقط صلعم یا ص لیکل کفایت نه کوي.

(۷) شکر:-

د الله جل جلاله بې شمیره نعمتونه هر ګړی پر انسان باندي مصرفیږي دغه نعمتونه دومره ډیر دي چي حساب یې امکان نه لري، په قرآن کریم کي د الله جل جلاله ارشاد دی:

وَاِنْ تَعُدُّوْا نِعْمَتَ اللهِ لَاتُحْصُوْهَا. (النحل- ۱۸)

ترجمه : "او که تاسي د الله نعمتونه شمېرل وغواړی نو شمېر به یې نه کړی"

شیخ سعدي رحمة الله علیه فرمایلي دي که نور نعمتونه پري ښول شي نو صرف د ژوند نعمت دومره بې شمیره دی چي په هره سا او نفس کي دوه نعمتونه پټ دي سا و دننه ته تلل یو نعمت او بهر ته راتلل بل نعمت دی

Download from: www.aghalibrary.com

ولي که سا دننه ولاړه شي وبهر ته را نشي نو غم دی او
که بهر ته راشي دننه ولاړه نشي نو بل غم دی له دې
کبله په هره سا باندي و انسان ته دوه نعمتونه ورکول
کیږي او هر نعمت د شکر غوښتنه کوي له دې امله که
په هره سا باندي انسان یو ځل شکر ادا کړي بیا هم
صرف د سا د نعمت شکر نه شي ادا کولای د نورو بې
شمېره نعمتونو څرنګه شکر ادا کولای شي.

مقصد دا چي د الله جل جلاله د نعمتونو په صحیح طریقه
شکر ادا کول خو د انسان د وس خبره نه ده خو د هر
شکر ادا کول یو بې انتها محبوب عمل دی چي
ورباندي ثواب هم بې شمېره ورکول کیږي، په
نعمتونو کي هم ډېرښت راځي، او د الله جل جلاله سره په
تعلق او محبت کي هم ترقي کیږي د الله جل جلاله ارشاد دی.

فَاذْكُرُونِي اَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَاتَكْفُرُوْنِ.

(البقره ۱۵۲)

ترجمه : " نو تاسي زما ذکر وکړئ زه به ستاسي

Download from: www.aghalibrary.com

ذکر وکړم او تاسي زما شکر ادا کړئ او زما ناشکري مه کوئ"

په بل مقام کي ارشاد دی:-

وَسَنَجْزِى الشَّاكِرِينَ. (آل عمران ۱۴۵)

ترجمه: "او مونږ وشکر کوونکو ته ښه بدله ورکوو".

او بل ارشاد دی:-

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيْدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ اِنَّ عَذَابِى لَشَدِيْدٌ. (ابراهيم، ۷)

ترجمه: "که تاسي شکر ادا کړی زه به نور زیاتوب ورکړم او که ناشکري کوی نو دا یاد ولري چي زما عذاب خامخا سخت دی"

و الله جل جلاله ته شکر ادا کوونکی بنده ډېر محبوب دی او ناشکره انسان ډېر ناخوښه دی، ولي چي ناشکري ډېره د تنګ نظری نښه ده، نا شکره سړي ته که لږ تکلیف ورسي د هغه ټوله توجه وتکلیف ته وي

Download from: www.aghalibrary.com

او ورته هغه بې شمېره نعمتونه نه ښکاري چي خاص د
تکليف په حالت کي هم ورباندي اوري او هغه لږ
تکليف يې غرګرځولی وي فرياد کوي.

ددې څخه بل لوري ته د شکر ادا کوونکي ښه حال
دادی چي د تکليف په حالت کي هم دده نظر د الله ﷻ
پر نعمتونو باندي وي هغه پر دغه نعمتونو هم شکر
ادا کوي او ورسره د تکليف د ليري کولو دعا هم کوي.

ته يې فرض کړه چي يو سړی ناروغه شوی وي اوس
که هغه ناشکره وي نو هغه د الله ﷻ ټوله نعمتونه هېر
کړي خپل ځان تر ټولو مظلوم او غم ځپلی وګڼي او د
ناشکرۍ خبري تر خوله وباسي او که شکر ګزاره بنده
وي نو د ناروغۍ د غم او پرېشانۍ سره هغه دا فکر
کوي چي الله ﷻ د ژوند په ډېرو وختونو چي کوم
صحت راکړی، هغه څومره غټ نعمت دی او په دې
ناروغۍ کي د ډاکټرانو دواوو او پوښتونکو په
صورت کي د تسلي چي کوم اسباب راته ميسره دي دا

Download from: www.aghalibrary.com

خومره غټ نعمت دی.

کوم خلک چې تر دې ډېر ناروغه دي د هغوی په تصور کولو سره شکر ادا کوئ چې الله جل جلاله د داسې ناروغۍ څخه ژغورلی یم، هغه د ناروغۍ د لیرې کولو دعا خامخا کوي خو د شکایت په لهجه کې نه بلکې د خپلې کمزورۍ او عاجزۍ په لهجه کې، هغه د تکلیف څخه پرېشانه وي او په دې پرېشانۍ کې د ناشکرۍ او ګیلې شکایت بوی نوي پکښې.

پر انسان باندې د شیطان تر ټولو غټه حمله دا وي چې په ناشکرۍ یې بوخت کړي، په قرآن کریم کې راغلي چې کله و شیطان ته تر قیامته پورې د ژوند مهلت ورکول شو نو ده د الله جل جلاله په حضور کې خپل دغه عزم څرګند کړ چې زه به ستا بندګان غولوم (خطا باسم) او د هرې لورې به ورباندې حمله کوم بیا یې د دې نتیجه بیانولو کې دا هم څرګنده کړه چې

وَلَاتَجِدُ اَكْثَرَهُمْ شَاكِرِيْنَ. (الاعراف- ۱۷)

Download from: www.aghalibrary.com

ترجمه: "او ډېر د بندګانو څخه به شاکره ونه ونه مونډي".

له دې څخه وبرېښېده چي د شیطان تر ټولو ستره غوښتنه او هڅي دادي چي د الله ﷻ د بندګانو د شکر د عبادت څخه محرومه کړي هغوی ناشکره وګرځوي ددې په خلاف کوم بنده چي شاکره جوړېدلو عزم وکړي پر هغه د شیطان وار نه چلیږي.

غرض د الله ﷻ شکر اداکول ډېر عظیم عبادت دی او دغه ستر عبادت په څو سیکنډو کي ادا کیږي په حدیث کي دي چي:

اَلطَّاعِمُ الشَّاكِرُ بِمَنْزِلَةِ الصَّائِمِ الصَّابِرِ.

ترجمه : "کوم سړی چي ډوډۍ خوړلو سره شکر ادا کړي هغه په ثواب کي د هغه روژاتي په شان دی" کوم چي د ډوډۍ خوړلو څخه یې صبر کړی دی.

(بخاري ترمذي)

له دې امله د شپې او ورځي په ژوندانه کي کوم

Download from: www.aghalibrary.com

کوچنی یا غټ نعمت او راحت درکول شي پر دې د شکر ادا کولو عادت ګرځول په کار دی، کور ته ننوتې کوروالا دي په عافیت کي ولیدل نو شکر ادا کړه، ښه خورک درته راوړل شي نو شکر ادا کړه که ښه هوا در نه ولګیږي نو شکر ادا کړه. بچی دي لوبي کولې ښه معلوم شو نو شکر ادا کړه.

مقصد دا چي هره خبره چي ور څخه خوشحالي یا راحت تر لاسه شي پر هغه باندي د شکر ادا کولو او د تل لپاره د ادا کېدو عادت جوړول په کار دي، که په ژبه سره نه وي نو په زړه کي شکر ادا کول په کار دی.

دغه ډول د طریقت بزرګانو دا هم ښوونه کړې ده چي کله د شپې وبستر ته ورسې نو د خوب څخه وړاندي یو ګړی د الله ﷻ د نعمتونو تصور وکړه او د یوه یوه نعمت تصور کوه شکر ورباندي ادا کوه مثلاً باید تصور وکړې چي الحمد لله زما او د کوروالا او بچیانو صحت جوړ او روغ دی الحمد لله د سر پټولو لپاره کورلرم الحمد لله! ارامه بستره لرم، الحمد لله څان

Download from: www.aghalibrary.com

او مال مي خوندي دی.

مقصد ځو مره راحتونه چي در کول شوي وي د دغو ټولو حساب وکړه تصوريي وکړه او شکر ورباندي ادا کړه بيا نو ويده شه.

په دې کي ځو شک نشته چي د الله ﷻ د نعمتونو حقيقي شکر دادی چي انسان خپل ژوند د الله ﷻ د مرضي سره سم جوړ کړي ځو که په ژبه او زړه سره ډېر ډېر د شکر ادا کولو عادت وګرځوي نو دا هم يو ستر عبادت دی او اميد دی چي انشاء الله د دې له بركته د نورو اعمالو هم اصلاح وشي.

هسي ځو د شکر ادا کولو لپاره کوم لفظ نه دی معين شوی هر انسان په خپله ژبه کي شکر ادا کولای شي، ځو حضرت محمد ﷺ د شکر د ادا کولو لپاره د داسي جامع الفاظو تلقين کړی چي په يو ځل لوستلو د زرګونو واري شکر ادا کولو فايده لاس ته راتلای شي هغه الفاظ دادي:

Download from: www.aghalibrary.com

اَللهُمَّ لَکَ الحمدُ حَمْدًا دائمًا مَّعَ دَوَامِکَ وَلَکَ الْحَمْدُ حَمْدًا خَالدًا مَّعَ خُلُوْدِکَ وَلَکَ الْحَمْدُ حَمْدًا لَامُنْتَهٰی لَهُ دُوْنَ مَشِیَّتِکَ وَلَکَ الْحَمْدُ حَمْدًا لَایُرِیْدُ قَائِلُهُ اِلاَّ رِضَاکَ وَلَکَ الْحَمْدُ حَمْدًا عِنْدَ طَرْفَةِ کُلِّ عَیْنٍ وَتَنَفُّسِ کُلِّ نَفَسٍ.

ترجمه : "ای الله! ستا شکر دی، داسي شکر چي ستا د همیشني وجود سره همېشه دی، ستا شکر دی، داسي شکر چي ستا د همېشه پاته کېدلو سره همېشه وي او ستا شکر دی داسي شکر چي ستا د ارادې څخه پرته بل کوم پای نشته او ستا شکر دی داسي شکر چي د هغه لوستونکي ستا د خوشحالۍ پرته بل هیڅ نه غواړي او ستا شکر دی د سترګي د هر اړه ولو باندي او د سینې پر هري سا باندي".

اَللهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ خَلْقِکَ وَمِدَادَ کَلِمَاتِکَ وَزِنَةَ عَرْشِکَ وَرِضَا نَفْسِکَ.

Download from: www.aghalibrary.com

ترجمه : ای الله! ستا حمد ادا کوم ستا د مخلوقاتو د شمېر برابر او ستا د کلماتو د سیاهي برابر، او ستا د عرش د وزن برابر او ستا د رضا او خوشحالۍ برابر.

د حضرت عبدالله بن غنام رضي الله عنه څخه روایت دی چي حضرت محمد ﷺ د شکر دغه کلمي ورونبوولې:-

اَللّٰهُمَّ مَا اَصْبَحَ بِیْ مِنْ نِّعْمَةٍ اَوْبِاَحَدٍ مِّنْ خَلْقِکَ فَمِنْکَ وَحْدَکَ لَاشَرِیْکَ لَکَ فَلَکَ الْحَمْدُ وَلَکَ الشُّکْرُ.

ترجمه : ای الله! وماته یا ستا د مخلوق ویو فرد ته هم کوم نعمت ورکول شوی وي هغه فقط ستا د لوري څخه وي، ستا هیڅ شریک نشته نو تعریف تا لره ثابت دی او شکر دي تا لره وي.

حضرت محمد ﷺ فرمایلي: چي کوم سړی دغه کلمي د سهار په وخت ولولي هغه د خپل ورځي شکر ادا کړ او کوم سړی چي دغه کلمي د ماښام په مهال ولولي هغه د شپي شکر أدا کړ. (نسائی، ابوداؤد)

Download from: www.aghalibrary.com

(۸) صبر: -

الله جَلّ جَلالُهُ په دې کائناتو کې درې ډوله مخلوق پيدا کړي دي، يو هغه مخلوق چې پکښې بشپړه خوشحالي او ارامتيا شته، د غم او د تکليف هيڅ څرک پکښې نشته، دا د جنت مخلوق دی.

دوهم هغه چې پکښې ټوله سره تکليف او غمونه دي، په دې کې د خوشحالۍ او ارام هيڅ نښه پکښې نشته، دا د دوزخ مخلوق دي او يو مخلوق هغه دی چې په هغه کې خوشحالي هم شته او غم هم شته، راحت هم شته او تکليف هم او دا د دنيا مخلوق دی.

له دې کبله په دې دنيا کې تر ننه نه کوم انسان داسې شوی دی نه هم کېدای شي چې ورته کله ناکله کوم نه يو کوم تکليف نه وي رسېدلی، انسان چې څومره دولت مند وي، څومره صاحب د اختيار وي، څومره صالح او متقي وي، وده ته به په دنيا کې د خوشحالۍ سره د غم او د ارام نه وروسته به د تکليف

Download from: www.aghalibrary.com

سره خامخا مخامخ کیږي غټ غټ پیغمبران هم د تکلیفونو او غمونو سره مخامخ شوي دي.

له دې کبله که کوم سړی وغواړي چي ما ته په خپل ژوند کي کوم تکلیف یا غم راونه رسیږي نو هغه د دې دنیا د حقیقت څخه نا خبره دی. د هغه د غه غوښتنه هیڅکله نه شي تر سره کېدای. د لږ او ډېر توفیر خو به خامخا وي، خو د تکلیف او غمونو څخه بشپړ خلاصون په دې دنیا کي ناممکنه ده.

قیدحیات وبند غم اصل میں دونوں ایک ہیں

موت سی پہلی آدمي غم سی نجات پائے کیوں؟

"ژوندانه بند وي او که د غم خو په حقیقت کي دواړه سره یو دي، د مرګ څخه مخکي انسان به له غم نه ولي خلاصون ومومي".

له دې امله په دغه دنیوي ژوندون کي هر سړی په یو نه یو صورت کي د تکلیفونو او غمونو سره به مخامخ کیږي، که چیري هغه بې صبري وکړي، هر وخت

Download from: www.aghalibrary.com

بې ځایه د خپلو غمونو بیان کوي، او د خپل تقدیر ګله
او شکایت وکړي، بیا هم ورته د غمونو څخه بشپړ
خلاصون نه شي کېدای، خو په دغه صورت کې یو خو
هغه همېشه همېشه د تکلیف په غم به بوخت وي،
دوهم د دې بې صبرۍ له امله تاوان دادی چې دغه
تکلیفونه چې ورته د اجر او ثواب ذریعه ګرځېدله د
هغه هیڅ ثواب نه ورکول کیږي.

ددې په خلاف یو انسان هغه دی چې د تکلیف او
غم په موقع کې دغه فکر کوي چې دا د دنیا د یو څو
ورځو تکلیف دی، او د دنیا د تکلیفونو څخه هیڅ
څوک هم بشپړ نه شي خلاصېدای، او د الله ﷻ هیڅ
یوه فیصله د حکمت څخه خالي نه ده.

برابره خبره ده چې د هغه حکمت زموږ په پوهنه کې
راشي یا نه شي را نو ماته د الله ﷻ د فیصلې څخه د
شکایت پر ځای د هغه پر حقانیت باندې ایمان لرل په
کار دی، که څه هم ددغه تکلیف او پیښې څخه ماته
تکلیف رسېدلی دی، ددې تکلیف له کبله زما زړه صبر

Download from: www.aghalibrary.com

کوي، خو زه د الله ﷻ د فیصلې څخه کوم شکایت نه کوم، ولې چې هغه پوهېږي چې زما ښه په کوم شي کې دي؟ زه د هغه ولورې ته رجوع کوم کوم تکلیف چې ماته رارسېدلی دی هغه زما په حق کې ښه کړي، زما وزړه ته ارام او تسلي ورکړي او آینده ما ددغه شان تکلیفونو څخه وساتي کوم چې ما نا قراره کوي.

ددغه سړی د داسې فکر نوم "صبر" دی او ددې فایده داده چې له دې نه و انسان ته تسلي ورکول کیږي په ناقراري کې لږ والی راځي، زړه ته آرام ورکوي او بل لورې ته چې کوم تکلیف رسېدلی وي پر دې باندې د الله ﷻ له لورې بې حسابه اجر ورکول کیږي.

د قرآن کریم ارشاد دی:

اِنَّمَا يُوَفَّى الصّٰبِرُوْنَ اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ.

(الزمر-۱۰)

ژباړه: بېشکه وصبر کوونکو ته د هغوی ثواب بې

Download from: www.aghalibrary.com

شمېره ور کول کیږي.

دا یاد ولرئ، د یو تکلیف په وخت په زړه کي چي کوم تکلیف پیدا کیږي دا کومه ګناه نه ده، بلکې د تکلیف او غم په مهال بې اختیاره که ژړا ورشي هغه هم په بې صبرۍ کي نه راځي، بې صبري داده چي د الله ﷻ پر فیصلې اعتراض وکړي او شکایت وکړي که په زړه کي د تکلیف اور بل وي د سترګو څخه اوښکي بهیږي، طبیعت پرېشانه وي، ډېره ډېره ژړا ورځي خو انسان د الله ﷻ د تقدیر د شکایت کولو پر ځای د الله ﷻ پر حکمتونو ایمان لري نو ددغه نوم "صبر" دی او پر دې باندې د الله ﷻ له لوري د بې حسابه اجر وعده ده.

ددې صبر نښه داده چي هر کله په زړه کي تکلیف وشي انسان په ژبه ولولي: اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُوْنَ.

کوم خلک چي د تکلیف په مهال دغه کلمه ولولي د هغوی په باب د الله ﷻ ارشاد دی:

Download from: www.aghalibrary.com

أولئك عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَ أُولئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ. (البقرة- ۱۵۷)

ژباړه: په داسي خلګو باندي د دوی د رب له لوري رحمتونه او مهرباني دي او دغه شان خلګ په هدايت باندي دي.

له دي امله بزرګانو بالکل صحيح فرمايلي دي: چي "صبر" د زړګونو عبادتونو څخه يو عبادت دی، چي په دې سره انسان روحاني ترقي کوي او تر ډېرو اوچتو مقاماتو پوري رسيږي.

او د صبر د عبادت لپاره دا ضروري نه ده چي کوم غټ تکليف ورپېښ شي بيا نو انسان صبر وکړي او اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُوْن. ووايي بلکي هره ورځ په ژوند کي کومي وړوکي وړوکي خبري د طبيعت خلاف پېښيږي پر هغوی باندي هم د لوستلو عادت په کار دی حضرت ام سلمه رضی الله عنها فرمايي: چي د حضرت محمد ﷺ ارشاد دی:

Download from: www.aghalibrary.com

اِذَا اَصَابَتْ اَحَدُكُمْ مُصِيْبَةٌ فَلْيَقُلْ انا لله وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُوْنَ. اَللّٰهُمَّ عِنْدَكَ اَحْتَسِبُ مُصِيْبَتِيْ وَاَجِرْنِيْ فِيْهَا وَاَبْدِلْنِيْ خَيْرًا مِّنْهَا.

يعني هر كله له تاسي څخه ويو چا ته كوم تكليف ورسيږي نو هغه ته په كار ده چي اِنَّا لله وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُوْنَ ولولي، يا الله زه پر دغه تكليف باندي د ثواب غوښتونكى يم، ما ته پر دې ثواب راكړې او ددې پر ځاى ما ته تر دې ښه شى راكړې.

(ابوداؤد، باب الاسترجاع)

له دې نه معلومه شوه چي پر كوچني تكليف باندي هم انا لله لوستل په كار دي او دغه ډول هره ورځ پېښېدونكي د طبيعت خلاف كارونو باندي هر ځل د "صبر" د عبادت ثواب وركول كيږي، د تنگ په حالت كي كه زوز ورجگ شو، لمن يې يو ځاى بنده شول، پښه يې وښويدل برق (بجلي) ولاړه، د يو غمجني پېښې خبر يې واورېدى، كوم شى ورك شو، مطلب دا

Download from: www.aghalibrary.com

چي دغه شان د هري پیښي په وخت انا لله لوستل پکار دي او يو ځل په زړه کي دغه عقیده ټينګول په کار ده چي د هر تکلیف تر شا د الله ﷻ کوم نه يو کوم حکمت شته، بس ددغه نوم "صبر" دی او پر دې همېشه بې شمېره ثواب ورکول کېږي.

يوه بله خبره هم د يادولو وړ ده چي څرنګه د يو غم پر مهال بې اختياره ژړل د صبر خلاف نه دی دغه ډول د يو تکليف پر مهال دغه تکليف ليري کولو هڅي او کوښښ کول هم د صبر خلاف نه دی مثلاً د ناروغۍ علاج کول د صبر خلاف نه دی ، بلکي دغه ټوله کوښښونه کول هم په کار دي او د تکليف د ليري کولو دعا هم په کار ده، بلکي د تکليف د سختۍ په حالت کي آه آه کول هم د صبر خلاف نه دی، ولي چي د صبر حقيقت صرف دغه دی کوم چي اوس درته بيان شو چي انسان د الله ﷻ پر فيصلې کوم اعتراض او شکايت ونه کړي او په ژبه انا لله وانا اليه راجعون همېشه

Download from: www.aghalibrary.com

ولولئ.

هسي خو دغه يو مختصر عمل دى، لېکن د الله ﷻ په دربار کي چي پردې کوم اجر او ثواب ليکل کيږي، ددې تصور هم دغه وخت زموږ لپاره ناممکنه خبره ده.

(۹) په "بسم الله" سره هر مهم کار پيل کول:

هر مهم کار په "بسم الله" سره پيل کول د اسلامي شعائرو څخه دى چي وربانـدي مسلمان پېژندل کيږي د حضرت محمد ﷺ ارشاد دى:

كُلُّ اَمْرٍ ذِیْ بَالٍ لَمْ یُبْدَأْ فِیْهِ بِبِسْمِ اللهِ فَهُوَ اَبْتَرُ.

"هر مهم کار چي په بسم الله سره پيل نه شي هغه ناقص او پري وي" د حضرت محمد ﷺ سنت دادى چي د هر مهم کار څخه وړاندي بسم الله خامخا لوستل، هر مسلمان ته په کار ده چي د دغه سنت په متابعت کولو

Download from: www.aghalibrary.com

سره په بسم الله سره د کار پیل کولو عـادت وګرځوي ، کـور تـه د ننوتلو پـه وخت، بلکـي د روان موټر سره د ټکر په وخت یا خپله ټکر شي، و مسجد ته د ننوتلو پـه وخت، د مسـجد څخـه د وتلـو پـه وخـت، بلکـي و بیت الخـلا تـه د ننوتلـو څخـه لـږ وړانـدي او د هغـي څخـه د وتلو څخه ژر وروسته، د ډوډۍ خوړلو په وخت د اوبو څښلو په وخت، د جامې د اغوستلو په وخت د بوټو په پښو کولو پـه وخت د کـوم کتـاب لوستلو پـه وخـت، د کوم مکتوب لیکلو په مهال د خپل کاروبار پیل کېدو څخه مخکي، د یو چا سره د نوي معاملې کولـو څخـه وړاندي مطلب په هر تبدیل شوي حالت باندي پـه بسم الله سره د پیل کولو عـادت ګرځول په کار دی.

دغه ډول ښځي چي ډوډۍ پخول شروع کړي نو دي بسم الله ولولي، په خورک کـه کـوم شـی واچوي نو دي په بسم الله سره واچوي. کله چي سالن راکاږي نو دې پـه بسـم الله سـره راوکـاږي، کـه کومـه جامـه رغـوي یـا یې پربولي نو دې په بسم الله سره پیل کړي، بچیانو ته

Download from: www.aghalibrary.com

کالي وراغوندي نو دي په بسم الله سره ورواغوندي او هغه ته دي هم بسم الله وروښيي، مقصد دا چي دغه رنګه خپل د ورځني کارونو په بسم الله سره پيل کول په خپل معمولات کي راوستل شي نو دا يو داسي عمل دی چي پکښي محنت او سختي هيڅ نشته او په لږ فکر کولو سره انسان په خپل اعمال نامه کي د نيکيو او ښه عملونو زياتوب کولای شي، بلکي ددغه عمل په برکت سره دغه واړه کارونه چي په ظاهره دنيوي کارونه بريښي پخپله عبادت ګرځي.

يو کافر هم د دنيا کار کوي او يو مؤمن يې هم کوي ليکن په دواړو کي دومره زيات توپير شته چي کافر د غفلت په حالت کي دغه ټوله کارونه کوي او مؤمن د هر کار شروع په بسم الله سره کوي، لکه ددې خبري اقرار چي کوي چي د الله جل جلاله د توفيق څخه پرته د هيڅ کار بشپړېده او پوره کېده نه شي کېدای او ددې اقرار په نتيجه کي دده د دنيا ټوله کارونه هم د دين يوه برخه

Download from: www.aghalibrary.com

د بسم الله پر فضائلو باندي د احقر بزرګواره پلار حضرت مولانا مفتي مُحمّد شفيع صاحب رحمة الله عليه رساله "د بسم الله فضائل او مسائل" مطالعه به ګټوره وي.

(۱۰) په سلام سره پيل کول:-

و مسلمانانو ته سلام کول هم د هغو د اسلامي شعائرو څخه دی کوم چي مسلمانان په پېژندل کيږي او ددې ډېر فضائل په احاديثو کي راغلي، په ځانګړې توګه بيا ويو مسلمان ته په سلام سره شروع کول ډېره ستره نيکي ده، په حديث کي راغلي دي چي په خلکو کي و الله جل جلاله ته نژدې هغه سړی دی چي و خلګو ته په سلام کولو سره پيل وکړي. (ابوداؤد)

دا ضروري نه ده چي فقط وهغو خلګو ته سلام وشي کوم چي ورسره پېژند نه وي، بلکي چي څوک نه ورسره پېژني د هغوی مسلماني معلومه وي هغوی ته سلام کول هم د ثواب عمل دی، يو سړي د حضرت

Download from: www.aghalibrary.com

محمد ﷺ څخه وپوښتل چي د مسلمان لپاره کوم عملونه ښه دي؟ ددې په جواب کي محمد ﷺ چي کوم اعمال وشمېرل په هغه کي دا هم وه چي و خلګو ته سلام کول په کار دی (برابره خبره ده) چي ته يې پېژني او که يې نه پېژني. (بخاري، مسلم)

د حضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنه څخه روايت شوی دی چي کله کله هغه د کوره فقط ددې مقصد لپاره وتی چي کوم مسلمان ووينی نو ورته سلام وکړي چي دغه دول به دده په ښو عملونو کي د برښت او زياتوب وشي. (موطا امام مالک)

ددې حديث صحيح مطلب دادی: چي و خلګو ته د ډېر سلام وشي، هر ليدونکي سړي ته سلام کول مقصود نه دی ولي چي عملاً داسي امکان لري او له دې څخه و خلګو ته تکليف هم رسېدلای شي.

(الاداب الشرعية لابن مصلح ټوک ۱ مخ ۴۲۲)

دا هم سنت عمل دی چي کله سړی د بهر څخه وکورته راشي، نووکور والاؤ ته سلام وکړي، حضرت

Download from: www.aghalibrary.com

محمد ﷺ خپل وخاص خادم حضرت انس رضي الله عنه ته وفرمايل: بچيه! چي کله کور ته ننوزې نو وهغوی ته سلام کوه، دغه عمل ستا او ستا د کور والاؤ لپاره د برکت باعث دی. (ترمذي)

بلکي که و يو خالي کور ته ځوک ورننوزي نو دغه وخت هم سلام کول په کار دی او نيت دي دا وکړي چي دغه سلام وملائکو ته کيږي او حضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنه به په داسي وخت کي اَلسَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلٰى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِيْنَ ويل.

(الاداب الشرعية لابن مصلح ټوک ١ مخ ٤٢٤)

په حديث کي ددې هم ترغيب راغلی دی چي سلام په ښکاره لفظونو کي دغه ډول داسي چي وفهمول شي که څه هم د سلام سنت صرف السلام عليکم ويلو سره ادا کيږي خو که ورسره "وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُه" هم زيات شي نو ډېر ثواب لري.

حضرت عمران بن حصين رضي الله عنه فرمايي: چي موږ يو

Download from: www.aghalibrary.com

ځل د حضرت محمد ﷺ په خدمت کې حاضر ؤ یو
صاحب راغلی او السلام علیکم سره یې سلام وکړ،
حضرت محمد ﷺ جواب ورکړی او ویې فرمایل: چې
لس نیکۍ یې تر لاسه کړې بیا یو بل څوک راغلی او
هغه السلام علیکم ورحمة الله وویل نبی علیه السلام جواب
ورکړی او ویې فرمایل: چې شل نیکۍ یې ومونډلې
بیا یو بل صاحب راغلی او هغه "السَّلامُ عَلَیْکُمْ
وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَکَاتُهُ" سره یې سلام ادا کړ حضرت
محمد ﷺ جواب ورکړ چې دېرش (یعنې دېرش نیکۍ
یې وګټلې). (ابوداؤد، ترمذي جامع الاصول ټوک ۶ مخ ۶۰۲)

دلته دغه خبره د یادونې وړ ده چې سلام کول هغه
چا ته سنت دی چې کله یو سړی په خپل یو کار بوخت
نه وي، خو که دده په کار کې ستونزې راځي نو داسې
وخت سلام ورته کول صحیح نه دی، مثلاً یو سړی
تلاوت یا ذکر کوي یا د یو ناروغه په پوښتنه بوخت
وي یا مطالعه کوي یا په یو بل داسې کار بوخت دی

Download from: www.aghalibrary.com

چي د توجه اړولو څخه يې د تاوان اند يښنه وي نو تر څو چي هغه فارغه نه شي سلام كول سمه خبره نه ده.

دغه ډول كه يو سړی و يوې ټولني ته تقرير يا بيان كوي او خلك يې خبره اوري نو په داسي مهال و تقرير كوونكي يا اورېدونكي ته سلام كول نه دي په كار، هو كه خلك پټه خوله ناست وي او يو څوك نژدې ورته تېرشي يا په مجلس كي كښېناستل وغواړي، نو يو ځل سلام وكړي او له حاضرينو څخه كه يو هم جواب وركړي نو د سلام سنت او د سلام د جواب فريضه ادا شوه، د سلام پيل كول سنت دي خو كه يو څوك سلام وكړي نو يې جواب وركول واجب دي او كه يو څوك د سلام جواب ورنه كړي نو ګنهګاره كيږي.

دغه رنګه كه د يو چا مكتوب راشي او پكښي "السلام عليكم" ليكل شوي وي نو د لوستلو په وخت د سلام جواب وركول په كار دی . (شرح مسلم نووي)

Download from: www.aghalibrary.com

(۱۱) د ناروغه پوښتنه:-

د ناروغه سړي پوښتنه هم د ډېر اجر او ثواب عمل دی او حضرت محمد ﷺ د هر مسلمان په ذمه د بل مسلمان چې کوم حقوق ټاکلي دي په هغه کي د ناروغه پوښتنه هم راځي، بعضي فقهاؤ واجب ګڼلی، خو صحیح داده چي د ناروغه پوښتنه سنت ده.

د حضرت ثعبان رضي الله عنه څخه روایت دی چي حضرت محمد ﷺ فرمایلي: چي کله یو مسلمان د خپل مسلمان ورور د ناروغۍ پوښتلو لپاره روان وي نو هغه د جنت په باغ کي او سیږي.

(صحیح مسلم، کتاب البر والصلة، ترمذي کتاب الجنائز)

حضرت علي رضي الله عنه فرمايي: چي ما د حضرت محمد ﷺ څخه اورېدلي دي چي: کوم مسلمان د سهار په وخت د يو بل مسلمان وپوښتني ته ورشي، نو تر ماښامه اويا زره ملکي دده لپاره د خير دعا کوي او که ماښام د يو چا و پوښتني ته ورشي نو تر راتلونکي سهاره ورته

Download from: www.aghalibrary.com

اویا زره ملکي دده په حق کي د خیر دعا کوي او ورسره د جنت یو باغ ورکول کیږي.

(ترمذي، کتاب الجنائز حدیث ۹۶۹)

د حضرت محمد ﷺ همېشه عادت ؤ چي د خپل متعلقینو څخه کله چي د یو چا د ناروغۍ خبر ورته رسېدلی وای، نو د هغه د پوښتني لپاره به یې تشریف وروړی.

د ناروغه د پوښتني له ادابو څخه داده چي د مریض پر تندي لاس کښېږده حالت یې وپوښته، په دې شرط چي د لاس اېښولو یا حالت پوښتلو څخه ورته تکلیف نه وي، که د تکلیف اندېښنه وي نو لاس اېښوول نه دی په کار او نه دې حالت معلوموي، په داسي حالت کي د ناروغه د نژدې خلګو نه خیریت معلومول کفایت کوي.

حضرت محمد ﷺ د ناروغه د پوښتني په وخت اووه ځله د دې دعا لوستلو تلقین کړی:

Download from: www.aghalibrary.com

ترجمه: هغه الله چي خپله عظیم دی، او د عظیم عرش مالک دی. زه د هغه څخه سوال کوم چي وتاته شفا درکړي".

حضرت محمد ﷺ فرمایلي دي: چي د کوم سړي د مرګ وخت نه وي رارسیدلی هغه ته د دغي دُعا له برکته الله ﷻ شفا ورکوي.

(ابوداود کتاب الجنائز، ترمذي کتاب الطب)

حضرت محمد ﷺ د ناروغه د پوښتني په مهال د پر ځله دغه دُعا هم لوستل:

اَذْهَبِ الْبَأْسَ رَبَّ النَّاسِ وَاشْفِ اَنْتَ الشَّافِیْ لَاشِفَاءَ اِلَّاشِفَاءُکَ لَایُغَادِرُ سَقْمًا-

ترجمه: ای د ټولو خلکو پروردګاره! تکلیف لیري کړي، او شفا ورکړي ته شفا ورکوونکی یې، ستا څخه پرته څوک شفا نشي ورکولای داسي شفا ورکړي چي د ناروغی کومه برخه پري نږدي.

او دغه دُعا به یې هم کول: لَابَأْسَ طَهُوْرٌ اِنْ شَاءَاللّٰه.

Download from: www.aghalibrary.com

ترجمه: ستادي كوم تاوان نه وي (د.غه ناروغی) انشاءالله ستالپاره د پاكی باعث كرځي.

خو دغه خبره همېشه په ياد ولرئ چي په اسلام كي څومره فضيلتونه د ناروغه د پوښتلو بيان شوي دي، د دي څخه زيات د دي خبري تاكيد شوی دی چي د خپل يو عمل څخه و ناروغه ته لږ تكليف هم ور ونه رسيږي ، د كومي پوښتني څخه چي وناروغه يا د هغه وخدمت كوونكو ته كوم تكليف ورسي د دي څخه د ثواب پر ځای د ګناه سخته خطره ده.

دغه ډول كه د يو ناروغه لپاره د يو چا كتنه تاواني وي نو په داسي ملاقات اصرار كول بالكل ناروا دی، په داسي صورت كي د بهر څخه د حالت معلومولو او دُعا كولو سره.د ناروغ د پوښتني فضيلت حاصليږي، و ناروغه ته دخبرولو څه اړتيا نشته، كه د ناروغ زړه خوشحاله كول مقصودوي نو يې وخدمت كوونكو ته ووايه چي پر يو مناسبه وخت ناروغه خبر كړه چي

Download from: www.aghalibrary.com

دعاوي كوي.

دغه رنګه په حديث کي د دي خبري هم تاکيد شوی دی چي کوم سړی د ناروغه د پوښتني لپاره ورشي هغه دي ورسره ډېر نه کښيني، بلکي لنډه پوښتنه دي وکړي څني ولاړ دي شي، ولي چي د ډېر کښينستلو څخه زياتره مريض په تکليف کيږي.

هو که ناروغه د خپلي تسلی يا دزړه د ډاډ لپاره يو څوک زيات کښېنوي نو دهغه په ناسته کي کوم پروا نشته.

د پوښتني لپاره د مناسب وخت ټاکل هم ډېر ضروری دی په داسي وخت کي و پوښتني ته تلل صحيح نه دي کله چي د مريض د ارام يا په نورو معمولاتو او عاداتو کي کوم بدلون راشي له دي کبله دي د ناروغه د خادمانو څخه مخکي لا معلومه کړي چي د پوښتني مناسب وخت کوم يو دی؟

Download from: www.aghalibrary.com

(١٢) د جنازي په لمانځه او د مړي په ښخولو کي ګډون کول:-

د يو مسلمان پر مرګ باندي د جنازي په لمانځه کي ګډون کولو او د جنازي سره په ښخولو کي د برخي اخيستلو هم په احاديثو کي ډېر فضيلت راغلی دی، بلکي دغه حضرت محمد ﷺ د مسلمان حق ګڼلی دی چي د مسلمان د مرګ په صورت کي د جنازي په لمانځه کي ګډون وشي او د جنازي سره و هدېري ته ورسره ولاړشي، که څه هم د جنازي په لمانځه کي ګډون کول او د جنازي سره و هدېري ته تلل فرض کفايه دي يعني که ځني مسلمانان دغه عمل تر سره کړي نو د نورو څخه فريضه ساقطيږي يعني هغوی د جنازي د نه کولو څخه نه ګنهګاره کيږي خو که څوک يې وکړي نو ډېر ثواب لري.

حضرت ابوهريره رضي الله عنه روايت کوي چي حضرت محمد ﷺ فرمايلي: چي يو څوک د يو چا د جنازي لمونځ

Download from: www.aghalibrary.com

اداکړي و هغه ته یو قیراط ورکول کیږي او څوک چي ورسره ولاړشي تر هغه وخته ورسره وي چي دښخېدو عمل بشپړشي نو وهغه ته دوه قیراطه ورکول کیږي چي هر قېراط د احد د غره په شان دی (۲).

معززو علماؤ فرمایلي دي: چي د جنت د نعمتونو او د هغه مقام د اجر او ثواب څرنګه چي په دنیا کي صحیح تصور نشي کېدای او نه یې هم د تعبیر لپاره د انسان سره صحیح لفظونه شته له دې کبله حضرت محمد ﷺ د امت د پوه کولو لپاره داسي لفظونه استعمال کړي دي کوم چي د دنیا په معاملاتو کي رواج لري او مشهوره دي، لکه څرنګه چي حضرت محمد ﷺ په جنازي کي د ګډون کولو ثواب یې په (قیراط) سره تعبیر کړی دی کوم چي د سرو او سپینو زرو یو پیمانه ده خو دا یې هم ورسره وفرمایل: چي دا د دنیا

---

(۱) دغه لفظ د جامع ترمذی په روایت کي راغلی دی (ترمذی کتاب الجنائز حدیث ۱۰۴۰، باب نمبر ۱۴۹، خو اصل حدیث په بخاری او مسلم کي هم روایت شوی دی.

Download from: www.aghalibrary.com

د قیراط برابر مه ګڼئ، هغه به په خپل غټ والي کي د احد دغره برابر وي، خلاصه داده چي د جنازي د لمانځه په اداکولو باندي بیل ثواب او د جنازي سره تلل او هلته تر ښخېدو پوري ګډون کول ثواب بیا بیل دی، او دواړه ډېر غټ ثوابونه دي او د یو بل روایت الفاظ دادي:

کوم سړی چي د مړي و کور ته ورشي (د جنازي د او چتیدو څخه مخکي) هغه ته یو قیراط ورکول کیږي او بیا يې که په جنازه پسي روان شي هغه ته یو بل قیراط ورکول کیږي بیا که په لمانځه کي برخه واخلي نو یو بل قیراط بیا که تر ښخیدو پوري انتظار وکړي نو یو بل قیراط ورکول کیږي.

(فتح الباری، صفحه ۱۹۴، په حواله د مسند بزاز)

ددې مطلب دادی چي څلور سره عملونه بیل بیل نیکي او ښه عملونه دي او پر هر یوه جلا ثواب دی او هر ثواب ډېر زیات دی.

حضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنهما ته دغه

Download from: www.aghalibrary.com

حديث معلوم نه ؤ كله چي د حضرت ابو هريره رضي الله عنه په ذريعه ورته معلوم شو او حضرت عائشه رضی الله عنها هم د دي تصديق وكړ نو حضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنهما په تأسف سره وويل يقيناً موږ خو ډېر قيراطونه ضائع كړي دي (ترمذی)

د جنازې په لمانځه كي ډېر خلګ رسماً او د اصطلاح د مجبوری له كبله ګډون كوي او ډېر وختونه يې د جنازي د لمانځه سمه طريقه هم نه وي زده خو په لږ توجه سره د لمانځه طريقه زده كولای شي او په ګډون كي د رسمي پابندی پر ځای د الله جل جلاله د رضا نيت كول په كار دی او انشاءالله په دي باندي به ډېر اجر او ثواب وركول كيږي لكه څرنګه چي يې بيان اوس وشو، د جنازې وروسته په جنازې پسې تلل د دي په بڼخېدو كي ګډون كول يو جلا ښه عمل دی او حضرت مجاهد رحمة الله عليه فرمايي: چي دغه عمل تر نفلي لمانځه افضل دی.

(فتح الباری صفحه ۱۹۳، ټوک ۳، په حواله د مسند عبدالرزاق)

Download from: www.aghalibrary.com

(۱۳) فاتحه (تعزیت) او وغم ځپلي ته تسلي ورکول:-

د یو سړي پر مړینه باندي د هغه و کور والا وته تعزیت کول او په خپل یوه خبره یا یو عمل سره و هغه ته تسلي ورکول هم ډېر غټ د ثواب کار دی، د حضرت عبدالله بن مسعود رضی الله عنه څخه روایت دی چي حضرت محمد ﷺ فرمایلي دي:

مَنْ عَزّٰی مُصَاباً فَلَهُ مِثْلُ اَجْرِہ.

ترجمه: کوم څوک چي وغمجن ته تعزیت (تسلي) ورکړي هغه ته دومره ثواب ورکول کیږي لکه څومره چي وغم ځپلي ته پر دغه غم ورکول کیږي.

(جامع ترمزی، کتاب الجنائز حدیث نمبر ۱۰۷۳)

خو دغه خبره په یام کي ولری چي د تعزیت مطلب ځني خلګ د غم اظهار کښي، او له دي کبله د مړي د کور والاؤ د تسلي کولو په ځای هغوی ته غم په یاد

Download from: www.aghalibrary.com

ورولي او نور يې په غم اخته کړي، په حقيقت کې د تعزيت معنی د تسلي ورکولو ده له دې امله هره هغه طريقه اختيارول په تعزيت کې راځي چې ورڅخه د غم ځپلو خلګو ډاډ او اطمينان وشي او په ارام شي، چې ورڅخه زړه يې مطمئن شي او دغم د احساس سختی يې لږ شي.

او دتسلي ورکولو دغه ثواب فقط د يو چا دمړيني سره خاص نه دی، بلکي په پورتني حديث کې هر غم ځپلي ته تسلي ورکول دهغه اجر او ثواب دلته بيان شوی دی له دې امله کوم سړي ته چې کوم تکليف يا يو غم رسېدلی وي نو هغه ته تسلي ورکول او دهغه تسلي لاري برابرول هغه اجر او ثواب لري کوم چې دغه سړي ته پر دغه تکليف يا غم ورکول کيږي.

(۱۴) د الله جل جلاله لپاره محبت کول:-

د يو چاسره د الله جل جلاله د رضالپاره محبت کول هم ډېر عظيم الشان عمل دی چې پر هغه باندي ډېر د اجر

Download from: www.aghalibrary.com

او ثواب وعدي شوي دي، د الله جل جلاله لپاره د
محبت کولو، دغه معنی ده چي د یو چا څخه د نیوي
ګټه لاس ته راوړل مقصود نه وي، بلکي یا خو ورسره
له دې کبله محبت وشي چي هغه دېر دیندار، متقي او
پرهیزګاره وي یا دیني عالم وي یا د دین په خدمت
بوخت وي یا له دې کبله محبت ورسره وشي چي د هغه
سره د محبت کولو الله جل جلاله حکم کړی دی لکه مور او
پلار، داسي محبت ته په احادیثو کي "حُبٌّ فِي اللهِ" د
الله جل جلاله لپاره محبت کول ویل شوي دي.

په یو حدیث کي حضرت محمد ﷺ فرمایلي دي:
چي الله جل جلاله به د قیامت په ورځ فرمایي: چي زما د
عظمت او لوی په خاطر په خپل منځ کي محبت
کوونکي چېري دي؟ نن چي کله زما د سایې څخه پرته
د هیڅ سایه نشته، زه داسي خلګو ته په خپله سایه
کي ځای ورکوم. (مسلم، کتاب البروالصله)

په یو بل حدیث کي ارشاد دی:-

Download from: www.aghalibrary.com

د الله جَلَّ جَلَالُهُ د عظمت لپاره په خپل منځ کي محبت کوونکي د قیامت په ورځ به د نور پر منبرونو باندي وي او خلګ به ور باندي غبطه کوي.

(ترمذی، کتاب الزهد)

حضرت ابو ادریس خولاني رحمه الله تعالی د مشهورو تابعینو څخه دی هغه فرمايي: چي زه د دمشق په جامع کي د حضرت معاذ بن جبل رضي الله عنه و خدمت ته حاضر شوم او عرض مي وکړ چي سوګند په الله! زه ستا سره د الله لپاره محبت کوم، هغه په وارو وارو په قسم سره را څخه پوښتنه وکړه چي په حقیقت کي ستا د الله لپاره زما سره محبت دی؟ کله چي ما څو ځله اقرار وکړ، نو هغه زما ټکری ونیولی خپل لوري ته يې کش کړم او ویې فرمایل:

زېری واوره! ما د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه دغه اورېدلي چي الله جَلَّ جَلَالُهُ فرمايي: چي زما محبت وهغو خلګو ته خامخا ورکول کیږي کوم چي زما لپاره په خپل منځ

Download from: www.aghalibrary.com

کي محبت کوي، کوم چي زما لپاره يو له بله سره کښېني کوم چي زما لپاره يو له بله سره کتنه کوي، او زما لپاره يو له بله سره (څه مال) خرڅوي.

(موطا امام مالک، کتاب الشعر)

د الله جل جلاله د دوستانو او ښو خلکو سره محبت کول څرنګه چي په حقيقت کي خاص د الله جل جلاله د محبت له کبله کيږي، له دې امله ورباندي د الله جل جلاله د محبت اجر او ثواب ورکول کيږي، د دې محبت له برکته الله جل جلاله ومحبت کوونکي ته د خپل محبوبو خلکو سره د شاملولو توفيق ورکوي، په يو حديث کي راغلي دي چي يو سړي د حضرت محمد ﷺ څخه وپوښتل چي يا رسول الله! قيامت کله راځي؟ نبي ﷺ ورڅخه وپوښتل چي تا د قيامت لپاره کومه تياري کړې ده؟ ده ورته وويل: چي تياري خو مي نه ده کړې هو! خو زه د الله د رسول ﷺ سره محبت کوم، محمد ﷺ وفرمايل ته چي د کوم چا سره محبت کوې د هغه سره به وې.

Download from: www.aghalibrary.com

حضرت انس رضي الله عنه (کوم چي ددغه حديث روايت کوونکی دی) فرمايي: چي د حضرت محمد ﷺ ددغه ارشاد څخه دومره خوشحاله شو چي د هيڅ شي څخه دومره خوشحالي نه وه راته موندل شوې، بيا يې وفرمايل: چي زما د حضرت محمد ﷺ او حضرت ابوبکر او حضرت عمر رضی الله عنهما سره محبت دی، ددغه محبت له وجهي اميد کوم چي زه د هغوی سره يم که څه هم زما عملونه د دوی د عملونو برابر نه دي. (صحيح بخاري، کتاب الادب باب علامة الحب فی الله)

ددې مضمون نور هم ډېر حديثونه شته چي ورڅخه معلوميږي چي د الله جل جلاله د خوشحالی لپاره د يو چا سره محبت کول ډېر د فضيلت عمل دی ددې له برکته الله جل جلاله په دنيا کي هم د ښه عمل توفيق ورکوي او په اخرت کي به هم د ښو خلګو سره وي.

له دې امله د الله جل جلاله د ښو بندګانو سره همېشه د الله لپاره محبت کول په کار دي او دغه نيت لرل په کار

Download from: www.aghalibrary.com

دي چي ددغه محبت له برکته ما ته هم د ښه عمل او نیکي توفیق وشي او الله جَلَّ جَلالُهُ راڅخه راضي شي؟

أُحِبُّ الصَّالِحِينَ وَلَسْتُ مِنْهُمْ
لَعَلَّ اللهَ يَرْزُقُنِى بِهِمْ صَلَاحًا

ترجمه: "زه د ښو خلکو سره محبت کوم که څه هم پخپله د ښو خلکو څخه نه یم، ښایي چي الله جَلَّ جَلالُهُ ما ته هم د دوی له برکته د ښو توفیق راکړي".

په حدیث کي دا هم راغلي چي کله کوم سړی د خپل یو ورور سره محبت کوي نو هغه ته په کار ده چي خپل ورور ته ووایي: چي زما ستا سره محبت دی.

(ابوداؤد کتاب الادب، ترمذي کتاب الزهد)

حضرت انس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فرمایي: چي یو سړی د حضرت محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره ناست ؤ، په دغه مهال یو بل سړی هلته تېر شو، ناست سړي وویل: یا رسول الله! زما ددغه سړي سره محبت دی، حضرت محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وفرمایل: چي آیا تا وده ته دغه خبره کړې ده؟ هغه سړي وویل چي

Download from: www.aghalibrary.com

"یا" نبی ﷺ وفرمایل: چي ورده ته ووایه هغه سړی ولاړ شو او هغه بل سړي ته یې ځان ورسوی او ورته ویې ویل: زه ستا سره د الله لپاره محبت کوم هغه ورته وویل "د کوم الله لپاره چي ته زما سره محبت کوې الله دي وکړي چي هغه ستا سره محبت وکړي".

(۱۵) د یو مسلمان کومک کول:-

د یو مسلمان یو ضروري کار ورکول یا د هغه په کار کي کومک کول یا د هغه یو غم او پریشاني لیري کول هم یو داسي عمل دی چي وربانـدي حضرت محمد ﷺ د ډېر غټ اجر او ثواب وعدې کړې دي.

حضرت عبد الله بن عمر رضی الله عنهما فرمایي: چي د حضرت محمد ﷺ ارشاد دی: مَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللهُ فِي حَاجَتِهِ وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللهُ عَنْهُ بِهَا كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

ترجمه: "کوم څوک چي د خپل یو مسلمان ورور په

Download from: www.aghalibrary.com

کار کي بوخت يي الله جَلَّ جَلَالُهُ د هغه په کار (پوره کولو) کي اخته کيږي او کوم څوک چي د کوم مسلمان يو تکليف ليري کړي الله جَلَّ جَلَالُهُ ددې په بدله کي دده څخه د قيامت د غمونو نه کوم تکليف او غم ليري کوي.

(ابوداؤد، کتاب الادب باب المواخاة)

يو چا ته لارو وربنوول، د يو چا په سامان اوچتولو کي کومک کول مطلب دا د خلګو د خدمت واړه کارونه ددې حديث په فضيلت کي راځي، کوم خلک چي په کار ورځي، د الله جَلَّ جَلَالُهُ په حضور کي هغوی ډېر د فضيلت خلک دي. په حديث کي راغلي چي:

خَيْرُ النَّاسِ مَنْ يَنْفَعُ النَّاسَ.

ترجمه: "د خلګو ښه هغه څوک دی کوم چي خلګو ته فايده ورسوي"

له دې وجهي د خلګو د خدمت هر هغه کار چي وړوکی وي يا غټ ددې د موندلو هڅي او کوښښ په کار دی په دې سره د انسان په نيکيو کي زياتوب

Download from: www.aghalibrary.com

راځي، دغه رنګه که پر يو چا باندې ظلم کيږي نو د دې ظلم څخه د ژغورلو د امکان په صورت کې هر کوښښ کول د هر مسلمان فريضه ده.

په يو حديث کې د حضرت محمد ﷺ ارشاد دی چې: مسلمان د مسلمان ورور دی نه خو يې هغه بې ياره او کومک کوونکی پرېږدي نه دروغ ورته وايي او نه وعده خلافي ورسره کوي او نه ظلم ورباندې کوي. (ترمذي، البروالصلة)

په يو بل حديث کې ارشاد دی:-

"چيرې چې د يو مسلمان بې عزتي کيږي او د هغه عزت پايماله کيږي هلته چې کوم مسلمان هغه بې ياره او کومک کوونکی پرېږدي الله جل جلاله دی په داسې موقع باندې بې ياره او غمخوره پرېږدي چيرې چې ورته د کومک اړتياوي او پر کوم ځای چې د مسلمان بې عزتي او بې حرمتي کيږي هلته چې کوم مسلمان دده کومک وکړي نو الله جل جلاله په داسې مهال دده کومک

Download from: www.aghalibrary.com

وکړي چیرې چي دی د کومک او نصرت غوښتونکی وي". (ابوداؤد، کتاب الادب)

د مسلمان په کومک کولو کي دغه خبره هم راځي که په کوم ځای کي پر ده باندي غلط الزامونه لګول کیږي یا د غلطي خبري نسبت ورته کیږي نو ددغه الزاماتو جائز دفاع وکول شي لکه چي د حضرت ابوالدرداء رضي الله عنه روایت دی چي د حضرت محمد صلی الله علیه وسلم ارشاد دی: مَنْ ذَبَّ عَنْ عِرْضِ اَخِیْهِ رَدَّ اللهُ النَّارَ عَنْ وَجْهِهِ یَوْمَ الْقِیٰامَةِ.

ترجمه: کوم څوک چي د خپل ورور د بې عزتۍ دفاع وکړي الله جل جلاله به دده له مخه د دوږخ اور لیري کړي. (ترمذي، البروالصله باب ۲۰)

(١٦) جایز سفارښت کول:-

د یو مسلمان لپاره جایز سفارښت کول هم ډېر د ثواب کار دی، د قرآن کریم ارشاد دی:

Download from: www.aghalibrary.com

مَنْ يَّشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَّهُ نَصِيبٌ مِّنْهَا.
(النساء- ۸۵)

ترجمه: کوم څوک چي يو ښه سفارښت وکړي هغه ته په دې کي برخه ورکول کيږي او د حضرت محمد ﷺ ارشاد دی:- اِشْفَعُوْا تُؤْجَرُوْا.

ترجمه: سفارښت وکړئ، تاسي ته به ثواب درکول کيږي. (ابوداؤد، نسائی)

يو ځل حضرت محمد ﷺ ناست ؤ يو سړی راغلی دده ﷺ نه يې څه غوښتنه وکړه، نبی ﷺ وحاضرينو ته متوجه شو او ويې فرمايل: چي ددې سفارښت وکړي تاسي ته به ثواب درکول شي. (بخاري، کتاب الادب)

ښه سفارښت کول پخپله يو ښه عمل دی، برابره خبره ده چي د هغه سړي کار په دغه سفارښت سره وشي او که ونه شي او که يې کار وشو نو اميد شته چي انشاء الله دوه چنده ثواب به ورکول کيږي.

Download from: www.aghalibrary.com

خو د دغه خبری فکر کول ضروری دی چی سفارښت

د جايز مقصد لپاره وي او په دې سره کوم ناجائز يا ناحقه کار کول مقصود نه وي ولي چي د ناروا سفارښت ګناه هم ډېره غټه ده، له دې امله د سفارښت کولو څخه وړاندي ددې خبري تحقيق کول واجب دی چي د کوم سړي سفارښت کيږي هغه ددې حقداره دی او د کوم کار لپاره چي کيږي هغه کار جايز دی.

دغه ډول د سفارښت په معامله کي دوهمه مهمه خبره داده چي وکوم سړي ته چي سفارښت کيږي پر هغه باندي کوم غير ضروري بار وانه چول شي، تر ټولو وړاندي خو دغه کتل په کار دي چي هغه کار دده په اختيار او وس کي دی او که نه دی، که کار دده په وس او طاقت کي نه وي نو سفارښت کول نه دی په کار، ولي چي په سفارښت کولو سره شرمينده کيږي او که دغه خبره معلومه نه وي چي دغه کار دده په وس کي دی او که نه دی نو په داسي صورت کي په لازمي او ضروري اندازه کي سفارښتنه کول نه دی په کار بلکي دغه وضاحت کول ضروري دی که دغه کار ستا

Download from: www.aghalibrary.com

په وس او طاقت کي وي نو بيې وکړه.

دغه ډول که کوم کار د يو سړي په اختيار کي هم وي نو ډېر وختونه هغه څه خاص اصول او قانونه يا د ترجيح کوم صورت يې ټاکلی وي په داسي صورت کي هم سفارښت په لازمي ډول د کولو پر ځای په داسي طريقه کول په کار دی چي ورباندي د خپلو اصولو يا ترجيحاتو په خلاف کوم کار کولو نه داسي زور وانه چول شي چي ورڅخه هغه کوم بار محسوس کړي.

نن زمان عمومًا د سفارښت کولو سره دغه خبره په ذهن کي وي چي سفارښت کول د ثواب کار دی خو د سفارښت چي کوم احکام او اداب شريعت ټاکلی دي د هغه مراعت نه کيږي په خاصه توګه بيا ددې خبري خو ډېر لږ خلګ مراعت کوي چي وکوم چا ته سفارښت کيږي وهغه ته تکليف ونه رسي له دې امله دغه خبره هيڅکله هېره ول نه دي په کار چي په شريعت کي د هر شي او کار اداب او احکام شته او ددې مراعت کول ضروري دي ويوه مسلمان ته ګټه رسولو لپاره يو بل

Download from: www.aghalibrary.com

څوک په غیر ضروري تکلیف یا تاوان کي اچول
هیڅکله روانه دي.

(۱۷) د یو چا عیب پټول:-

که د یو مسلمان یو عیب معلوم شي نو تر څو چي
له ده نه ویو بل چا ته د تاوان رسولو خطره نه وي، دده
عیب پټول ډېر د ثواب کار دی.

حضرت ابوهریره رضي الله عنه روایت کوي چي حضرت
محمد ﷺ فرمايي: لَايَسْتُرُ عَبْدٌ عَبْدًا فِى الدُّنْيَا اِلاَّ
سَتَرَهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

ترجمه: کوم بنده چي د یو بل بنده عیب پټ کړي
الله ﷻ به د قیامت په ورځ دده پرده وکړي.

(صحیح مسلم، کتاب البروالصله)

او حضرت عقبه بن عامر رضي الله عنه روایت کوي چي
حضرت محمد ﷺ فرمايي:

مَنْ رَاٰى عَوْرَةً فَسَتَرَهَا كَانَ كَمَنْ اَحْيَامَوْءُدَةً.

Download from: www.aghalibrary.com

ترجمه: کوم څوک چې د یو چا عیب ووینې او هغه پټ کړي نو د هغه دغه عمل داسې دی لکه څرنګه چې ژوندی په قبر کې ښخه شوې نجلۍ وژغوري.

(سنن ابی داؤد، کتاب الادب مستدرک حاکم ټوک۴ مخ۳۸۴)

د یو چا پرده خوندي کول یا عیب پټولو مطلب دادی چې و بل چا ته ددې بیان ونه کړي، او ددغه عیب تشهیر ونه کړي، خو ددې لپاره لاندې خبرې په پام کې لرل ضروري دي.

لومړی: د یو چا د عیب پټولو لپاره دروغ ویل روانه دي، له دې امله که یو څوک ددې عیب په اړه پوښتنه وکړي نو لومړی خو د جواب د نه ورکولو کوښښ وکړئ او که جواب ورکولو ته اړ کړل شئ نو د حقیقت خلاف خبره دې نه کوي.

دوهم: د یو چا د عیب پټول هغه وخت جایز دی کله چې ددغه عیب اثر ددغه سړي تر ذاته محدود وي خو که له دې نه وبل سړي ته د تاوان رسېدلو خطره وي

Download from: www.aghalibrary.com

نو وار سړي ته دغه عیب په اړه ښوول جایز بلکي د
ثواب باعث دی، په دې شرط چي نیت یې دا وي چي
ونورو ته تاوان ونه رسي، رسوا کول یې مقصد نه وي
مثلاً د یو سړي عادت دی چي هغه د خلکو پیسه په
چم او دوکې سره اخلي او بیا یې خوري یا قرض
واخلي خو د ورکولو اهتمامْ نه کوي او نا خبره خلک
دده سره په معامله کولو کي تاوان کوي، نو وکومو
خلکو ته چي د تاوان رسېدلو خطره وي وهغوی ته
ویل کوم باک نه لري دغه ډول که یو چا چیري د واده
لپاره مرکه لېږلې وي او انجلۍ والا دده د حالاتو
خبر نه کوي نو هغوی په حقیقت سره خبره ول صحیح
کار دی، خو په دغه ټولو صورتونو کي نیت یې د
تاوان څخه د حفاظت وي.

دغه رنګه که یو سړي یو داسي جرم کړی وي چي
ورڅخه په ټولنه کي د بدۍ د خپرېدلو خطره وي نو
اړونده حکومتي څانګه خبره ول کوم باک نه لري،
بلکي خبره ول یې د ثواب کار دی په دې شرط چي

Download from: www.aghalibrary.com

نيت يې د ټولنې د اصلاح وي، د مجرم څخه ذاتي بدله اخيستل يا دښمني سرته رسول موخه او هدف نه وي.

(۱۸) د ښو کارونو ښوونه کول:-

يو څوک و يو ښه کار ته تيار ول هم ډېر د ثواب کار دی، که د يو سړي په هاند او هڅو سره يو څوک په يو ښه کار باندي چمتو شي نو ددغه ښه کار ثواب چي څومره وهغه کوونکي ته ورکول کيږي دومره ثواب هغه سړي ته هم ورکول کيږي کوم چي په دغه ښه کار کي يې دده رهبري کړې ده.

د حضرت ابومسعود انصاري رضي الله عنه څخه روايت دی چي حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمايي: چي کوم څوک ويو ښه کار ته د يو چا رهبري او لارښوونه وکړي هغه ته دومره ثواب ورکول کيږي څومره چي وکوونکي ته ورکول کيږي. (مسلم)

او وښه کار ته دغه لارښوونه که په يو ټولنيز صورت کې وي يعنې ودرو خلکو ته د نېکۍ ترغيب

Download from: www.aghalibrary.com

ورکول شي او د دغه ترغیب په نتیجه کي هغه کار وکړي نو د ټولو خلګو د ښو عملونو ثواب ورهبري کوونکي ته ورکول کیږي.

حضرت ابوهریره رضي الله عنه روایت کوي: چي حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمايي:

مَنْ دَعَا اِلٰی هُدًی کَانَ لَهُ مِنَ الاَجْرِ مِثْلَ اُجُوْرِ مَنْ تَبِعَهُ لَایَنْقُصُ ذٰلِکَ مِنْ اُجُوْرِهِمْ شَیْئًا وَمَنْ دَعَا اِلٰی ضَلَالَةٍ کَانَ عَلَیْهِ مِنَ الاِثْمِ مِثْلَ اٰثَامِ مَنْ تَبِعَهُ لَایَنْقُصُ ذٰلِکَ مِنْ اٰثَامِهِمْ شَیْئًا. (مسلم)

ترجمه: کوم څوک چي د هدایت بلنه وکړي، هغه ته د ټولو خلګو برابر ثواب ورکول کیږي کوم چي دده په ښوونه عمل وکړي او د هغو خلګو په ثواب کي کومه کمي نه راځي، او کوم څوک چي د یوې ګمراهۍ بلنه ورکړي هغوی ته د هغو خلګو برابر ګناه ورکول کیږي کوم چي دده په دعوت عمل وکړي او دده په ګناه

Download from: www.aghalibrary.com

کي کوم لږ والی نه راځي.

دغه ثواب هغه وخت دی چي بل سړی د رهبري کوونکي په خبرو باندي عمل وکړي خو که فرضًا هغه عمل ونه کړي بیا هم انشاء الله د خیر خواهۍ د نصیحت ثواب ورکول کیږي، ولي چي په حدیث کي راغلي دي:

اَمْرٌ بِالْمَعْرُوْفِ صَدَقَةٌ وَنَهْیٌ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ.

ترجمه: د ښو حکم کول یو ډول صدقه ده، او د بدۍ څخه منع کول هم یو ډول صدقه ده. (مسلم)

نو هر کله چي ویو چا ته د ښه خبري د ښودلو او یا د یو ښه کار د مشورې ورکولو موقع راشي نو هیڅکله ورځخه ډډه نه ده په کار، هو ددغه خبري فکر کول ضروري دی چي ددغه کار لپاره دغسي طریقه غوره شي چي ورځخه د اوربدونکي رسوایي یا د زړه ازار ونه شي، د خلګو په مخ کي ورته څه ونه ویل شي، او

Download from: www.aghalibrary.com

د خلکو څخه جلا داسي په نرمه لهجه کي خبره وکړي چي پکښي د زړه درد، همدردي او خير خواهي وبريښي، ددې لپاره داسي وخت غوره کړل شي چي د اوريدونکي ذهن په تشويش کي نه وي مطلب دا چي د حکمت او خير غوښتني مراعت کول ډېر ضروري دی د قران کريم ارشاد دی:

اُدْعُ اِلٰی سَبِيْلِ رَبِّکَ بِالْحِکْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ.

(النحل- ۱۲۵)

ترجمه: د خپل رب ولوري ته په حکمت او ښه نصيحت سره بلنه ورکړه.

(۱۹) صدقه او خيرات کول:-

صدقه او خيرات ډېر کول هم دانسان په اعمال نامه کي د نيکيو زياتوب، او د ګناهونو معافي او د دوږخ د عذاب څخه د خلاصون يوه مؤثره وسيله ده.

په قران او حديث کي د خيرات په کارونو کي د پيسه مصرفولو ډېر فضيلتونه راغلي که سره راټول

Download from: www.aghalibrary.com

کړه شي نو يو بېل کتابٌ جوړېدای شي، شيخ الحديث حضرت مولانا محمد زکريا صاحب کاندهلوي قُدِّسَ سِرُّهُ د "فضائل صدقات" په نامه سره په همدې موضوع چي کوم کتاب ليکلی دی هغه په دغه موضوع ډېر جامع کتاب دی له دې کبله دلته د قران او حديث بيان شوي فضايل د تفصيل اړتيا نشته کوم څوک چي وغواړي هغوی دي د هغه کتاب مطالعه وکړي.

خو دلته چي وکومي خبري ته پام اړول په کار دي، هغه دادی چي خير او خيرات کول د فضائلو لاس ته راوړلو لپاره دا ضروري نه ده چي ډېري پيسې مصرف شي، بلکي هر سړی د خپل مالي حيثيت سره سم په خير او خيرات کولو سره دغه فضيلت لاس ته راوړلای شي، که د يو سړي سره فقط يوه روپۍ (کالداره) وي او له دې نه يوه پيسه په يو ښه کار کي صرف کړي نو د الله په دربار کي داسي ده لکه د يو لک روپو مالک چي زر روپۍ خيرات کړي، د الله ﷻ په دربار کي اصلي عزت او قدر د اخلاص دی، په اخلاص سره لږ

Download from: www.aghalibrary.com

تر لږه صدقه هم د الله جل جلاله په دربار کي مقبوله ده، او وړاندي د صدقې او خیرات ټوله فضائل مکمل کېداى شي لکه څرنګه چي حضرت محمد ﷺ په یو حدیث کي فرمایي: اِتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشَقِّ تَمْرَةٍ.

ترجمه: د دوږخ د اور نه ځان وژغورئ که څه هم د یوې خرما د نیمایي برخي په ذریعه ولي نه وي.

(بخاري، مسلم)

یعني که د یو سړي سره د خیراتولو لپاره بل کوم شی نه وي او هغه نیمه خرما ویو اړ سړي ته ورکړي نو له دې نه هم د خیرات ثواب ورکول کیږي او دغه هم د ګناهونو د معافۍ ذریعه کېداى شي.

له دې حدیث نه په ښکاره بریښي چي دکومو خلګو مالي حالت کمزوره وي هغه دي هم خپل ځان د خیرات د فضیلتونونه نه بې برخي کوي بلکي هغه د خپل حیثیت سره سم لږ تر لږه خرڅولو سره هم په دغه سعادت کي برخه اخیستلاى شي.

Download from: www.aghalibrary.com

ځیني خلګ د خپل مال په زکٰوة ورکولو سره بالکل
بې غمه شي او د زکٰوة څخه پرته یوه پیسه هم د
خرڅولو جرات نه کوي بلکې تول‌ه تبه د زکٰوة په ادا
کولو کي ګڼي، داسي کول مناسبه نه ده، زکٰوة خو یوه
فریضه ده او ددغه فریضې مصارف خاص دي، د
نیکي ډېر کارونه داسي دي چي زکٰوة نه سي پکښې
مصرفېدلای، مثلاً په مسجد کي چنده ورکول او
داسي نور، له دي کبله څه پیسې د زکٰوة څخه پرته هم
په نښو مصارفو کي خرڅول په کار دي، ددې لپاره د
بزرګانو دغه معمول او عادت دی چي هغه د خپل ګټې
څه فی صدي برخه د خیرات لپاره ځانګړې کړې وي او
هر کله چي څه ګټه ورته راشي د هغه یوه ټاکل
شوې برخه بېله کړي په یو پاکټ کي خوندي کړي،
حکیمُ الاُمَّت حضرت مولانا شاه محمد اشرف علی
تهانوي قُدِّسَ سِرُّهُ د خپلي ګټې پنځمه برخه (شل فی
صدي) همېشه ددغه کار لپاره جلا کول، ځیني نورو
بزرګانو شلمه برخه یا لسمه برخه ټاکلې وه، ددې فایده

Download from: www.aghalibrary.com

دا وي چي هر کله کوم د خيرات کولو مصرف مخې ته راشي نو د فکر کولو اړتيا نه وي بلکي هغه پاکټ يې ورياد وي چي زما لپاره کوم مصرف ولټوه او پر خپل وخت باندي د خيرات کولو د پيسې د انتظام کولو تکليف هم نه وي او په اساني سره د خير په مصرفولو کي د خرڅولو توفيق ورکول کيږي.

هر سړی دي د خپل مالي حالاتو سره سم د دغه کار لپاره څه ټاکل شوې برخه بېله کړي نو د اجر او ثواب دلاس ته راوړلو يو ځانګړې سلسله به وموندي، ضروري نه ده چي هر سړی پنځمه يا لسمه برخه خاص کړي د خپل حالاتو سره سم لږ تر لږه برخه دي وټاکي انشاء الله بشپړ د خير عمل دی.

په خير او خيرات کولو کي اصل نيت خو د الله ﷻ رضا ګټل هدف دی، خو د الله ﷻ معامله د خپلو بندګانو سره همېشه داسې وي چي خير او خيرات عادت لرونکي ته الله ﷻ په دنياکي هم ډېر څه

Download from: www.aghalibrary.com

ورکوي، په حدیث کي راغلي: "چي په صدقه سره په مال کي لږوالی نه راځي" یعني الله ﷻ د داسي سړي په رزق کي هم برکت کوي.

(۲۰) معافي کول:-

یو سړي ته که یو چا تکلیف رسولی وي نو هغه د شریعت په حدودو کي د بدله اخیستلو حق لري، خو که د بدله اخیستلو پر ځای یې معاف کړي نو د الله ﷻ په حضور کي ددې ډېر اجر او ثواب دی، په قران کریم کي ارشاد دی:

وَلْيَعْفُوْا وَلْيَصْفَحُوْا اَلَاتُحِبُّوْنَ اَنْ يَّغْفِرَ اللّٰهُ لَكُمْ.

(النور۲۲)

ترجمه: او هغوی ته ښایي چي معافي وکړي او ښایي چي ترې تېر دي شي آیا تاسي نه خوښوئ چي الله ستاسي مغفرت او بخښنه وکړي.

یعني کوم سړی په دنیا کي داسي دی چي ورڅخه کومه نه کومه غلطي نه کیږي او هر سړی دغه غواړي

Download from: www.aghalibrary.com

چي الله ﷻ دغه غلطي معاف کړي نو که د يو بل يوه
څخه کومه غلطي وشي نو دغه فکر په کار دی چي
څرنګه زه د الله ﷻ نه د معافۍ غوښتونکی يم دغه
ډول ما ته هم په کار ده چي زه يې معاف کړم په آيت
کي ودغه لوري ته هم اشاره ده چي کوم څوک د نورو د
معافۍ عادت ولري انشاء الله اميد دی چي الله ﷻ
دده خطاؤ بخښنه وکړي.

دغه خبره په ډېرو احاديثو سره ثابته ده لکه
حضرت ابو الدرداء رضي الله عنه چي روايت کوي چي حضرت
محمد ﷺ فرمايي:

مَامِنْ رَجُلٍ يُصَابُ بِشَيْءٍ فِي جَسَدِه فَيَتَصَدَّقُ بِه
اِلاَّ رَفَعَهُ اللهُ بِه دَرَجَةً وَحَطَّ عَنْهُ بِه خَطِيْئَةً.

ترجمه: کوم چا ته چي يو تکليف ورورسيږي او
هغه يې معاف کړي نو الله ﷻ به دده درجې اوچتوي
او ددغه عمل په برکت به دده ګناهوي معاف کړي

Download from: www.aghalibrary.com

په ترمذي کي راغلي چي د يو سړي غاښ يو چا
مات کړی ؤ هغه سړي و حضرت معاويه رضي الله عنه ته د غچ
اخيستلو لپاره ورغلی، هلته حضرت ابودرداء رضي الله عنه
پورتنی حديث واوروی نو هغه سړي د بدله اخيستلو
اراده پرېښوول او خپل غليم يې معاف کړی.

(جامع ترمذي، کتاب الديات حديث ۱۴۱۲)

د فکر کولو خبره داده که يو سړی بل د معافېدلو
پر ځای دده څخه بدله واخلي، يعنې هغه ته هم دغه
ډول تکليف ورورسوي نو د دوی وده ته څه ګټه
ورسيږي يا که يو چا دغه ډول تکليف وررسولی دی
چي بدله اخيستل يې امکان نه لري نو د هغه د نه
معافولو نتيجه به دا وي چي په اخرت کي به عذاب
ورکول کيږي.

دلته د غه هم د فکر وړ خبره ده که وده ته په اخرت
کي عذاب ورسيدی نو له دې نه ماته څه ګټه ورسېده؟
ددې څخه پرته که يې دی معاف کړی نو له دې
نه دمعاف کوونکي سړي ګناهوي معاف شي د دوزخ د

Download from: www.aghalibrary.com

عذاب څخه به خلاصون ومومي او الله جل جلاله به يې درجې اوچتې کړي له دې کبله د عقل خبره دغه ده چې په معاف کولو سره دغه فضيلت حاصل کړئ.

خو دغه هم د پام وړ خبره ده چې د يو چا د معافولو مطلب دادی چې په دنيا يا په اخرت کې ورڅخه بدله نه واخيستل شي او بس! که يو سړی دغه شان معافي وکړي نو دغه فضيلت ورته حاصل شو.

لېکن دا ضروري نه ده چې د معافۍ وروسته دده سره زړه هم خلاص او ميلان ورته وشي ولې چې د زړه ميلان کېدل اختياري خبره نه ده، هغه تر ډېره حده د نورو خلکو په آينده روی يې باندي موقوفه وي له دې امله که په زړه کې ورسره مينه نه وي او نه ايړيکې جوړې نه شي خو د بدله اخيستلو عزم يې پرې اينبی وي او اړيکې فقط د حقوقو ترادا کولو (د سلام جواب او داسې نور) پورې وي نو بيا هم انشاء الله د معافولو فضيلت ورته حاصل دی.

Download from: www.aghalibrary.com

چي د دغه سړي له لوري په راتلونکي کي دغه ډول تکليف رسولو مخه ونه نيول شي، که خطره وي چي دغه سړي دوهم ځل داسي ناوړه کار کوي نو د دوی د مخ نيوي لپاره څه تدبير په کار اچول د معافی خلاف نه دی په داسي صورت کي مخکنی حق دي معاف کړي خو آينده دده لوري د تکليف څخه د ژغورني لپاره د صلاحيت والا خلګو نه کومک واخيستل شي بيا هم د معافی فضيلت ورکول کيږي.

هر کله چي د يو چا په خلاف د بدله اخيستلو جذبه رامخ ته شي دغه فکر په کار دی چي حضرت محمد ﷺ د خپل ذات لپاره هيڅکله د يو چا نه بدله نه ده اخيستې کله چي کافرانو ډبري وربانديي واورولې او په دې سره دده مخ مبارک په وينو سور شو بيا هم دده مبارک پر ژبه باندي دغه دعا وه:

اَللّٰهُمَّ اَغْفِرْ لِقَوْمِیَ فَاِنَّهُمْ لاَيَعْلَمُوْنَ.

ترجمه: ای الله! زما قوم معاف کړي ودوی ته د

Download from: www.aghalibrary.com

حقيقت خبر نشته. (بخاري، مسلم)

(۲۱) نرمي كول:-

د خلګو سره د نرمي معامله كول هم د الله ﷻ په دربار كي ډېر ښه عمل دی چي وربانديږ ډېر ثواب وركول كيږي، حضرت عائشه رضی الله عنها روايت كوي چي حضرت محمد ﷺ فرمايي:

اِنَّ اللّٰهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِفْقَ ويُعْطِي عَلَى الرِّفْقِ مَا لَايُعْطِي عَلَى الْعُنفِ وَمَا لَا يُعْطِي عَلَى مَاسِوَاهُ.

ترجمه: الله ﷻ د نرمی معامله كوونكی دی او د نرمی معامله خوښوي او په نرمو اخلاقو هغه اجر وركوي كوم چي په تيزي او سختی يې نه وركوي (بلكي) پر نور شي يې هم نه وركوي. (مسلم)

حضرت عائشه رضی الله عنها يو بل حديث بيانوي چي حضرت محمد ﷺ فرمايي:

اِنَّ الرِّفْقَ لَايَكُوْنُ فِي شَيْءٍ اِلَّا زَانَهُ وَلَايُنْزَعُ مِن

Download from: www.aghalibrary.com

شَيْءٍ اِلَّا شَانَهُ.

ترجمه: نرمي چي په کوم شي کي وي هغه ته
ښايست ورکوي او د کوم شي څخه چي يې ليري کړي
په هغه کي عيب پيدا کوي. (مسلم)

د نرم خوى مطلب دادى چي د غصې څخه په
مغلوبېدو سره سخت الفاظ يا سخته رويه غوره کولو
نه ډډه او پرهيز وکړه شي، د خلګو سره په نرمو خيرو
او پسته لهجه کي خبري وشي، که په يو چا اعتراض
کوي يا ورسره اختلاف ښکاره کوي نو د هغه لپاره هم
داسي انداز غوره شي چي پکښي د سختۍ او تېزۍ
پر ځاى د خيرخواهۍ تواضع او د زړه سوي اړخ
پکښي ښکاره وي که د يو وړوکي د روزني لپاره
ورباندي غصه ضروري وي نو هغه هم فقط د ضرورت
په اندازه او د اعتدال په حدودو کي وي.

دغه ډول د نرمۍ يوه برخه دا هم ده چي پر خبره
خبره د خلګو سره د اخته کېدو، بحث کولو يا جګړې

Download from: www.aghalibrary.com

نه ډېره وکول شي أو د خلکو سره تر وسه د ښه ګمان معامله وشي تر دې چې د کوم چا سره د خرڅولو رانیولو او داسي نورو معامله کوي نو په دې کي هم د نرخ او داسي نورو معاملو کي د ضد او بحث انداز اختیار نه کړل شي، که معامله د قبلېدو وړ وي نو دې قبوله کړي او که د قبلېدو وړ نه وي نو دي پرېښول شي خو نور خلک د ځان وخبرو ته رااړولو باندي نه مجبوره کوي او یو څوک مجبوره کول ښه خبره نه ده.

حضرت جابر ﷺ روایت کوي چي حضرت محمد ﷺ فرمایي: رَحِمَ اللّٰهُ رَجُلاً سَمْحًا اِذَا بَاعَ وَاِذَا اشْتَرَىٰ وَاِذَا قْتَضَىٰ.

ترجمه: الله ﷻ دي پر هغه سړي باندي رحمت وکوي کوم چي نرم خویه او عفوه کوونکی وي، کوم چي وپلوري هغه وخت هم، چي کوم شی رانیسي هغه وخت هم، او کله چي د یو چا څخه د خپل حق غوښتنه وکړي هغه وخت هم. (بخاري)

Download from: www.aghalibrary.com

حضرت حذیفه بن یمان رضي الله عنه د حضرت محمد صلی الله علیه وسلم څخه روایت کوي چي و الله جل جلاله ته دده د بندګانو څخه یو داسي بنده به راوستل شي کوم ته چي الله جل جلاله مال ورکړی وي، الله جل جلاله به ورڅخه پوښتنه وکړي چي تا په دنیا کي کوم عمل کړی دی؟ نو هغه به وايي "ای زما ربه! تا ما ته خپل مال راکړی ؤ ما د خلکو سره معامله کول او زما عادت د معافی ؤ نو ومالدار ته مي اساني پیدا کول او فقیر ته مي مهلت ورکوی" الله جل جلاله به ورته وايي چي زه ددغه شان عمل تر تا زیات مستحق یم، بیا به وملئکو ته امر وکړي چي زما دغه بنده معاف کړئ. (مسلم)

حضرت ابو هریره رضي الله عنه روایت کوي چي حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمايي: مَنْ اَنْظَرَ مُعْسِرًا اَوْ وَضَعَ لَهٗ اَظَلَّهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَحْتَ ظِلِّ الْعَرْشِ يَوْمَ لَاظِلَّ اِلاَّ ظِلُّهٗ.

ترجمه: کوم څوک چي ویو تنګدسته (مقروض ته مهلت ورکړي یا په قرضه کي مراعت ورسره وکړي

Download from: www.aghalibrary.com

الله ﷻ به دي د قيامت په ورځ د عرش په سايه کي ولري، کله چي دده د سايې نه پرته بله کومه سايه نه وي. (ترمذي)

د حضرت ابو قتاده رضي الله عنه څخه روايت دی چي حضرت محمد ﷺ فرمايي: مَنْ سَرَّهُ اَنْ يُنَجِّيَهُ اللّٰهُ مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلْيُنَفِّسْ عَنْ مُعْسِرٍ اَوْ يَضَعْ عَنْهُ.

ترجمه: کوم څوک چي دغه خوښوي چي الله ﷻ د قيامت د ناکراريو څخه ورته خلاصون ورکړي، هغه ته په کار ده چي د يو تنګدسته په مشکل کي اساني وکړي يا يې په قرض کي مراعت وکړي. (مسلم)

(۲۲) د خلګو تر منځ صلح کول:-

که د دوو مسلمانانو تر منځ کومه جګړه وي نو د دوی صلح کول هم ډېر د ثواب او اجر کار دی په قران کريم کي ارشاد دی: اِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ اِخْوَةٌ فَاَصْلِحُوْا بَيْنَ اَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُوْنَ. (الحجرات-۱۰)

Download from: www.aghalibrary.com

ترجمه: بېشکه واړه مسلمانان یو له بله سره وروڼه دي نو د دوو وروڼو تر منځ روغه جوړه سره کوي او د الله نه وویرېږئ چي پر تاسي مهرباني وشي.

په یو بل آیت کي ارشاد دی:

فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَصْلِحُوْا ذَاتَ بَيْنِكُمْ. (الانفال- ۱)

ترجمه: نو د الله نه وویرېږئ او د خپل منځي اړیکو اصلاح وکړئ.

د قران کریم ددې ارشاداتو په رڼا کي دغه خبره برېښي چي د دوو مسلمانانو تر منځ صلح کول او د هغوی د اړیکو د سمولو هاند او هڅي کول څومره نېک عمل دی.

ددې مقصد لپاره ودواړو ته یو د بل له لوري نه داسي خبري ور رسول په کار دي چي د هغوی تر منځ محبت سره وشي او غلط فهمي لیري شي تر دې حده ددې غرض لپاره داسي خبري کول هم جایز دي کوم چي په ظاهره د حقیقت خلاف وي مثلاً د دوو خلکو

Download from: www.aghalibrary.com

تر منځ څه دښمني وي نو ويوه ته دا ويل چي هغه بل خو ستا لپاره د خير دعاګاني کوي، او په زړه کي دغه نيت کول چي هغه د ټولو مسلمانانو لپاره د مغفرت او بخښني دعا کوي، او په ټولو مسلمانانو کي دده غليم هم داخل دی، ددغه شان خبرو په اړه د حضرت محمد ﷺ ارشاد دی چي: لَيْسَ الكَذَّابُ الَّذِىْ يُصْلِحُ بَيْنَ النَّاسِ فَيَنْمِى خَيْرًا اَوْ يقُوْلُ خَيْرًا.

ترجمه: هغه سړی دروغجن نه دی چي د خلګو تر منځ صلح وکړي او کوم ښه خبره وزته ورسوي او يا ښه کلمه ورته ووايي. (بخاري، مسلم)

په يو بل حديث کي د حضرت محمد ﷺ ارشاد دی: يَعْدِلُ بَيْنَ الاثنين صَدَقَةٌ.

ترجمه: د دوو کسانو تر منځ انصاف کول هم صدقه (خيرات) ده (يعني ثواب لري). (بخاري، مسلم)

د خلګو ترمنځ نفرت او دښمني پيدا کول يو شيطاني عمل دی او د يو حديث نه بريښي چي شيطان د هيڅ

Download from: www.aghalibrary.com

عمل څخه دومره نه خوشحاله کیږي څومره چي په زړونو کي یو له بله نفرت اچولو سره خوشحاله کیږي، څرنګه چي په حدیث کې راغلي دي چي شیطان تر ټولو غټه کارنامه خپله دغه ګڼي چي د سړي او ښځي تر منځ بیلتون راولي، ددې څخه پرته که د دوو مسلمانانو تر منځ په خاص ډول بیا د خاوند او ښځي تر منځ د غلط فهمیو د لیري کولو او د دوی د اړیکو د ښه کولو کوښښ وشي نو دغه ډېر د ثواب عمل دی.

دغه خبره په ځانګړې توګه د هغو خلکو لپاره یادول په کار دي کوم چي یو ځای کي هستوګنه کوي ده رنګه خوابښې، مړور او د اندرور په منځ کي زموږ په ټولنه کي چي کومي جګړې کیږي هغه عموماً د اسلام ددغه تعلیم د نه عملي کولو له امله پیښیږي که په دغه تعلیم عمل وشي نو دنیا او اخرت به دواړه سم او ښکلي شي.

تعلیم الاسلام راډیو
Download from: www.aghalibrary.com
کندهار: ۸۹.۷۰FM هلمند: ۸۹.۵۰FM

(۲۳) د يتيمانو او کونډيانو کومک کول:-

د يتيمانو او کونډيانو کومک کول هم ډير د فضيلت عمل دی د قرآن کريم ارشاد دی:

يَسْئَلُوْنَکَ عَنِ الْيَتٰمٰی قُلْ اِصْلَاحٌ لَّهُمْ خَيْرٌ.

(البقرة- ۲۲۰)

ترجمه: خلک ستا څخه د يتيمانو په باب پوښتنه کوي ته ورته ووايه: چي د هغوی حالت سمول ډير د خير کار دی.

حضرت سهل بن سعد رضي الله عنه روايت کوي چي حضرت محمد ﷺ فرمايي: اَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيْمِ فِى الْجَنَّةِ هَكَذَا وَاشَار بِالسَّبَابَةِ وَالْوُسْطٰى وَفَرَّجَ بَيْنَهُمَا.

ترجمه: زه او د يتيم کفالت کوونکی په جنت کي به داسي شان يو او په دي ويلو سره نبی ﷺ خپل د شهادت ګوته او د منځ په ګوته کي لږ فاصله کولو سره

Download from: www.aghalibrary.com

اشاره وکړه. (بخاري)

په دغه حديث کي د يو يتيم د سر پرستۍ دومره غټ فضيلت بيان کړی دی چي ددې د عظمت تصور کول هم ګران دی، يعني داسي سړی به په جنت کي د حضرت محمد ﷺ سره دومره نژدې وي دغه دومره نژدېوالی د بيانولو لپاره حضرت محمد ﷺ اشاره وکړل چي دا به دغه شان نژدېکت وي لکه څرنګه چي د شهادت ګوته او د منځ ګوته يو له بله سره نژدې دي.

د حضرت ابوهريره رضي الله عنه په روايت کي حضرت محمد ﷺ دغه وضاحت هم کړی دی چي د يتيم سر پرستي کوونکي ته که د هغه قريب وي مثلاً مور نيکه، ورور او داسي نور..... يا قريب نه وي په دواړو صورتونو کي هغه ددغه اجر او ثواب مستحق دی.

(رياض الصالحين صفحه ١١٨ په حواله د مسلم)

او د کونډې په باب د حضرت ابوهريره رضي الله عنه روايت دی چي حضرت محمد ﷺ فرمايي: اَلسَّاعي عَلَى

Download from: www.aghalibrary.com

الاَرمَلَة وَالمِسكِينِ كَالمُجَاهِد فِى سَبِيلِ الله وَاَحسِبهُ قَالَ وَكَالقَائِمِ الَّذِى لَايَفتُرُو كَالصَّائِمِ الذى لَايفطِرُ.

ترجمه: يعني كوم سړى چي د كونډي يا يو مسكين لپاره كوښښ كوي هغه د الله په لاره كي د مجاهد په شان دى او (راوي وايي چي) زما خيال دى چي نبى ﷺ دغه هم فرمايلي وه چي دا د هغه سړي په شان دى چي همېشه پرته له كومي وقفې نه په لمانځه كي ولاړ وي او د هغه روژاتي په شان دى چي كله هم روژه نه پرېږدي. (بخاري، مسلم)

د حضرت ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دى چي حضرت محمد ﷺ فرمايي چي د مسلمانانو تر ټولو ښه كور هغه دى چي پكښي د يو يتيم سره ښه چلن كيږي او ناوړه او بد كور هغه دى چي پكښي د يو يتيم سره بد چلن كيږي.

(الترغيب للمنذرى صفحه ۱۲۷ ټوک ۴ په حواله د ابن ماجه)

قران او حديث د يتيمانو او كونډيانو د كومک د

Download from: www.aghalibrary.com

فضائلو ثخه ډک دی خو ددغو خو ارشاداتو ثخه اندازه لګول کېدای شي چي دغه عمل و الله ته څومره خوښ دی له دې کبله چي هر کله د يو يتيم يا کونډي سره د ښو توفيق خدا ی درکړي دغه هيڅکله د لاسه مه ورکوه او ثه ډول د ښو او کومک کولو توفيق درکول شي دغه نعمت ګڼل په کار دی، انشاء الله ددغو فضائلو ثخه به برخه خامخا درکول کيږي په دې شرط چي نيت د ريا کاري نه وي او نه هم احسان اچول موخه وي بلکي فقط د الله ﷻ د رضا لپاره کار وشي، چي ددې يو اثر دا هم کېدای شي چي که د هغه له لوري کومه شکريه يا بدله درنه کړه شي بيا هم دغه عمل بې کاره ونه ګڼي او دغه فکر وکړي چي اجر دده ثخه نه بلکي د الله ﷻ ثخه به راکول کيږي.

(۲۴) په خپلي ښځي او بچيانو باندي خرچه کول:-

په دې دنيا کي څوک دي چي د خپلي ښځي او

Download from: www.aghalibrary.com

بچیانود خوړلو چیښلو د برابرولو فکر نه کوي؟ د ځني بې پروا خلګو څخه پرته تقریبًا د هر سړي د معاشي هلوځلو اصلي موخه دغه وي چي د ده ښځه کوچنیان د خوشحالۍ او ارامۍ ژوند وکړي خو دغه خبره بیا د ډېرو لږو کسانو ته معلومه ده چي د خپلي ښځي او بچیانو د جایزو اړتیاؤ باندي پیسې خرڅول د ډېر د ثواب کار دی.

د حضرت ابوهریره رضي الله عنه څخه روایت دی چي حضرت محمد ﷺ فرمايي: چي یو دینار هغه دی چي تاسي یې د الله په لاره (جهاد) کي خرڅ کړئ، یو دینار هغه دی چي تاسي یو د یو غلام په ازادولو کي خرڅ کړئ، یو دینار هغه دی چي ویو مسکین ته یې ورکړئ یو دینار هغه دی چي تاسي یې د خپل د کور خلګو (ښځه او بچیانو) باندي خرڅ کړئ تر دغو ټولو د ډېر ثواب دغه دینار دی چي تاسي په خپل کور والاؤ باندي خرڅ کړئ. (مسلم)

Download from: www.aghalibrary.com

په دغه حديث کې حضرت محمد ﷺ د کور پر بندګانو باندي خرڅول يې د خير تر نورو مصارفو د خرڅولو څخه افضل ګڼلي دي، ددې وجه داده چې د کور د بندګانو نفقه د انسان په ذمه باندي فرض ده او د خير نور مصارف نفل دي او ښکاره خبره ده چې د فرض ادا کولو ثواب د نفل په مقابل کې ډېر دی، له دې څخه دغه خبره هم وبرېښېدل چې په کور والاؤ باندي خرڅ کول ډېر د ثواب باعث دی کله چې محتاج وي خو که دده اړتياوي په مناسب ډول پوره شوي وي نو دغه وخت بيا په نورو باندي خرڅول ډېر ثواب لري.

ام المؤمنين حضرت ام سلمه رضی الله تعالی عنها د حضرت محمد ﷺ څخه وپوښتل چې يا رسول الله! زما کوم زامن چې د مخکني خاوند ابو مسلم څخه دی کله چې زه ورباندي څه خرڅه کوم نو آيا پر دې هم ثواب راکول کيږي؟ حال دا چې هغه خو زما زامن دي او زه يې هسې نشم پرې ښولای؟ محمد ﷺ ورته

Download from: www.aghalibrary.com

وويل: هو! تا ته ددغه خرڅولو هم ثواب درکول کېږي.
(بخاري، مسلم)

حضرت سعد بن ابی وقاص رضي الله عنه روایت کوي چي حضرت محمد ﷺ فرمایي:

انَّکَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللهِ الا اُجِرْتَ بِهَا حَتّٰى مَاتَجْعَلُ فِي فِي امْرَءِ تِکَ.

ترجمه: کوم څه چي ته د الله د رضا لپاره خرڅ کړې، تا ته به ثواب درکول کېږي تر دې پوري چي کومه ډوډۍ ته د خپلي ښځي په خوله کي ورکړې پر دې هم ثواب درکول کېږي. (بخاري، مسلم)

ددغو ټولو احادیثو څخه دغه خبره برېښي چي که کوم سړی د خپلي ښځي او بچیانو د جائز اړتیاؤ د بشپړه کولو لپاره په دغه نیت خرچه وکړي چي الله جل جلاله د هغوی حقوق ادا کول زما په ذمه ټاکلي دي، له دې امله زه د الله جل جلاله د حکم د عملي کولو او د هغه د راضي کولو لپاره وربانديمصرف کوم نو په هر

Download from: www.aghalibrary.com

خرچه باندي ورته د صدقې او خيرات ثواب ورکول کيږي.

د الله جل جلاله د کريم شان کوم مقام دی چي کوم کار انسان د خپل زړه د شوق د پوره کولو لپاره کوي دغه هم په لږ بدلون سره دومره د اجر او ثواب باعث ګرځول کيږي چي د خير تر نورو مصارفو هم ددې ثواب زيات شي له دې امله د خپلي ښځي او بچيانو د جايز اړتياؤ د پوره کولو لپاره د الله جل جلاله د رضا په خاطر ښه په فراخه زړه خرځول په کار دی او په دې کي د لاس او زړه تنګي نه ده په کار.

(۲۵) د مور او پلار سره ښه کول:-

په قران او حديث کي د مور او پلار سره د ښه چلن کولو ډېر تاکيد راغلی دی، د بندګانو په حقوقو کي تر ټولو زيات د مور او پلار حق ګڼل شوی دی، قران کريم هم په ډېرو ايتونو کي د مور او پلار سره د ښه سلوک او ګزارې کولو حکم کړی دی.

Download from: www.aghalibrary.com

ارشاد دی: وَاعْبُدُوْا اللهَ وَلاَتُشْرِكُوْا بِهٖ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا. (النساء ۳۶)

ترجمه: او د الله عبادت وکړئ او د هغه سره څوک مه شریکوئ او د مور او پلار سره ښه کوئ.

په یو بل آیت کې ارشاد دی:

وَوَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا. (العنکبوت ۸)

ترجمه: او موږ و انسان ته د مور او پلار سره د نیکي او ښو امر کړی دی.

حضرت عبدالله بن مسعود رضي الله عنه روایت کوي چې ما د حضرت محمد صلی الله علیه وسلم څخه پوښتنه وکړه چې والله جل جلاله ته تر ټولو زیات کوم عمل محبوب دی، ده مبارک وفرمایل: "په خپل وخت باندې لمونځ ادا کول" ما وپوښتل: "ددې وروسته کوم عمل دی؟" ده وفرمایل: "د مور او پلار سره ښه سلوک کول" ما پوښتنه وکړه "بیا کوم عمل دی؟" ده وفرمایل: " د الله په لاره کې

Download from: www.aghalibrary.com

جهاد کول". (بخاري، مسلم)

حضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنه فرمايي: چي يو ځوک وحضرت محمد ﷺ ته راغلی او د الله جل جلاله د رضا او د ثواب د موندلو لپاره يې په جهاد کې د برخې اخيستلو غوښتنه وکړه، نبی ﷺ وپوښتل: "ايا ستا مور او پلار ژوندي دي؟" هغه جواب ورکړ چي هو! دواړه ژوندي دي" ده ورته وفرمايل: "بيا ته ولاړ شه او د دوی ښه خدمت وکړه" او په يو روايت کي راغلي دي چي ده مبارک وفرمايل: "چي د دوی په خدمت کولو سره جهاد وکړه". (بخاري، مسلم)

له دغو احاديثو صفا څرګنديږي چي که ومور او پلار ته د خدمت اړتياوي نو تر څو چي جهاد فرض عين نه وي تر هغه وخته د هغوی په خدمت کي وختيدل تر جهاد کولو افضل دی او دغه واقعه په عامه توګه مسلمانانو ته معلومه ده چي حضرت اويس قرني رحمة الله عليه ديمن اوسيدونکی ؤ او د حضرت محمد ﷺ

Download from: www.aghalibrary.com

د زيارت لپاره يې راتلل غوښتل خو دده مور وخدمت ته اړه وه له دې امله حضرت محمد ﷺ وځان ته د راتلو څخه دی منع کړ او د مور د خدمت کولو حکم يې ورکړ، څرنګه چي ده په دغه ډول د نبی ﷺ زيارت ونشواى کړاى، خو د مور د خدمت له برکته الله ﷻ ورته هغه اوچت مقام ورکړ چي غټ غټ معزز اصحابان هم دده نه دعا ګاني غوښتلې، کله چي د حضرت فاروق اعظم رضي الله عنه په زمانه کي ومدينې شريفي ته راستون شو نو حضرت عمر رضي الله عنه په ډېر شوق سره ورسره وکتل او د دعا غوښتلو لپاره تشريف وروړ.

د مور او پلار سره ښه ګزاره کول په عامو حالاتو کي داسي عمل دی چي پکښي محنت او تکليف زيات نشته، ولي چي هر انسان ته په فطري ډول د خپلي مور او پلار سره محبت وي له دې کبله د هغوی د خدمت او ښه ګزاره کولو ته زړه خپله چمتو وي، بلې خوا ته مور او پلار ته د خپل اولاد سره چي کوم شفقت

Download from: www.aghalibrary.com

وي له دې وجې هغوی خپله د خپلو بچیانو نه داسې کار اخیستل نه خوښوي چې ورته زیات ګران او ستونزمن وي، بلکې په لږ خدمت سره هم خوشحاله کیږي او دعا ګاني ورته کوي دغه رنګه الله جَلَّ جَلَالُهُ دغه عمل دومره اسانه کړی دی چې د یو حدیث له لوري مور او پلار ته یو ځل د محبت په نظر سره کتل هم په ثواب کې د حج او عمرې د ثواب برابر دی.

مطلب دا چې د مور او پلاره سره محبت کولو او د هغوی په اطاعت او خدمت کولو سره انسان په خپل اعمال نامه کې د سترو ښو عملونو ډېره لویه ذخیره یو ځای کولای شي له دې امله حضرت محمد ﷺ فرمایي:

چې هغه سړی دې خوار وي، هغه سړی دې خوار وي هغه سړی دې ذلیله وي چې د خپل مور او پلار څخه یو یا دواړه په اخر د عمر کې ومومندي بیا هم جنت ته ولاړ نه شي. (مسلم)

مقصد دا چې کوم چا مور او پلار په اخرني عمر کې وموندل دده لپاره جنت ګټل څه مشکل کار نه دی.

Download from: www.aghalibrary.com
www.Taleemulislam-Radio.com :ویبپاڼه

هغه ورسره په محبت او خدمت کولو سره ډېر په اساني سره جنت ګټلای شي خو کوم چا چې ددې خبرې هيڅ پروا ونه کړل هغه د خوارېدو وړ دی.

په مور او پلار کې الله ﷻ د مور حق زيات ګڼلی دی، لکه حضرت ابوهريره رضي الله عنه چې فرمايي: چې يو څوک ونبی ﷺ ته راغلی او پوښتنه يې څيني وکړه چې يا رسول الله! تر ټولو خلکو زما د ښه چلن تر ټولو زيات مستحق څوک دې؟ ده مبارک وفرمايل: "ستا مور" هغه بيا پوښتنه وکړه بيا څوک دی؟ ده وفرمايل: "ستا مور" هغه بيا وپوښتل تر دې نه وروسته څوک دی؟

نبی ﷺ په جواب کې ورته وفرمايل: "ستا مور" هغه څلورم ځل وپوښتل: چې بيا څوک دغه ځل نبی ﷺ وفرمايل: "ستا پلار". (بخاري، مسلم)

ددې حديث په رڼا کې معززو علماؤ فرمايلي دي چې د مورحق د پلار په مقابل کې درې چنده زيات

Download from: www.aghalibrary.com

دی، ددې وجه ښکاره ده چې د انسان په روزنه کې ځومره اندازه تکليف چې مور يې زغمي، پلار يې نه زغمي، د مور د تکليفونو بيان په قران کريم کې په خصوصيت سره راغلی دی، دوهم دا چې و مور ته د پلار په مقابل کې عموماً د خدمت اړتيا هم زياته وي له دې امله الله ﷻ د مور خدمت ته ډېره ترجيح ورکړې ده.

هسې خو د مور او پلار خدمت په هر حالت کې د انسان د اساسي فرائضو څخه ده خو په خاصه توګه بيا چې هغوی ضعيفه او بوډاګان شي نو په قران او حديث کې د هغوی خدمت او تسلي باندي خاص زور ورکول شوی دی.

په قران کريم کې ارشاد دی:

وَقَضٰی رَبُّکَ اَلاَّ تَعْبُدُوْا اِلاَّ اِیَّاہُ وَبِالْوَالِدَیْنِ اِحْسَانًا اِمَّا یَبْلُغَنَّ عِنْدَکَ الْکِبَرَ اَحَدُھُمَا اَوْ کِلاَھُمَا فَلاَتَقُلْ لَّھُمَا اُفٍّ وَلاَتَنْھَرْھُمَا وَقُلْ لَّھُمَا قَوْلاً کَرِیْمًا

Download from: www.aghalibrary.com

وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَّبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا. (بنی اسرائیل ۲۳-۲۴)

ترجمه: او ستا رب حکم کړی دی چي د هغه نه پرته د بل چا عبادت مه کوئ او د مور او پلار سره ښه سلوک کوئ او که له دوی څخه یو یا دواړه ستا په ژوند کي وزوړوالي ته ورسېدل نو هغوی ته د اُف کلمه هم مه وایه، او مه يې رټه او ادبناکه د عزت خبره ورته کوه، او د دوی دواړو لپاره د عاجزۍ وزر ښکته کړه او ووایه ای ربه زما! مهرباني او بخښنه ورباندي وکړه لکه څرنګه چي زما په وړکتوب کي يې زما پالنه کړې ده.

د زوړوالي او بوډاتوب په وخت کي د مور او پلار په خدمت باندي له دې کبله ډېر زور اچول شوی دی چي عمومًا هغوی په دغه حالت کي و اولاد ته د کومي جسماني یا مالي ګټي رسولو صلاحيت نه لري، له دې امله ځيني مفاد پرسته خلک په داسې مهال د هغوی

Download from: www.aghalibrary.com

سره اړیکي وشلوي دغه رنګه د بوډا ورب په حالت کي ځيني وختونه په هغوی کي خشکیت پيدا شي له دې سببه د هغوی خبري ناخوښي وي له دې سببه قران پاک ودې ته د توجه اړولو هڅي وکړې چي په داسي حالت کي فکر وکړي چي ستا د کوچني والي او وړکتوب کي هغوی ستاسي په خاطر څومره محنت زغملی او ستاسي څومري ناز او نخرې وړي دي نو اوس ستاسو فريضه ده چي د هغوی ناز واخلی او د دوی په ناخوښه خبرو باندي صبر وکړی او ورسره په ښه سلوک کولو کي کومه کمي رانشي.

ځيني وختونه خلګ د مور او پلار په ژوند کي د هغوی په خدمت او ښه چلن څخه غافله وي خو کله چي هغوی وفات شي نو تأسف کوي چي مور په ژوندون کي د هغوی خدمت ونه کړ اوس دغه موقع له لاسه ولاړه، له دې امله د هغوی په ژوند کي ددې نعمت قدر پيژندل په کار دی.

خوبیا هم دمور او پلار د وفات نه وروسته د هغوی

Download from: www.aghalibrary.com

سره د ښه سلوک فضیلت ولاس ته راوړلو دروازه بالکل نه ده بنده شوې، حضرت ابواسید ﷺ روایت کوي چې موږ یوه ورځ د حضرت محمد ﷺ سره ناست ؤ چې د بنوسلمه یو سړی راغلی او پوښتنه یې وکړه، چې "یا رسول الله! آیا زما د مور او پلار د مرګ څخه وروسته هم کومه داسې طریقه پاته شوې ده چې په هغې سره زه ورسره ښه ښه چلن وکړم؟ نو حضرت محمد ﷺ وفرمایل: نَعَمْ الصَّلاَةُ عَلَيْهِمَا وَالاِسْتِغْفَارُ لَهُمَا وَاِنْفَاذُ عَهْدِهِمَا مِنْ بَعْدِهِمَا وَصِلَةُ الرَّحِمِ الَّتِى لاَتُوْصَلُ اِلاَّ بِهِمَا وَاِكْرَامُ صَدِيْقِهِمَا.

ترجمه: "هو! د هغوی په حق کې دعا کول، د هغوی لپاره استغفار کول د هغوی وروسته د هغوی کړل شوې وعده پوره کول او د کومو قرابتونو اړیکې چې د هغوی سره دي د هغوی سره صله رحمي کول او د هغوی د دوستانو اکرام کول". (ابوداؤد)

په دغه حدیث کې حضرت محمد ﷺ د مرحومو مور

Download from: www.aghalibrary.com

او پلار سره د ښه چلن د فضيلت د لاس ته راوړلو طريقې بيان کړې دي چي ورباندي ټوله عمر عمل کېداى شي.

(۲٦) د مور او پلار د قريبانو او دوستانو سره ښه سلوک کول:-

څرنګه چي مخکني حديث نه معلومېږي چي د مور او پلار سره ښه چلن کول ډېر د ثواب عمل دى دغه ډول د مور او پلار د قريبانو او دوستانو سره ښه ګزاره کول هم ډېر فضيلت لري، حضرت عبدالله بن عمر رضى لله عنهما روايت کوي چي حضرت محمد ﷺ فرمايي: اِنَّ اَبَرَّ الْبِرِّ اَنْ يَّصِلَ الرَّجُلُ وُدَّ اَبِيْهِ.

ترجمه: د ډېرو نيکيو نه يوه نيکي دا ده چي انسان د خپل پلار د محبت د خلګو سره اړيکي وساتي. (مسلم)

د حضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنه شاګرد عبدالله بن

Download from: www.aghalibrary.com

سره اړیکي وساتي. (مسلم)

لـه دې املـه پـه خپـل اعمـال نامـه کـي د نیکیـو د زیـاتوب یـوه ښـه طریقـه داده چـي د مـور او پـلار د قریبانو دوستانو سره اړیکي وپالل شي او د هغوی سره ښه ګزاره وشي.

(۲۷) د ښځي او خاونـد پـه خپـل منځ کي ښه ګزاره کول:-

د خاونـد او ښـځي یـو لـه بـل سره ښـه چلن کـول، د ضروریاتو یې خیال ساتل، د هغه سره ښه په خندا سره وخت تېرول او ددې په ترشو خبرو باندې صبر کول هم ډېر د ثواب کار دی، د حضرت محمد ﷺ ارشاد دی:

اَكْمَلُ الْمُؤْمِنِيْنَ اِيْمَانًا اَحْسَـنُهُمْ خُلُقًـا وَخِيَـارُكُمْ خِيَارُكُمْ لِنِسَاءِ هِمْ. (ترمذي)

ترجمه: پـه مسـلمانانو کـي بـه کامـل ایمـان د هغـو خلکو دی چي د اخلاقو په اعتبار سره تر ټولو ښه وي

Download from: www.aghalibrary.com

سره اړیکي وساتي. (مسلم)

له دې امله په خپل اعمال نامه کي د نیکیو د زیاتوب یوه ښه طریقه داده چي د مور او پلار د قریبانو دوستانو سره اړیکي وپالل شي او د هغوی سره ښه ګزاره وشي.

(۲۷) د ښځي او خاوند په خپل منځ کي ښه ګزاره کول:-

د خاوند او ښځي یو له بل سره ښه چلن کول، د ضروریاتو یې خیال ساتل، د هغه سره ښه په خندا سره وخت تېرول او ددې په ترشو خبرو باندي صبر کول هم ډېر د ثواب کار دی، د حضرت محمد ﷺ ارشاد دی:

اَكْمَلُ الْمُؤمِنِين اِيْمَانًا اَحْسَنُهُمْ خُلْقًا وَخِيَارُكُمْ خِيَارُكُمْ لِنِسَاءِ هِمْ. (ترمذي)

ترجمه: په مسلمانانو کي به کامل ایمان د هغو خلکو دی چي د اخلاقو په اعتبار سره تر ټولو ښه وي

Download from: www.aghalibrary.com

او په تاسي کي ښه خلک هغه دي چي د خپلو ښځو سره ښه وي.

هغه حديث وړاندي بيان شوی دی چي حضرت محمد ﷺ فرمايلي دي: چي کوم خوړک تاسي د خپلي ښځي په خوله کي ورکړی هغه باندي هم تاسي ته ثواب درکول کيږي بلکي په يو حديث کي راغلي دي چي د خاوند او ښځي په خپل منځ کي کوم جنسي عمل کوی پر دې باندي هم ثواب شته.

ځيني معززو اصحابانو وپوښتل چي يا رسول الله! موږ خپل نفساني غوښته تر سره کړو، ايا په دې باندي هم ثواب شته؟ ده مبارک وفرمايل: تاسي دا راته ووايا ست چي يو څوک دغه غوښتنه په حرامه طريقې سره وکړي نو ګناه نه لري؟ (بالکل يې لري) نو کوم څوک چي په حلاله طريقه سره وکړي هغه ته به اجر ورکول کيږي. (مسلم)

بلکي په يو حديث کي خو دا راغلي دي چي کله سړی وکور ته راستون شي او خپل ښځه د محبت په

Download from: www.aghalibrary.com

نظر سره ووینې او ښځه خاوند ته د محبت په نظر سره وګوري نو الله جَلَّ جَلَالُهُ دواړو ته د محبت په نظر سره ګوري.

خاوند او ښځه څرنګه چې هر وخت سره یو ځای اوسیږي او تر اوږدې مودې پورې یو ځای ژوند تیره وي له دې امله کله نا کله یو له بله سره خفه کېدل یو فطري خبره ده خو که دغه خفګیان په جنګ او جګړه یو له بل ظلم او زیاتوب ذریعه وګرځول شي نو د دنیا خوشحالي هم ختمیږي او د خاوند او ښځې تر منځ د ښه سلوک اجر او ثواب هم ضائع کیږي له دې امله الله جَلَّ جَلَالُهُ او رسول الله صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د داسې حالاتو لپاره ډیر زرین قانون او د ستور راکړی دی چې خلاصه یې داده چې د کومو خبرو نه انسان خفه شي فقط دغه ته مه ګوره دا هم فکر وکړه چې د کوم چا په ناخوښه خبرو سره خفه کیږي په هغه کې ډیر ښه صفتونه هم شته دغو ښو صفتونو ته په کتلو سره په خفګیان کې یقیناً

Download from: www.aghalibrary.com

راځي د الله ﷻ ارشاد دی:

فَاِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسٰى اَنْ تَكْرَهُوْا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللّٰهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا. (النساء ١٩)

ترجمه: نو كه تاسي دغه ښځي نه خوښوی نو ښايي چي تاسي يو شی نه خوښوی حال دا چي الله ﷻ به په هغه كي خير ګرځولی وي.

او په يو حديث كي راغلي دي چي حضرت محمد ﷺ فرمايي: لَايَفْرُكُ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً اِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِيَ مِنْهَا آخَرَ.

ترجمه: هيڅ يو مؤمن دی د مؤمني ښځي نه په كلي ډول بغض نه ساتي كه يې يو عادت ناخوښه وي خو نور عادتونه به يې خوښ وي.

كه خاوند او ښځه په دغه اصولو باندي عمل وكړي او يو له بله په محبت سره ژوند تېر كړي او يو له بله په ښه ګزاره سره هڅي او كوښښ وكړي نو به د دوی دغه

Download from: www.aghalibrary.com

کورنی ژوندون د خوشحالیو څخه ډک شي او د ښه
چلن له کبله به د دوارو په اجر او ثواب کي هم تر ژوند زیاتوب وشي.

(۲۸) صله رحمي:-

د قریبانو سره ښه چلن کولو ته "صله رحمي" ویل کیږي او صله رحمي کول هم الله جل جلاله ډیره خوښوي او ددې کوونکي ته ډېر ثوابونه ورکوي، قرآن کریم هم په ډېرو آیتونو کي د صله رحمي امر کړی دی او ددې فضائل یې بیان کړي دي لکه چي فرمایي:

وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا وَبِذِى الْقُرْبٰى. (النساء ۳۶)

ترجمه: او د مور او پلاره سره ښه کوئ او د قریبانو سره ښه کوئ.

او ارشاد دی: وَاتَّقُوا اللهَ الَّذِىْ تَسَاءَلُوْنَ بِهٖ وَالْاَرْحَامَ. (النساء)

ترجمه: او د الله څخه ووېرېږئ چي تاسي دده په

Download from: www.aghalibrary.com

ذريعه يو له بله د حقونو غوښتني کوئ او د قريبانو د حقوقو خيال وساتئ.

او د حضرت ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چي حضرت رسول اکرم ﷺ فرمايلي دي:

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ.

ترجمه: کوم څوک چي په الله او د اخرت په ورځي ايمان لري هغه ته په کار ده چي د خپلو قريبانو سره صله رحمي وکړي. (بخاري، مسلم)

او د حضرت انس رضي الله عنه روايت دی چي حضرت محمد ﷺ فرمايلي دي:

مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ وَيُنْسَأَلُهُ فِي أَثَرِهِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ. (بخاري، مسلم)

ترجمه: کوم څوک چي دا غواړي چي په رزق کي يې پراخي وشي او عمر يې زيات وي هغه ته په کار ده چي د خپلو قريبانو سره صله رحمي وکړي.

Download from: www.aghalibrary.com

د صله رحمي مطلب دادی چي په ښه طريقه ورسره مخامخ شي د هغوی په درد او تکليف کي برخه واخلي، هغوی که وکومک ته اړ شي نو په جايزه طريقه ورسره کومک وشي.

خو د صله رحمي په اړه څو خبري همېشه په ذهن کي لرل په کار دي.

(۱) ځيني خلګ د قريبانو مراعت تر دغه اندازې کوي چي ددې کار لپاره د ګناهونو د کولو نه هم ډډه نه کوي او خپل دغه عمل د "صله رحمي" برخه ګڼي مثلاً د قريبانو په اصرار باندي په ګناهونو کي ګډون کول، د هغوی ناروا سفارښت کول، يا وهغه ته داسې ملازمت (نوکري) ورکتلې چي د هغه دی مستحق نه دی، دا ياد ولرئ! چي دغه خبري هيڅکله جواز نه لري او د صله رحمي مطلب دا هيڅکله نه دی چي د قريبانو له خاطره يا د هغوی په مروت کي ګناهوي وشي له دې کبله هر کله چي کوم قريب د يو ناجايز کار په اړه در نه ووايي نو د هغه نه په نرمي سره معذرت غوښتل په

Download from: www.aghalibrary.com

کار دي.

(۲) دوهمه خبره داده چي "صله رحمي" هغه وخت د ثواب باعث وي چي ددې مطلب د خپلو قريبانو خوشحاله کول د الله جَلَّ جَلالُهُ د رضا لپاره وي که خالص بدله، رياکاري او د رواجونو پابندي سره کوم کار وشي نو پر دې باندي "د صله رحمي" فضيلت حاصلېدل مشکل دی، زموږ تولنه دغه وخت د رواجونو په رسۍ او تار تړلې ده، د دوستانو او قريبانو سره په معاملاتو کي ډېره دغه خبره په نظر کي نيول شوې وي که مي داسي ونه کړل نو په قوم او خاندان کي به مي پزه پرېشي، نو فقط د رسم د پوره کولو لپاره ډېر کارونه کيږي، په زړه کي يې کول نه غواړي (خو د مجبورۍ او رسم له امله يې کوي) ددغه شان فکرونه څخه پرهيز کول په کار دي او د کوم قريب سره چي کومه د نيکۍ معامله وشي په هغه کي د الله جَلَّ جَلالُهُ د رضا او خوشحالۍ نيت دي وکړي او هر عمل دي په نبه خوشحاله زړه کوي فقط د رسم او شرم

Download from: www.aghalibrary.com

له کبله د کوم کار د کولو نه بشپړه پرهېز په کار دی.

څرنګه چې "صله رحمي" خالص د الله جل جلاله د رضا لپاره په کار ده له دې امله بلې لورې ته ددې د بدلې انتظار کول هم نه دی په کار او که د مقابل لوري نه ښه جواب درنه کول شي بیا هم "صله رحمي" پرېښول نه دی په کار او په حقیقت کې دغه خبره ددې نښه ده چې "صله رحمي" د الله لپاره کول په کار ده او که خالص د ریاکارۍ یا د نامه او شهرت لپاره، لکه د حضرت محمد ﷺ ارشاد دی:

لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِي وَلٰكِنَّ الْوَاصِلَ الَّذِي اِذَا قُطِعَتْ رَحِمُهٗ وَصَلَهَا. (بخاري)

ترجمه: هغه سړی صله رحمي کوونکی نه دی چې د نورو خلګو سره په بدله کې څه ورسره وکړي بلکې صله رحمي کوونکی هغه دی چې نور ده د قرابت او دوستۍ حق تلفي وکړي بیا هم دی ورسره صله رحمي وکړي.

Download from: www.aghalibrary.com

او حضرت ام کلثوم بنت عقبه رضی الله عنها روايت کوي چي حضرت رسول اکرم ﷺ فرمايلي دي:
اَفْضَلُ الصَّدَقَةِ الصَّدَقَةُ عَلَى ذِى الرَّحْمِ الْكَاشِحِ.

ترجمه: تر ټوله افضله صدقه هغه ده چي وکينه او بغض کوونکی قريب ته ورکول شي.

(حاکم وطبراني الترغيب والترهيب. مخ۱۳ ټوک ۴)

کله چي د يو چا سره د قريبانو له لوري ښه چلن نه کيږي دغه وخت ورسره ښه سلوک کول په حقيقت کي د صله رحمي کمال دی او پر دې باندي بې شميره د اجر او ثواب وعدې شوي دي.

حضرت ابوهريره رضي الله عنه فرمايي: چي يو سړي ونبی ﷺ ته عرض وکړ چي يا رسول الله! زما يو څه قريبان دي زه ورسره صله رحمي کوم خو هغوی زما حق تلفي کوي، زه ورسره ښه چلن کوم او هغه زما سره بد او ناوړه چلن کوي، زه ورسره د حلم معامله کوم او هغه راسره جنګ کوي، نو رسول الله ﷺ وفرمايل: که حقيقت هم دغه

Download from: www.aghalibrary.com

شان دی نو ګواکه ته په دوی باندي تودې ایرې خوري او د الله ﷻ له لوري به همېشه ستا سره یو کومک کوونکی وي. (مسلم)

یعني هغوی په خپل عمل سره دوږخ رانیسي او تا ته به کوم تاوان درونه رسوي بلکي د الله ﷻ له لوري به ستا سره د هغوی په خلاف کومک کیږي.

(۲۹) د همسایه سره ښه رویه کول:-

الله ﷻ د همسایه ډېر حقوق تاکلي دي د حضرت محمد ﷺ ارشاد دی: حَتّٰی ظَنَنْتُ اَنَّهُ سَیُوَرِّثُهُ.

(بخاري، مسلم عن ابن عمر وعائشه)

ترجمه: جبرائیل علیه السلام وماته د همسایه په اړه دومره ډېر نصیحت کوي چي زما دا فکر شو چي ښایي هغه په میراث کي هم حق ورکړي.

حضرت ابوشریح رضي الله عنه روایت کوي چي حضرت محمد ﷺ فرمایلي دي: مَنْ کَانَ یُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْیَوْمِ

Download from: www.aghalibrary.com

الاَخِرِ فَلْيُحْسِنْ اِلٰى جَارِهٖ.

ترجمه: کوم څوک چي پر الله ﷻ او د اخرت په ورځي ايمان لري هغه ته په کار ده چي د خپل همسايه سره ښه چلن او رويه وکړي. (مسلم)

او حضرت ابوهريره رضي الله عنه بيا د رسول اکرم ﷺ دغه ارشاد نقل کړی دی:

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الاٰخِرِ فَلايُؤْذِى جَارَهٗ.

ترجمه: کوم څوک چي پر الله او د اخرت په ورځي ايمان لري هغه ته په کار ده چي خپل همسايه ته تکليف ونه رسوي. (بخاري، مسلم)

د همسايه تر ټولو غټ حق دادی چي په خپل هر کار کي ددې خبري بشپړ خيال وساتل شي چي د خپله ځانه څخه وهغه ته تکليف ونه رسيږي ددې څخه پرته د اړتيا په وخت د هغه کومک کول، کله ناکله ورته کوم سوغات ورکول، د هغه په تکليف او غم کي ګډون کول، دغه ټولي خبري د ثواب باعث دي، که هغه اړ

Download from: www.aghalibrary.com

وي نو مالي کومک ورسره کول په کار دی، ولي چي د همسایه لپاره دا ضروري نه ده چي هغه په معاشي او اقتصادي اعتبار سره برابر وي، که څه غريبان همسايه وجود ولري نو هغه هم همسايه ګان دي نو د هغوی حقوق په دې اعتبار زيات دی چي د هغوی خير معلومول تر نورو ډېر ضروري دي، که يو همسايه وږی وي نو هغه ته ډوډۍ ورکول فقط دا نه چي ثواب لري بلکي فرض ده، دغه شان همسايه که کافر وي نو بيا هم ورسره ښه سلوک کول په کار دی، حضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنهما يو ځل يوه بزه حلاله کړه، دده په همسايه ګانو کي يو يهودي هم اوسېدی نو ده په وارو وارو تاکيد کوی چي ويهودي همسايه ته هم غوښي ورولېږي. (ابوداؤد، ترمذي)

(۳۰)ښه اخلاق او ورين تندی لرل:-

د خلګو سره په ورين تندي او ښو اخلاقو سره لېدل هم والله تعالی ته ډېر محبوب عمل دی او ورباندي

Download from: www.aghalibrary.com

ثواب ورکول کیږي حضرت ابوذر غفاري رضي الله عنه د
حضرت محمد ﷺ ارشاد روایت کړی دی چي:

لاتَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوْفِ شَيْئًا وَلَوْ اَنَّ تَلْقٰى اَخَاكَ بِوَجْهٍ طَلَقٍ. (مسلم)

ترجمه: د نیکي هیڅ عمل بېکاره مه ګڼه، که څه هم هغه ښه عمل دادی چي ته د خپل ورور سره په ورین او خوشحاله مخ سره ووینې.

په دغه حدیث کي نبی ﷺ د نورو سره په ورین تندي ملاقات کول یوه نیکي ګڼلې ده، او دا یې هم ورسره وفرمایل: چي دغه نیکي کوم لږ یا بېکاره عمل مه ګڼئ مطلب دا چي پر دې باندي هم ستاسي په اعمال نامه کي ډېر ثواب زیاتېدلای شي.

د حضرت ابوالدرداء رضي الله عنه روایت دی چي حضرت محمد ﷺ فرمایلي دي:

مَامِنْ شَيْءٍ اَثْقَلُ فِيْ مِيْزَانِ الْعَبْدِ الْمُؤْمِنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

Download from: www.aghalibrary.com

حُسْنِ الْخُلْقِ وانَّ اللّٰه يُبْغِضُ الْفَاحِشَ الْبَذِیَّ.

ترجمه: د قيامت په ورځ د مومن بنده په ترازو
هيڅ شی به هم تر ښو اخلاقو زيات وزني نه وي او
ه ﷻ ته فحش ويونکی او فضول (بېکاره) خبري
ونکي سړی سخت ناخوښه دی. (ترمذي)

او حضرت ابوهريره ﷺ روايت کوي چي د حضرت
حمد ﷺ نه پوښتنه وشوه چي تر ټولو زيات په جنت
ي داخلوونکی کوم شوی دی؟ نبی ﷺ وفرمايل:
قوی او ښه اخلاق. (ترمذي)

په يو بل روايت کي حضرت ابوهريره ﷺ د حضرت
محمد ﷺ دغه ارشاد بيانوي:

اَكْمَلُ الْمُؤْمِنِيْنَ اِيْمَانًا اَحْسَنُهُمْ خُلُقًا.

ترجمه: تر ټولو مؤمنانو ښه کامل مؤمنان هغه
خلک دي چي په دوی کي د اخلاقو په اعتبار سره تر
ټولو ښه وي. (ترمذي)

Download from: www.aghalibrary.com

او حضرت عائشه صدیقه رضی الله عنها روایت کوي چي حضرت محمد ﷺ فرمایلي دي: اِنَّ الْمُؤْمِنَ لَيُدْرِکُ بِحُسْنِ خُلُقِهِ دَرَجَةَ الصَّائِمِ الْقَائِمِ.

ترجمه: مؤمن په خپل ښو اخلاقو سره د هغه سړي ودرجې ته رسيږي چي روژه او لمونځ والا وي (یعني نفل روژې ډېري نیسي او نفل لمونځونه ډېر کوي).

(ابوداؤد)

او د حضرت جابر رضي الله عنه څخه روایت دی چي حضرت محمد ﷺ فرمایلي دي:

اِنَّ مِنْ اَحَبِّكُمْ اِلَىَّ وَاَقْرَبِكُمْ مِنِّى مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ اَحَاسِنُكُمْ اَخْلَاقًا. (ترمذي)

ترجمه: ستاسي څخه چي کوم خلک وماته ډېر محبوب دي او د قیامت په ورځ په مجلس کي وماته تر ټولو نژدې دي هغه خلک دي چي ستاسي څخه د اخلاقو په اعتبار سره تر ټولو ښه وي.

Download from: www.aghalibrary.com

په دغه ټولو احادیثو کي د کوم ښه اخلاقو چي ستر فضیلتونه بیان شوي دي هغه که څه هم یو پراخ مفهوم لري خو د خلکو سره په ورین او خوشحاله تندي سره لیدل ددې یوه مهمه برخه ده او پر دې باندي هم دغه فضائل صادق راځي.

(۳۱) دسفر د ملګري سره ښه چلن

کول:-

څرنګه چي الله تعالیٰ د کور د همسایه ډېر حقوق ثابت کړي دي دغه رنګه د سفر د ملګري هم ډېر حقوق بیان کړي دي، د سفر د ملګري څخه مراد هغه څوک دی چي ورسره مخکي کومه پېژندنه نه وي خو د سفر په دوران کي ورسره یو ځای شوی وي، مثلاً په بسانو، ریل ګاډی او په (طیاره) کي ځان ته نژدې ناست سړی، دې ته د قران کریم په اصطلاح کي "صَاحِبٌ بِالْجُنْبِ" ویل شوی دی یعني هغه د سفر اندیوال چي د لږ وخت لپاره همسایه جوړ شوی وي

Download from: www.aghalibrary.com

دینار رحمه الله وایي: چي حضرت عبدالله بن عمر ﵁
یو ځل مکې ته روان ؤ، هسي خو پر یو اوښي سپور ؤ
خو یو خر هم ورسره ؤ، کله چي د اوښي د سواري نه به
ستړی کېدی نو لږ وخت به یې پر خره باندي سواري
وکړل په دې مهال یو صحرائی سړی په لاره کي ورسره
یو ځای شو حضرت ابن عمر ﵁ دده او دده پلار نوم
وپوښتی کله چي هغه نومان وروښول نو ده خپل خر
وده ته ورکړی او خپله لنګوټه یې د سره نه خلاصه کړه
او په سوغات کي یې ورکړه، انډیوالانو یې ورته
وویل: چي صحرایي خلک خو په لږ شي هم خوشحاله
کیږي تا وده ته دومره ګران شیان ولي ورکړل؟ حضرت
عبدالله بن عمر رضی الله عنهما وفرمایل: چي ددغه
سړي پلار زما د پلار دوست ؤ او ما د حضرت
محمد ﷺ نه اورېدلي چي د ډېرو ښو عملونو نه یو ښه
عمل دادی چي انسان دخپل پلار د محبت له خاوندانو

Download from: www.aghalibrary.com

کي کومه لاره نشته، په دې وجه د سفر وملګري ته تکليف رسولو ګناه ډېره درنه ګناه ده چي معافي يې ډېره ګرانه ده.

بل لوري ته که د سفر د ملګري سره ښه چلن وشي تر خپل طاقته د ايثار نه (وبل ته ترجيح ورکول) کار واخيستل شي او وهغه ته د ارام او راحت رسولو هاند او هڅې وشي يا لږ تر لږه ورسره د ورين تندي معامله وشي نو دغه ډېر د ثواب کار دی او په لږ فکر سره د ثواب يوه غټه خزانه د ځان لپاره تياره ولای شي.

(۳۲) د الله لپاره د يو چا سره ملاقات کول:-

د يو مسلمان سره خالص د الله جل جلاله د خوشحالۍ لپاره وملاقات ته تلل هم ډېر د فضيلت عمل دی، او د الله جل جلاله لپاره د تللو مطلب دادی چي دده سره د کتلو موخه کومه دنيوي ګټه لاس ته راوړل نه وي بلکي يا خو له دې کبله ورسره کتنه وشي چي ښه سړی دی، يا

Download from: www.aghalibrary.com

یو عالم دی او دده په صحبت سره خپله اصلاح کول مقصود وي یا له دې امله ورسره ولیدل شي چي دده زړه خوشحاله شي او د مسلمان په زړه خوشحاله کولو باندي الله جل جلاله راضي کیږي په دغه صورت کي هم دغه ملاقات د الله جل جلاله لپاره ګڼل کیږي او انشاء الله اجر به ورکول کیږي.

د حضرت ابوهریره رضي الله عنه څخه روایت دی چي حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

مَنْ عَادَ مَرِيضًا اوزاراخا لَهُ فِى اللهِ نَادَاهُ مُنَادٍ بِاَنْ طِبْتَ وَطَابَ مَمْشَاكَ وَتَبَوَّأْتَ مِنَ الْجَنَّةِ مَنْزِلاً.

ترجمه: کوم څوک چي د یو ناروغه پوښتنه وکړي یا د یو ورور سره د الله جل جلاله د خوشحالۍ لپاره ملاقات وکړي، وهغه ته یو (غیبي) اواز کوونکی اواز کوي: چي ته هم مبارک! ستا تلل هم مبارک او تا د جنت په یو منزل کي د ځان لپاره کور جوړ کړ.

(ترمذي، وقال حسن)

Download from: www.aghalibrary.com

له دې حديث نه بريښي چې د يو مسلمان سره د ثواب په نيت کتل هم په اعمال نامه کې ډېر زيات ثواب راولي، خو دا په ياد ولرئ چې دغه حکم د هغو خلکو لپاره دی چې په ملاقات کولو کې کوم ديني تاوان نه وي ددې په خلاف که دغه اند ښنه وي چې دده سره په ليدلو سره په يو ګناه کې اخته کيږي يا دده د ناوړه صحبته پر ده هم اثر کيږي يا غيبت او داسې نور کول يا اورېدل کيږي يا په بې فايدې خبرو کې وخت ضائع کيږي نو په داسې صورت کې ملاقات کولو او مجلس څخه ځان ژغورل ښه دي.

(۳۳) د مېلمه اکرام کول:-

د مېلمه عزت کول او مناسب خاطر ساتل هم د ايمان د څانګو څخه يوه مهمه څانګه ده چې په اسلام کې يې ډېر تاکيد راغلی دی، د حضرت ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمايلي دي:

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الاٰخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ.

Download from: www.aghalibrary.com

ترجمه: کوم څوک چي په الله او د آخرت په ورځې ایمان لري هغه دي د خپل مېلمه عزت وکړي.

(بخاري، مسلم)

هو په دغه ټولو خبرو کي خالص رسمونو یا د نامه او شهرت او تکلفاتو نه ډډه کول په کار ده د مېلمه د عزت کولو لومړی مطلب دادی چي و هغه ته د ارام رسولو فکر وشي له دې امله که و هغه ته د ډوډی تکلیف وي نو صرف د رسم او رواج په خاطر په ډوډی خوړلو باندي اصرار کول د اکرام خلاف خبره ده په داسي صورت کي دده عزت هغه دی چي دده د ارام او طبیعت په نظر کي ونیول شي.

بلي خوا ته د مېلمه لپاره هم ضروري ده چي هغه پر کور والا باندي غیر ضروري بار وانه چوي او دومره وخت پاته نه شي چي ورباندي تکلیف شي د مسلم شریف په یو حدیث کي ددې ښکاره منع راغلي ده.

Download from: www.aghalibrary.com

(۳۴) د لارې څخه ضرري شي

ليري کول:-

که په لاره کې کومه ګند کې پرته وي يا کوم داسې شی وي چې ولاروپانو ته د تکليف رسېدو خطره وي لکه زوزان، د لارې د بندېدو شی يو داسې پوستکی چې ورباندې د ښويدو انديښنه وي دغه شيان د لارې څخه ايسته کول ډېره غټه نيکي ده، د حضرت ابوهريره ﷺ څخه روايت دی چې حضرت محمد ﷺ فرمايلي دي:

اَلْاِيْمَانُ بِضْعٌ وَّسَبْعُوْنَ شُعْبَةً فَاَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَدْنَاهَا اِمَاطَةُ الْاَذٰى عَنِ الطَّرِيْقِ.

(بخاري، مسلم)

ترجمه: د ايمان د اويا څخه زياتې څانګې دي، په دې کې تر ټولو غوره د لا اله الا الله اقرار کول دي، او کمه څانګه يې د لارې نه تکليف (مرداري) ليري کول

Download from: www.aghalibrary.com

دي.

په يو بل حديث کي د حضرت محمد ﷺ دغه ارشاد حضرت ابوهريره رضي الله عنه بيان کړی دی:

وَتُمِيطُ الاذٰى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ. (بخاري، مسلم)

ترجمه: او د لارې نه مرداري (يا د تکليف شی) ليرې کړي نو دغه هم صدقه ده (يعني د صدقې او خيرات په ډول ثواب ورکول کيږي).

او حضرت عائشه رضی الله عنها روايت کوي چي حضرت محمد ﷺ فرمايلي دي:

اِنَّهُ خُلِقَ كُلُّ اِنْسَانٍ مِنْ بَنِى آدَمَ عَلَى سِتِّيْنَ وَثَلاثَمِائَةِ مُفْصَلٍ فَمَنْ كَبَّرَ اللهَ وَحَمِدَاللهَ وَهَلَّلَ وَسَبَّحَ اللهَ وَاسْتَغْفَرَاللهَ وَعَزَلَ حَجَرًا عَنْ طَرِيْقِ النَّاسِ اَوْشَوْكَةً اَوْعَظْمًا عَنْ طَرِيْقِ النَّاسِ أَوَامَرَ بِمَعْرُوْفٍ أَوْنَهَى عَنْ مُنْكَرٍ عَدَدَ السِّتِّيْنَ وَالثَّلاثَمِائَةِ فَاِنَّهُ يَمْشِي

Download from: www.aghalibrary.com

يَوْمَئِذٍ وَقَدْ زَحْزَحَ نَفْسَهُ عَنِ النَّارِ.

ترجمه: د بني ادم د هر انسان (په صورت كي) دري سوه شپېته بندونه پيدا شوي دي نو كوم سړى چي اَللّٰهُ اَكْبَرْ ولولي، د الله حمد بيان كړي او لآ اِلٰهَ اِلاَّ الله او سُبْحَانَ اللّٰهِ ذكر وكړي او د الله نه استغفار وغواړي او د خلكو د لارو څخه كومه ډبره ليري كړي يا كوم زوز يا هډوكى د لاري نه ايسته كړي يا د يو ښه عمل حكم (ښوونه) وكړي يا د ناوړه كاره څوك منع كړي (او دغه ډول ښه عملونه) د دروسوو شپېتو تر شمارې پوري ورسيږي نو هغه به دغه ورځ خپل ځان د دوږخ له اوره ليري كړي. (مسلم)

په يو بل حديث كي حضرت محمد ﷺ دغه واقعه بيان كړې چي يو سړى په لاره روان يو اغزن ښاخ يې په ځمكه پروت وليد نو يې د خلكو د تكليف څخه د ساتلو لپاره د لاري نه ليري كړى نو الله جل جلاله ده دغه عمل قبول كړى او ده ته مغفرت يې وكړ په يو بل روايت

Download from: www.aghalibrary.com

کي حضرت محمد ﷺ فرمايلي دي چي ما دغه شان سړی په جنت کي د تلو راتلو په حالت کي ليدلی دی.

(مسلم)

له دغو ټولو احاديثو څرګنده بريښي چي د لارو د صفا او پاکو ساتلو او خلګ د تکليف نه ساتل په اسلام کي څومره اهميت دی چي يو اغزن ښاخ د لاري ګوښه کول چي يو وړوکی عمل ښکاري دومره ورباندي د اجر او ثواب وعده شوي ده او کله چي تکليف والا شي د لاري څخه د ګوښه کولو دومره ترغيب ورکړه شوی دی نو لاره په مرداري ککړه ول چي ولاروريانو ته تکليف وشي څومره غټه ګناه ده له دي نه ددي اندازي کېدای شي چي ولاروريانو ته د تکليف پيدا کولو په شيانو کي دغه خبره هم راځي، چي خپل سواري (موټر، موټر سائيکل او داسي نور) داسي ځای ودرول شي چي د نورو سواريانو لاره بنده شي، يا په تللو کي ورته ستونزي پيدا شي، يا داسي بې قانونه موټر وچلول شي چي ونورو خلګو ته په کوم

Download from: www.aghalibrary.com

طریقه سره تکلیف ورسیږي، دغه ټولي خبري ګناهوي دي او له دې نه ډډه (پرهیز) کول دومره ضروري ده لکه څرنګه چي د نورو کبیره ګناهونو څخه په کار ده.

دغه ډول د ترافیکو چي کوم قوانین ټاکل شوي دي ددې هدف په لارو کي نظم او ضبط پیدا کول دي او ددې پابندي فقط د قانون غوښتنه نه ده بلکي یوه دیني فریضه هم ده که ددې پابندي په دغه نیت سره وشي چي په دې سره په ټولنه کي نظم او ضبط راشي وخلکو ته راحت ورسیږي او هغوی د تکلیف څخه د ساتلو کوښښ وشي نو پر دغه وارو اعمالو باندي انشاء الله اجر او ثواب ورکول کیږي او که ددغو قواعدو مخالفت وشي نو دوه چنده ګناه به وي یو وخلکوته د تکلیف رسولو او بل په نظم او ضبط کي د خنډ اچولو او د مسئولینو د احکامو د مخالفت کولو.

افسوس دی چي نن زمان دغه خبري ګناهوي نه ګڼل کیږي او ښه په ظاهره دیندار ه تعلیم یافته خلک هم په دغه شان ګناهونو کي بې باکه بوخت دي.

Download from: www.aghalibrary.com

الله ﷻ دي موږ ټولو ته د دين ښه سمه پوهنه او
وربانديې د عمل کولو توفيق رانصيب کړي. آمين

(۳۵) د جنګ نه ډډه کول:-

جنګ او جګړه کول والله ﷻ ته سخت ناخوښه عمل دی، په قران پاک کي د جنګړه سړي ډېره بدي بيان شوې ده، او ددې په خلاف حلم، صبر کول او د جنګ نه ډډه کول الله ﷻ ډېر خوښوي او داسي سړي ته اجر او ثواب ورکوي حضرت عبدالله بن عباس رضي الله عنه روايت کوي چي يوځل حضرت محمد ﷺ د عبدالقيس قبيلې ويو سړي ته په خطاب کي وفرمايل:

اِنَّ فِيکَ خَصْلَتَيْنِ يُحِبُّهُمَا اللهُ اَلْحِلْمُ وَالاَناة.

ترجمه: په تا کي دوه خويونه داسي دي چي الله ﷻ يې خوښوي: حلم او زغم کول. (مسلم)

څرنګه چي يو سړی سره ددې چي پر حق باندي وي خالص د شر د ختمېدو او د جنګ نه د پرهېز په سبب

Download from: www.aghalibrary.com

خپل حق پرېږدي يا صلح وکړي هغه ته حضرت محمد ﷺ د پر ستر زېرى ورکړى دى.

حضرت ابوامامه رضي الله عنه روايت کوي چي حضرت محمد ﷺ فرمايلي دي:

اَنَازَعِيمٌ بِبَيْتٍ فِي رَبَضِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَکَ الْمِرَاءَ وَاِنْ کَانَ مُحِقًّا. (ابوداؤد)

ترجمه: زه وهغه سړي ته د جنت په څنډه کي د کور ورکولو ضمانت ورکوم چي جنګ پرېږدي که څه هم پر حق باندي وي.

د کوم سړي چي وجنت ته د رسولو بلکي په جنت کي د کور ورکولو ضمانت حضرت محمد ﷺ اخيستى وي د هغه د نېک بختۍ څومره غټ مقام دى الله جل جلاله دي دغه نعمت وټولو مسلمانانو ته ورکړي. آمين

(۳۶) ديني مسئلي زده کول:-

Download from: www.aghalibrary.com

د هر مسلمان په ذمه فرض ده چي هغه د دين ذومره

معلومات زده کړي چي په هغه سره خپل د ورځني ژوند د اسلامي لاربښوونو سره سم تېر کړي، د هر سړي مکمل عالم جوړېدل ضروري نه دي خو د ضرورت په اندازه ديني معلومات زده کول په هر مسلمان باندي فرض عين دي، لکه د لمانځه، روژې، حج او د زکٰوة ضروري مسئلې او څه ډول معاملات چي دده په ژوند کي راځي د هغه په اړه د حلال، او حرام، جايز او ناجايز احکامو او داسي نور پېژندل ضروري دي.

بيا چيري چي الله جَلَّ جَلَالُهُ د دين ضروري خبري زده کول ضروري ګڼلي هلته يې پر دغه عمل باندي ډېر د اجر او ثواب وعدې هم کړي دي، يعني د دين زده کول هر عمل يوه مستقله نيکي ده چي ددې ډېر فضيلتونه په قران او حديث کي راغلي دي، حضرت ابوالدرداء رضي الله عنه روايت کوي چي حضرت محمد صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي:

مَنْ سَلَکَ طَرِيْقًا يَبْتَغِى فِيْهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللّٰهُ لَهُ

Download from: www.aghalibrary.com

طَرِيقًا اِلَى الْجَنَّة وَاِنَّ الْمَلٰئِكَةَ لَتَضَعُ اَجْنِحَتَهَا لِطَالِبِ الْعِلْمِ رِضًا بِمَا صَنَعَ. (ابوداؤد، ترمذي)

ترجمه: کوم سړی چي ددې هدف لپاره په يوه لاره باندي ولاړ شي چي دعلم کومه مسئله زده کړي نو الله جَلَّ جَلَالُهُ به ورته د جنت لاري اسانه کړي او د علم د طلب کوونکي لپاره د هغه په دغه عمل باندي د خوشحالۍ د ښکاره کولو لپاره ملائکي خپل وزرونه غوړه وي.

په دغه فضيلت کي د علم هغه طالبان خو راځي چي سمدلاسه د ديني علم د حاصلولو لپاره د خپلو کورونو څخه وتلي دي، خو کوم خلګ چي د بشپړ عالم دين جوړولو په نيت باندي نه بلکي د خپل اړتيا مطابق د دين کومي خبري د زده کړي لپاره چيري ځي يا د اړيدو په وخت د يو عالم يا يو مفتي څخه کومه مسئله معلومولو لپاره ځي يا په کوم وعظ او نصيحت کي په دغه نيت سره ګډون کوي چي د دين

Download from: www.aghalibrary.com

خبري زده کړي امید دی چي انشاء الله داسي خلګ به هم په دغه فضیلت کي برخمن وي، حضرت انس ﷺ روایت کوي چي حضرت محمد ﷺ فرمایلي دي:

مَنْ خَرَجَ فِی طَلَبِ الْعِلْمِ فَهُوَ فِی سَبِیْلِ اللّٰہِ حَتّٰی یَرْجِعَ. (ترمذي)

ترجمه: کوم سړی چي د علم په طلب کي د کوره ووزي نو هغه د الله په لاره کي دی تر څو چي بیرته راستون نه شي.

مطلب دا چي د دین کومي مسئلې د زده کړي لپاره چي کم پر مختګ وشي انشاء الله وربانديي د علم د طلب اجر او ثواب ورکول کیږي، تر دې اندازې چي ددې مقصد لپاره د مستند دیني او اصلاحي کتابونو پر مطالعې باندي هم د ثواب بشپړ امید شته، په دې شرط چي کتابونه مستند او صحیح وي چي ددې لپاره مناسبه داده چي د یو عالم څخه وپوښتل شي او د هغه په مشوره د کتابونو انتخاب وشي نو هر کله

Download from: www.aghalibrary.com

چي د کومه مقامه څخه د دين د کومي مسئلي د زده کړي موقع پيدا شي غنيمت ګڼل په کار ده.

په دې سره په خپلو معلوماتو کي هم زياتوب راځي، د ژوند په سمولو کي هم کومک کيږي او په نېکيو کي جلا زياتوب راځي ولي چي علم داسي يو ناپايه درياب دی چي ددې کوم پای نشته، انسان چي څومره غټ عالم شي خو د نور علم طلب هغه ته هم وي او په کار هم ده، له دې امله په حديث کي راغلي دي چي کوم سړی د علم حريص وي د هغه نس هيڅکله نه مړيږي يعني هغه په هره مرحله کي د زيات علم په لټه کي وي او د نېکيو د حاصلولو دغه لړۍ هيڅکله نه ختميږي.

(۳۷) ونورو خلګو ته دين ورزده

کول:-

څرنګه چي د دين خبري خپل زده کول ډېر د ثواب کار دی دغه رنګه ويو چا ته د دين خبري ورزده کول تر

Download from: www.aghalibrary.com

دې هم زيات د فضيلت عمل دی، په دې شرط چې ددې نه مقصد د خپل علم او لويي ښکاره کول نه وي بلکې ونورو ته ګټه رسول هدف وي، حضرت ابو امامه رضي الله عنه روايت کوي چې حضرت محمد ﷺ فرمايلي دي: اِنَّ اللّٰهَ وَمَلَائِكَتَهُ وَاَهْلَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ حَتَّى النَّمْلَةَ فِي جُحْرِهَا وَحَتَّى الْحُوْتَ لَيُصَلُّوْنَ عَلَى مُعَلِّمِي النَّاسِ الْخَيْرَ.

ترجمه: الله جل جلاله او د هغه ملکي او د اسمان او ځمکي مخلوقات تر دې پوري چې په خپلو غارونو کې اوسېدونکي مېږان او تر دې پوري چې ماهيان پر هغو خلکو رحمت لېږي چې وخلکو ته د خير او نيکي خبري ورښوي. (ترمذي)

او حضرت سهل بن سعد رضي الله عنه روايت کوي چې حضرت محمد ﷺ وحضرت علی رضي الله عنه ته د خطاب کولو په وخت وفرمايل: لَاَنْ يَّهْدِيَ اللّٰهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا

Download from: www.aghalibrary.com

خَيْرٌ مِنْ حُمُرِالنِّعَمِ. (بخاري، مسلم)

ترجمه: که الله ﷻ ستا په ذريعه ويو سړي ته هم هدايت وکړي نو دا ستا لپاره تر سرو اوښانو غوره او ښه ده.

"سره اوښان" په عربو کي لويه پانګه ګڼل کېده نو مطلب دا شو چي ستا د ښوونې او روزني څخه که يو سړي ته هم هدايت وشي نو دغه ستا لپاره د دنيا تر يوې لويې سرمايې نه ښه ده.

نو هر کله چي ويو چا ته د دين د خبري ورښوولو موقع په لاس درشي نو يې غنيمت ګڼه او دغه فضيلت لاس ته راوړل په کار دی، په ځانګړې توګه د خپل کور والاؤ، ښځي او بچيانو ته د دين خبري او مسئلې ورښوول په کار دی چي دغه عمل د انسان په حق کي ډېره ستره صدقه جاريه ده.

(۳۸) د مشرانو عزت کول:-

Download from: www.aghalibrary.com

فضيلت د تقوىٰ او د علم دى خو ورسره كشرانو ته
دغه حكم شوى دى چي هغوى تر ځانو د مشرانو عزت
وكړي تر دي چي رسول اكرم ﷺ فرمايلي دي: لَيْسَ مِنَّا
مَنْ لَّمْ يَرْحَمْ صَغِيْرَنَا وَيَعْرِفْ شَرَفَ كَبِيْرِنَا.

ترجمه: هغه سړى زموږ څخه نه دى چي زموږ پر
كشرانو مهرباني ونه كړي او زموږ د مشرانو عزت ونه
پېژني. (ابوداؤد، ترمذي)

په خاصه توګه بيا د كوم سړي چي وېښتان سفين
شول د هغه د عزت او احترام په حديث كي ډېر غټ
فضيلت راغلى دى حضرت ابوموسىٰ اشعرى رضي الله عنه
روايت كوي چي حضرت محمد ﷺ فرمايلي دي: اِنَّ
مِنْ اِجْلَالِ اللهِ تَعَالٰى اِكْرَامُ ذِى الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ.

ترجمه: دا د الله جل جلاله د تعظيم يوه برخه ده چي د
سفينو وېښتانو والا مسلمان احترام وشي.

(ابوداؤد، ترمذي)

Download from: www.aghalibrary.com

او د حضرت انس رضي الله عنه څخه روايت دی چي حضرت محمد ﷺ فرمايلي:

ما اکرم شاب شيخا لسنه الاّ قيّض الله له من يکرمه عند سنه. (ترمذي، وقال غريب)

ترجمه: کوم ځوان چي د يو سفين ږيري د هغه د عمر له کبله عزت کوي الله جل جلاله دده لپاره داسي خلک ټاکي چي دده په اخرني عمر کي دده عزت وکړي.

د حضرت محمد ﷺ عادت ؤ چي په يو وفد کي د لږ عمر سړي تر مشرانو مخکي خبري پيل کولي نو ده مبارک به تاکيد ورته کوی چي ومشر ته مخکي د خبري کولو نوبت ورکړه، له دي نه ثابتيږي چي د مشرانو د عزت او احترام نبی ﷺ څومره تاکيد کړی دی او پر دي يقينًا اجر او ثواب ورکول کيږي.

(۳۹) داسلام د شعائرو تعظيم کول:-

هغه ټوله شيان چي د اسلام او مسلمانانو نښه ګڼل

Download from: www.aghalibrary.com

کیږي هغه ته د اسلام شعائر ویل کیږي، مثلاً قران کریم، بیت الله شریف، مسجدونه، مقدس ځایونه، لمونځ، اذان او داسي نور، ددغه شعائرو احترام هم ډېره لویه نیکي ده.

د قران کریم ارشاد دی: وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللهِ فَاِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوْبِ.

ترجمه: او کوم څوک د شعائر الله تعظیم (احترام) وکړي نو دغه عمل د زړونو د تقوىٰ له امله ده.

(۴۰) پر ماشومانو شفقت کول:-

پر وړو هلکانو شفقت کول د حضرت محمد ﷺ سنت دی لکه وړاندي چي بیان شول نبی ﷺ فرمایلي دي: چي کوم سړی زموږ پر کشرانو شفقت ونه کړي هغه زموږ څخه نه دی.

په حدیث کي راغلي دي چي حضرت محمد ﷺ فرمایلي دي: چي زه که د لمانځه کولو په دوران کي د

Download from: www.aghalibrary.com

يو ماشوم د ژړا اواز اورم نو لمونځ لنډه وم چې داسې نه وي چې ددې ماشوم مور د خپل بچي د ژړا په اورېدلو سره غمجنه شي.

حضرت محمد ﷺ واړه هلوکان په غېږ کې اخيستل، هغوى به خوښول او ورسره به يې د ښه طبيعت خبرې کولې دغه واړې خبرې سنت دي او د سنتو د اتباع په نيت سره دغه ټول کارونه کول ډېر ثواب لري.

(۴۱) اذان کول:-

اذان د اسلام له شعائرو څخه دی او په احاديثو کې د اذان کولو ډېر فضيلتونه راغلي دي، د بخاري او د مسلم په يو حديث کې د حضرت محمد ﷺ ارشاد دی که وخلکو ته د اذان د اجر او فضيلت صحيح حال معلوم شي نو به هر څوک د اذان کولو کوښښ وکړي او د ډېرو غوښتنو له امله به هسکه وربانديې وشي.

نن زمان عمومًا په مسجدونو کې مؤذن تاکل کېږي

Download from: www.aghalibrary.com

خو که یو سړي د مسجد نه پرته یو داسي ځای لمونځ کوي چیري چي د اذان اواز نه رسیږي نو هلته هم د لمانځه نه مخکي اذان کول سنت دی او په داسي وخت کي د اذان دغه فضیلت خامخا حاصلول په کار دی.

حضرت ابوسعید خدري رضي الله عنه یو ځل د عبدالرحمن بن صعصعه وزوی عبدالله ته وفرمایل: چي زه مو وینم چي ستاسي د بزو او صحراؤ سره ډېره مینه ده، کله چي تاسي د خپلو بزو سره یا په صحرا کي واوسی د لمانځه لپاره اذان کوی نو په اوچت اواز سره یې وکړئ ولي چي د مؤذن اواز تر کومه ځایه رسیږي د هغه ځای پیریان انسانان او هر هغه شی چي دغه اواز اوري هغوی ټول به د قیامت په ورځ د اذان کوونکي په حق کي شاهدي ادا کوي په دې ویلو سره حضرت ابوسعید خدري رضي الله عنه دغه هم وفرمایل: چي ما دغه خبره د رسول الله ﷺ نه اورېدلي ده. (بخاري)

له دې نه اندازه کېدای شي چي د اذان کولو څومره

Download from: www.aghalibrary.com

غټ فضيلت دی او د موقع په موندلو سره د دې فضيلت په لاس ته راوړلو سره هيڅکله کوتاهي نه ده په کار.

(۴۲) د اذان جواب ورکول:-

د اذان ادب دادی چې کله اذان کيږي نو تر خپله وسه دې سړی پټه خوله شي، حضرت محمد ﷺ هم ددې ټينګار کړی دی چې د اذان د هر لفظ جواب دې ورکړه شي، يعني کوم الفاظ چې مؤذن وايي هغه دې اورېدونکی هم ووايي هو کله چې مؤذن حَيِّ عَلَى الصَّلٰوةِ او حَيِّ على الْفَلَاحِ ووايي نو ددغو کلماتو په جواب کي لاحول ولاقوة الا بالله العلى العظيم ويل په کار دي، او کله چې د سهار په اذان کي مؤذن الصَّلٰوةُ خَيْرٌ مِّنَ النَّوْمِ ووايي نو په جواب کي يې صَدَقْتَ وبررت ويل کيږي.

Download from: www.aghalibrary.com

دحضرت عبدالله بن عمررضي الله عنهما څخه روايت

دی چي حضرت محمد ﷺ فرمايلي دي: کله چي تاسي اذان واوری نو د مؤذن په شان تاسي هم هغه الفاظ ووایاست بیا پر ماباندي درود ووایاست ولي چي کوم څوک یو ځل پر ماباندي درود ووايي الله ﷻ ورباندي لس ځله رحمت نازلوي، بیا د الله ﷻ څخه زما لپاره "د وسیله د مقام" دعا وغواړئ ولي چي هغه د جنت یوه داسي درجه ده چي د الله د بندګانو څخه هم ویوه ته ورکول کیږي او زه امید لرم چي هغه بنده زه یم څرنګه چي کوم سړی زما لپاره د وسیله دعا کوي د هغه لپاره زما شفاعت واجب دی. (مسلم)

ددغه فضیلت په رڼا کي حضرت محمد ﷺ د اذان وروسته کومه دعا چي ښوولي ده، په هغه کي دده لپاره د وسیله دعا شته، هغه دعا داده:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ اٰتِ مُحَمَّدَنِ الْوَسِيْلَةَ وَالْفَضِيْلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَّحْمُوْدَانِ الَّذِيْ وَعَدْتَّهُ اِنَّكَ لَاتُخْلِفُ الْمِيْعَادَ.

Download from: www.aghalibrary.com

حضرت جابر ﷺ روایت کوي چې حضرت محمد ﷺ د اذان وروسته ددې دعا لوستونکي ته دا زیري ورکړی دی چې د قیامت په ورځ دده لپاره د حضرت محمد ﷺ شفاعت واجب دی. (بخاري)

ددې نه پرته د اذان وروسته دغه الفاظ ویل هم له حدیث نه ثابت دي:

اَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لاَشَرِيْکَ لَهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ رَضِيْتُ بِاللّٰهِ رَبًّا وَبِمُحَمَّدٍ رَّسُوْلاً وَبِالاِسْلاَمِ دِيْنًا.

او حضرت سعد بن ابی وقاص ﷺ د حضرت محمد ﷺ دغه ارشاد راوړی دی چې کوم څوک اذان واوري بیا دغه الفاظ ولولي نو د هغه ګناهونه بخښل کیږي. (مسلم)

د اذان په جواب ورکولو او د اذان وروسته دغه دعاګانې کولو کې کوم وخت نه لګیږي نه کوم محنت غواړي فقط د فکر کولو او عادت ګرځولو خبره ده که

Download from: www.aghalibrary.com

د دغو اذکارو عادت وګرځول شي نو پرته له کوم وخت او محنتنه وانسان ته ډېر ستر اجر او ثواب حاصلېدای شي، له دې امله د اذان په مهال ددې ادابو بشپړه خیال کول په کار دي هو! که کوم عذر وي نو بېله خبره ده.

دلته دا هم په یاد ولرئ که په یو ځای کې تر یوه څخه زیات مسجدونو اذانونه یو په بل پسې اورېدل کیږي نو د لومړي اذان جواب چې صفا اورېدل کیږي د هغه په جواب ورکولو سره دغه سنت ادا کیږي د وروسته کېدونکو اذانونو جواب که ادا نه شي نو کوم باک نه لري. (شامیه)

(۴۳) د قرآن کریم تلاوت کول:-

قران کریم د ټول بشریت لپاره د الله ﷻ تر ټولو ستر انعام دی ددې اصلي حق خو دادی چې سړی ځان په پوه کړي او عمل په وکړي، خو الله ﷻ خپل بندګان په خپل رحمت سره د نازولو یوه ذریعه د قران کریم د

Download from: www.aghalibrary.com

الفاظو تلاوت کرځولی دی یعني د قران کریم د الفاظو تـلاوت کـول هم د ډېر زیـات د اجر او ثـواب باعـث دی ځيني خلګ د خپلي ناپوهی له کبله دا فهموي چي په قران کریم باندي د فهمولو نه پرته د.لوستلو څه ګټه ده؟ هغــوی د الله ﷻ کتــاب د انســانانو پــه کتــاب قیاسوي چي بې فهمولو يې لوستل يو فضول کار دی حــال دا چــي قــران کــریم د الله ﷻ کتــاب دی ددې تعلیمات خو د دنیـا او اخرت د کامیـابی ضـامن دی خو ددې پـه یـوه یـوه لفظ کي نـور دي او ددې خالص تلاوت کول هم د ثواب او د خیر او برکت باعث دی.

د حضرت عبدالله بن مسعود رضي الله عنه څخـه روایـت دی چي حضرت محمد ﷺ فرمایلي دي:

مَنْ قَرَاَحَرْفً مِنْ كِتَابِ اللّٰهِ فَلَهُ حَسَنَةٌ وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ اَمْثَالِهَا لَااَقُوْلُ آلمّ حَرْفٌ وَلٰكِنْ اَلِفٌ حَرْفٌ وَلَامٌ حَرْفٌ وَمِيْمٌ حَرْفٌ. (ترمذي)

Download from: www.aghalibrary.com

ترجمه: کوم څوک چي د الله جَلَّ جَلالُهُ د کتاب يو حرف ولولي، هغه ته يوه نيکي ورکول کيږي او دغه يوه نيکي د لسو نېکيو برابره ده، زه دا نه وايم چي الٓمٓ يو حرف دی بلکي الف يو حرف دی، لام يو حرف دی، او ميم بل حرف دی.

له دغه حديث نه معلومه شوه که يو څوک فقط الٓمٓ تلاوت کړي فقط په دغه تلاوت سره دده په اعمال نامه کي د دېرشو نېکيو زياتوب راځي، او له دغه حديث نه دا هم معلومه شوه چي دغه ثواب په هغه صورت کي هم ورکول کيږي چي په مطلب يې ونه پوهيږي ولي چي الٓمٓ يو داسي لفظ دی چي ددې په معنیٰ څوک نه پوهيږي نه ددې د صحيح مفهوم د فهمولو امکان شته (ولي چي دغه لفظ د مقطعاتو د حروفو څخه دی کوم چي په متشابهاتو کي راځي، او ددې په معنیٰ څوک نه پوهيږي).

Download from: www.aghalibrary.com

حضرت محمد ﷺ ددې حروفو په مثال ورکولو سره

دا هم روښانه کړه چې د قران د تلاوت دغه ثواب د معنی په فهمولو باندې موقوفه نه دی بلکې د نه فهمېدو په صورت کې هم پر تلاوت کولو باندې ثواب شته.

مطلب دا چې فقط په آلمّ لوستلو باندې د پرش نېکۍ ورکول کيږي نو د قران کريم په يوه رکوع يا يو سورت لوستلو سره څومره اجر او ثواب ورکول کيږي؟

له دې امله هر مسلمان ته په کار ده چې هره ورځ سهار په نورو کارونو د بوختېدو نه وړاندې د قران کريم څه نا څه تلاوت عادت وګرځوئ، که يې زيات تلاوت نه شئ کولای نو يو پاؤ په اندازه او که دومره هم نه شئ کولای نو لږ تر لږه يوه رکوع دې تلاوت کړي نو هره ورځ دده په اعمال نامه کې په سوونو د نېکيو زياتوب راځي.

دغه ډول وهر مسلمان ته په کار ده چې د قران کريم څه سورتونه ياد کړي چې کله وخت وموندې نو د قران د خلاصولو نه پرته هغه تلاوت کړي او دغه ډول د

Download from: www.aghalibrary.com

تګ په حالت کي هم په خپل اعمال نامه کي د ښو عملونو ډېرښت راولي، حضرت ابن عباس رضي الله عنه روایت کوي چي حضرت محمد ﷺ فرمایلي دي: د کوم سړي په حافظه کي چي د قران څه برخه نه وي هغه د يو خرابه کور په شان دی. (ترمذي)

(۴۴) د فاتحه او د اخلاص د سورتونو تلاوت کول:-

د قران کريم تلاوت چي د کومي برخي نه وي هغه ټوله سره ثواب دی خو د ځيني سورتونو خاص خاص فضائل حضرت محمد ﷺ بيان کړي دي، په لنډو سورتونو کي تر ټولو نه زيات فضائل د فاتحه (الحمدالله) او اخلاص (قل هوالله) د سورتونو بيان شوي دي او په ډېرو حديثونو کي حضرت رسول اکرم ﷺ په فضيلت کي د اخلاص سورة د قران دريمه برخه ګڼلی ده.

Download from: www.aghalibrary.com

حضرت ابوهريره رضي الله عنه فرمايي: چي يو ځل نبی ﷺ ومعززو اصحابانو ته وفرمايل: چي "سره راټول شئ" زه ستاسي په حضور کي د قران د دريمي برخي تلاوت کوم، څه اصحابان سره راټول شول، نو رسول اکرم ﷺ د کور نه باهر راووتی او قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ يې تلاوت کړ بيا وکور ته ستون شو، يو ګړی وروسته بيا بهر ته راووتی او ويې فرمايل: ياد ولرئ دغه سورت (يعني قل هوالله) د قران د دريمي برخي برابر دی.

(مسلم، ترمذي)

او د حضرت ابوالدرداء رضي الله عنه څخه روايت دی چي يو ځل حضرت محمد ﷺ واصحابانو ته د خطاب کولو په وخت وفرمايل: آيا ستاسو څخه يو څوک په يوه شپه کي د قران د دريمي برخي تلاوت نه شي کولای؟

اصحابانو عرض وکړ چي يو سړی په يوه شپه کي د قران دريمي برخي تلاوت څرنګه کولای شي؟ نبی ﷺ

Download from: www.aghalibrary.com

برابر دی. (مسلم)

له دې امله د بزرګانو عادت دی چې ومړو ته د ثواب د رسولو لپاره درې ځله د اخلاص سورت تلاوت کړي او ثواب يې ومړو ته ولیږي.

(۴۵) په ښه طریقه سره اودس کول:-

اودس په اطمینان سره د سنتو مطابق د ادابو په مراعت کولو سره کول هم ډېر د فضیلت عمل دی چې په احادیثو کې ورباندې ډېر د اجر او ثواب وعدې شوې دي د حضرت عثمان بن عفان رضي الله عنه څخه روایت دی چې حضرت محمد ﷺ فرمایلي دي:

مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوْءَ خَرَجَتْ خَطَايَاهُ مِنْ جَسَدِهِ حَتّٰى تَخْرُجَ مِنْ تَحْتِ اَظْفَارِهِ. (مسلم، نسائی)

ترجمه: کوم سړی چې اودس وکړي او په ښه طریقه يې وکړي نود بدن څخه يې ګناهونه وزي، تر

Download from: www.aghalibrary.com

دې پوري چې د نوکانو څخه يې ووزي.

په يو بل حديث کې راغلي دي چې يو ځل حضرت محمد ﷺ ومعززو اصحابانو ته وفرمايل: ايا زه تاسي ته د رونبوم چې په کومو خبرو سره الله ﷻ ګناهوي رژوي او درجې اوچتوي؟ معززو اصحابانو وويل: چې يا رسول الله خامخا يې راونبوه.

نبي ﷺ وفرمايل: د نفس د نه غوښتني سره سره اودس په ښه طريقه سره کول، او د مسجد ولوري ته ډېر ډېر ګامونه اخيستل، او د يوه لمانځه وروسته د بل لمانځه انتظار کول، دغه عملونه د جهاد فضيلت لري. (مسلم، ترمذي)

يعني د يخ موسم له وجهي يا د يو بل سبب له کبله اودس کول سخت وي دغه وخت هم اودس په ښه پړه طريقه سره کول دومره ثواب دی څومره چې په جهاد کې په يو سرحد کې د پيرې کولو ثواب دی، او اودس په ښه پړه طريقه سره د کولو مطلب دادی چې د ټولو

Download from: www.aghalibrary.com

سنتونو او ادابو سره اودس وشي له دې امله په اودس کولو کې ددغو ټولو ادابو فکر سره سره اودس په سمه طريقه ښه زدکړه شي عمل وربانديې په کار دی چې له دې څخه په اعمال نامه کې د صالحو عملونو زياتوب راځي.

(۴۶) مسواک کول:-

حضرت محمد ﷺ د مسواک کولو ډېر فضيلتونه بيان کړي دي حضرت عائشه رضی الله عنها روايت کوي چې حضرت محمد ﷺ فرمايلي دي:

اَلسِّوَاکُ مُطَهِّرَةٌ لِلْفَمِ مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ.

ترجمه: مسواک د خولې د پاکولو او د الله ﷻ د خوشحاله کولو ذريعه ده. (نسائی)

او حضرت عائشه رضی الله تعالی عنها په بل روايت کې د حضرت رسول اکرم ﷺ نه بيان کړی دی چې فرمايي:

Download from: www.aghalibrary.com

فَضْلُ الصَّلَاةِ بِالسِّوَاکِ عَلَی الصَّلَاةِ بِغَیْرِ سِوَاکٍ سَبْعُوْنَ ضِعْفًا.

(الترغیب مخ۱۳۱ټوک۱په حوال دحاکم او احمد)

ترجمه: د مسواک په استعمال سره لمونځ کول د مسواک د استعمال نه پرته پر لمانځه باندي د اویا چنده فضیلت لري.

د مسواک په فضیلت کي بې شمېره حدیثونه راغلي دي او داد حضرت محمد ﷺ د ډېره خوښو سنتونو څخه دی چي پکښي د دنیا او اخرت دواړو بهتري ده، او عمل هم داسي دی چي پکښي کوم محنت، تکلیف او خرچه نشته، له دې امله ددې په ذریعه سره انسان په ډېره اساني سره په خپلو صالحو عملونو کي ډېرښت کولی شي.

(۴۷) د اوداسه وروسته ذکر کول:-

حضرت فاروق اعظم رضي الله عنه روایت کوي چي حضرت محمد ﷺ فرمایلي دي: چي کوم څوک په ښه ډول اودس

Download from: www.aghalibrary.com

وکړي بيا دغه کلمې ولولي:

اَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لاَشَرِيْکَ لَهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ.

نو د هغه لپاره د جنت اته دروازې پرانستل کيږي چي هغه له دغو اتو نه په کومه دروازه ننوتل وغواړي کولای شي. (بخاري)

د ابوداؤد په روايت کي دا هم راغلي دي چي دغه کلمې لوستلو په وخت د اسمان ولوري ته وګوري او د ترمذي په روايت کي راغلي دي چي ددغو کلماتو سره اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِىْ مِنَ التَّوَّابِيْنَ وَاجْعَلْنِىْ مِنَ الْمُتَطَهِّرِيْنَ. زياتوب دي وشي.

(۴۸) تَحِيَّةُ الْوُضُوْءِ:-

اودس چي د کوم مقصد لپاره وشي چي د هغه نه وروسته ژر دوه رکعته لمونځ د تحية الوضوء په نيت سره کول ډير د فضيلت باعث دی، د حضرت عقبه بن عامر رضي الله عنه نه روايت دی چي حضرت محمد ﷺ فرمايلي

Download from: www.aghalibrary.com

دي: چي کوم سړی اودس وکړي او په ښه طريقه يې وکړي او دوه رکعته لمونځ داسي وکړي چي مخ او زړه يې هم د الله ولوري ته متوجه وي نو د هغه لپاره جنت لازميږي. (مسلم، ابوداؤد، نسائی)

او حضرت ابوهريره رضي الله عنه روايت کوي چي حضرت محمد صلى الله عليه وسلم وحضرت بلال رضي الله عنه ته فرمايلي: چي ماته خپل هغه عمل راوښوه چي وتاته تر ټولو زيات د هغه نه درته د ثواب اميد وي ولي چي ما (د معراج په وخت) په جنت کي پخپله "ستا د ګامو اواز اورېدلی دی" حضرت بلال رضي الله عنه عرض وکړ چي ماته د کوم عمل څخه زيات (د الله د رحمت) اميد شته هغه دادی چي ما په ورځ يا په شپه کي چي کوم وخت اودس کړی دی نو څومره توفيق چي راته شوی دی لمونځ مي خامخا کړی دی. (بخاري، مسلم)

(۴۹) تَحِيَّةُ الْمَسْجِدْ:-

دغه رنګه دا هم مستحب عمل دی چي هر کله يو

Download from: www.aghalibrary.com

سړی و مسجد ته ورشي نو د تحية المسجد په نيت سره دوه رکعته لمونځ ادا کړي د رسول اکرم ﷺ ارشاد دی چي کله ستاسو څخه څوک و مسجد ته راشي نو هغه ته ښايي چي دوه رکعته لمونځ وکړي. (ترمذي)

په دې کي هم قانون دادی چي دوه رکعته د تحية المسجد په نيت سره جلا وشي خو که د فرضو يا سنتو وخت وي او په دغه فرض يا سنتو کي د تحية المسجد نيت وشي نو د الله جل جلاله د رحمت نه اميد شته چي انشاء الله د دغه نيت له برکته به انسان د تحية المسجد د ثواب څخه نه محرومه کيږي د تحية المسجد اصل طريقه داده چي د مسجد د رسېدو سره سم تر ناستي مخکي دوه رکعتونه ادا شي خو که يو سړی د يو سبب له کبله کښېناستی بيا هم صحيح داده چي تحية المسجد ادا کولای شي.

او که وخت دومره تنګ وي چي د تحية المسجد د کولو وخت نه وي نو چي نور نه يي دغه کلمه دي

Download from: www.aghalibrary.com

سُبْحَانَ اللهِ، وَالحمدُلله، وَلا اله الاَّ اللهُ واللهُ اَكْبَرُ، وَلاحَوْلَ وَلاقُوَّةَ الاَّ باللهِ الْعَلِيِ الْعَظِيْمِ.

بلكي دغه كلمې چې انسان څومره وخت په مسجد كې ناست وي همېشه دې ولولي، په حديث كې ددې ډېر فضيلت راغلى دى او دغه يې د جنت د مېوې په خوړلو سره تعبير كړى دى.

(٥٠) د اعتكاف نيت كول:-

چې كله ومسجد ته ورځې، د لمانځه لپاره وي او كه د بل كوم كار لپاره وي كه دغه نيت وكړي چې څومره وخت په مسجد كې اوسېږم په اعتكاف كې به يم نو انشاء الله د دغه نيت له بركته به د نفلي اعتكاف ثواب ګټلاى شي.

(٥١) په لومړي صف كې لمونځ كول:-

Download from: www.aghalibrary.com

سُبْحَانَ اللهِ، وَالحمدُللهِ، وَلا الهَ الاَّ اللهُ واللهُ اَكْبَرُ، وَلاَحَوْلَ وَلاَقُوَّةَ الاَّ باللهِ الْعَلِيِ الْعَظِيْمِ.

بلكي دغه كلمې چي انسان څومره وخت په مسجد كي ناست وي همېشه دي ولولي، په حديث كي ددې ډېر فضيلت راغلى دى او دغه يې د جنت د مېوې په خوړلو سره تعبير كړى دى.

(۵۰) د اعتكاف نيت كول:-

چي كله ومسجد ته ورځي، د لمانځه لپاره وي او كه د بل كوم كار لپاره وي كه دغه نيت وكړي چي څومره وخت په مسجد كي اوسېږم په اعتكاف كي به يم نو انشاء الله ددغه نيت له بركته به د نفلي اعتكاف ثواب ګټلاى شي.

(۵۱) په لومړي صف كي لمونځ كول:-

د يوازي لمونځ كولو په مقابله كي په جماعت سره

Download from: www.aghalibrary.com

د فرض لمونځ کول د او ویشت درجې زیات فضیلت لري خو د جماعت په لمانځه کي هم په لومړي صف کي د لمونځ کولو ثواب تر ټولو ډېر دی، دومره ډېر چي حضرت محمد ﷺ فرمایلي دي:

لَوْتَعْلَمُوْنَ مَافِى الصَّفِّ الْمُقَدَّم لَكَانَتْ قُرْعَةً.

ترجمه: که وتاسي ته معلومه شي چي په لومړي صف کي څومره فضیلت شته نو به هسکه وربانديوکړئ. (مسلم)

حضرت ابو امامه رضی الله عنه روایت کوي چي حضرت محمد ﷺ فرمایلي دي چي الله جل جلاله او د هغه ملکي په لومړي صف باندي رحمت لیږي. (مسند احمد)

او حضرت عرباض بن ساریه رضی الله عنه فرمایي: چي حضرت محمد ﷺ د لومړي صف لپاره درې ځله استغفار کوی، او د دوهم صف لپاره یو ځل.

(نسائی، ابن ماجه)

له دې امله هسي خو هر لمونځ په لومړي صف کي د

Download from: www.aghalibrary.com

کولو کوښښ په کار دی خو که په هر لمانځه کي ددې پابندي ونه شي نو کله چي موقع په لاس ورشي د لومړي صف د فضیلت لاس ته راوړلو فکر په ښه ځیر سره په کار دی خو په لومړي صف کي دغه ډول په زوره ننوتل جایز نه دی چي له دې څخه ونورو ته تکلیف ورسیږي.

څرنګه چي د ابن عباس رضي الله عنه څخه روایت دی چي حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

مَنْ تَرَکَ الصَّفَّ الاَوَّلَ مَخَافَةَ اَنْ یُؤْذِیَ اَحَداً اَضْعَفَ اللّٰهُ لَهُ اَجْرا الصَّفِّ الاَوَّلِ.

ترجمه: کوم سړی چي له دغه ویري نه لومړی صف پرېږدي چي وبل ته تکلیف رسیږي نو الله جل جلاله به ورته د لومړي صف د ثواب نه دوه چنده ثوابونه ورکوي.

(الترغیب مخ ۲۸۵، په حواله د طبراني وفی اسناده ضعف)

Download from: www.aghalibrary.com

(۵۲) پـه صـف کـي خـالي ځـای

د کول:-

د جماعت پـه وخت کي صفونه سمول او د صفونو په منځ کي خالي ځای ډکولو هم ډېر تاکید راغلی دی او ددې ډېر فضیلت هم بیان شوی دی.

د حضرت عبدالله بـن عمر رضی الله عنهما څخه روایت دی چي حضرت محمد ﷺ فرمايلي دي:

مَنْ وَصَلَ صَفًّا وَصَلَهُ اللهُ.

تـرجمه: یعني کوم سړی چي د صف خلا ډکه کړي الله جل جلاله به یې په خپل قرب او نژدېکت سره ونازوي.

(نسائی)

او حضرت ابو جحیفة رضی الله عنه روایت کوي چي حضرت محمد ﷺ فرمـايلي دي: کـوم سړی چـي د صف خـالي ځـای ډک کـړي، الله جل جلاله بـه دده مغفـرت کـوي، او پـه عامو حالاتو کي د امام وراسته لوري ته په دریدلو کي

Download from: www.aghalibrary.com

ډېر ثواب دی خو که ډېر خلک وراسته طرف ته ودرېدل او د چپ لوري ځای خالي وي نو په دغه صورت کي وچپه لوري ته د رېدلو دوه چنده فضيلت په احاديثو کي بيان شوی دی.

(وګورئ، الترغيب للمنذري مخ ۲۸۷ په حواله د ابن حزيمه)

(۵۳) د اشراق لمونځ کول:-

د اشراق لمونځ يو نفلي لمونځ دی چي د لمر ختو وروسته هغه وخت کيږي چي لمر لږ راوخيږي او د لمر ختو څخه دوولس دقيقې وروسته ادا کيږي، دا فقط دوه رکعته دی خو په احاديثو کي ددې ډېر فضائل راغلي دي.

د حضرت ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی چي حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمايلي دي: چي کوم سړی د اشراق د دوو رکعتونو پابندي وکړي د هغه (صغيره) ګناهوي معافيږي که څه هم د درياب د ځګ په شان وي.

(ترمذي، ابن ماجه)

Download from: www.aghalibrary.com

حضرت ابوهريره ﷺ فرمايي: چي حضرت محمد ﷺ يو ځل څه اصحابان د جهاد لپاره ولېږل، هغوی ډېر ژر بيرته راغلل او ډېر د غنيمت مال يې د ځان سره راوړ. يوه صاحب ډېر تعجب وکړ د نبي ﷺ نه يې پوښتنه وکړه چي يا رسول الله! موږ وړاندي داسي لښکر نه وليدی چي داسي ژر دي راغلی وي او دومره ډېر د غنيمت مال يې راوړی وي څومره چي دغه لښکر راوړی دی نبي ﷺ وفرمايل: ايا زه د هغه سړي په باب درته ونه وايم چي تر دې هم ژر راستون شي او تر دې هم زيات د غنيمت مال راوړي بيا يې وفرمايل: چي کوم سړی ښه ډول اودس وکړي، ومسجد ته ستون شي او د سهار لمونځ ادا کړي بيا ددې وروسته (يعني د لمر ختو وروسته) د اشراق لمونځ ادا کړي دغه سړی ژر راغلی او ډېر د غنيمت مال يې د ځان سره راوړی.

(ترغيب، مخ ۴۲۷ لومړی ټوک په حواله د ابويعلى باسناد صحيح)

د حضرت ابوذرغفاري ﷺ هغه حديث مخکي بيان شوی دی چي مفهوم يې دادی: چي د انسان په بدن کي

Download from: www.aghalibrary.com

انسان هلته کښېني ذکر وکړي او د لمر ختو وروسته د اشراق لمونځ ادا کړي، په حديث کي ددې ثواب د حج او عمرې برابر ګڼل شوی دی خو که يو څوک د يو سبب له امله داسي ونه کړای شي نو کور ته راستون شي يو بل کار وکړي بيا هم د اشراق دوه رکعتونه ادا کولای شي.

(۵۴) د جمعې د ورځي غسل کول او عطر لګول:-

د جمعې په ورځ د غسل کولو هم په حديث کي ډېر فضيلت راغلی دی، د غسل کولو په وخت دغه نيت کول په کار دی چي دغه غسل د جمعې له وجهي کيږي دغه رنګه د غسل کولو وروسته خوشبويي لګول هم سنت دي او د سنت د متابعت په نيت کولو سره پر دې باندي ثواب هم شته.

حضرت ابوايوب انصاري رضي الله عنه روايت کوي چي حضرت محمد صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي:

Download from: www.aghalibrary.com

مَنِ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَمَسَّ مِنْ طِيْبٍ اِنْ كَانَ عِنْدَهُ وَلَبِسَ اَحْسَنَ ثِيَابِهٖ، ثُمَّ خَرَجَ حَتّٰى يَأْتِيَ الْمَسْجِدَ فَيَرْكَعَ مَابَدَالَهُ وَلَمْ يُؤْذِ أَحَدًا، ثُمَّ أَنْصَتَ حَتّٰى يُصَلِّيَ كَانَ كَفَّارَةً لِمَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الاُخْرٰى. (ترغيب په حواله د مسند احمد)

ترجمه: كوم سړى د جمعې په ورځ غسل وكړي او كه ورسره عطر (خوشبويي) وي نو هغه ولګوي، او ښه جامې واغوندي، بيا د كوره ووزي ومسجد ته ستونشي هلته چې څومره غواړي لمونځ وكړي او چا ته تكليف ونه رسوي، بيا پټه خوله شي تر دې پورې چې لمونځ بشپړ كړي نو دده دغه عمل ددغې جمعې نه تر راتلونكي جمعې پورې د (صغيره ګناهونو) كفاره ګرځي.

او حضرت ابو امامه رضي الله عنه روايت كوي چې حضرت رسول اكرم ﷺ فرمايلي دي: چې دجمعې دورځې غسل

Download from: www.aghalibrary.com

د ويښتانو د ښځو نه (صغيره) ګناهوي راباسي.

دغه رنګه د جمعې په ورځ د غسل کولو او عطر لګولو وروسته څومره چي ممکنه وي ومسجد ته تلل په کار دي، په يو حديث کي راغلي دي چي د جمعې په ورځ ملکي د مسجد په دروازو باندي ولاړي وي او د مخکني راتلونکو خلګو نومان ليکي کوم خلګ چي تر ټولو وړاندي ومسجد ته ستانه شي هغه ته دومره ثواب ورکول کيږي څومره چي د يوه اوښ د قربانۍ، بيا چي کوم خلګ په دوهم نمبر باندي وي هغوی ته د غوايي د قربانۍ او کوم چي په دريم نمبر باندي وي هغوی ته د پوسه د قربانۍ او چي څلورم نمبر باندي راشي هغوی ته د چرګ برابر خيرات کولو او کوم چي په پای کي راشي هغوی ته د هګۍ د خيراتولو ثواب ورکول کيږي خو کله چي امام د خطبې لپاره راووزي نو ملکي خپلي صحيفې (ورقي) کتوي. (بخاري، مسلم)

Download from: www.aghalibrary.com

(۵۵) پېشلمی کول:-

د رمضان د میاشتې فرضي روژې وي او که نفلي وي دواړه ستر عبادتونه دي او په دې کې پېشلمی کول بېل د ثواب عمل دی.

حضرت انس رضی الله عنه فرمايي: چې حضرت محمد ﷺ فرمايلي دي: "چې پېشلمی کوئ ولي چې په پېشلمي کې برکت دی". (بخاري)

او د حضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنهما څخه روايت دی چې حضرت رسول اکرم ﷺ فرمايلي دي:

اِنَّ اللّٰهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّوْنَ عَلَى الْمُتَسَحِّرِيْنَ.

ترجمه: تحقيق سره الله جل جلاله او د هغه ملکي پر پېشلمي کوونکو باندي رحمت لېږي.

(ترغيب په حواله د ابن حبان او طبراني)

د ابوسعيد خدري رضی الله عنه څخه روايت دی چي د حضرت محمد ﷺ ارشاد دی:

Download from: www.aghalibrary.com

اَلسُّحُوْرُ كُلُّهُ بَرَكَةٌ، فَلاَ تَدْعُوْهُ، وَلَوْ اَنْ يَجْرَعَ اَحَدُكُمْ جَرْعَةً مِنْ مَاءٍ، فَاِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّوْنَ عَلَى الْمُتَسَحِّرِيْنَ.

(ایضًا په حواله د مسند احمد واسناده قوی)

ترجمه: پېشلمی ټوله سره برکت دی نو دا مه پرېږدئ که څه هم ستاسو څخه یو څوک یو غړپ اوبه وچیښي ولي چي الله ﷻ او د هغه ملکي پر پېشلمي کوونکو باندي رحمت لیږي، او په پېشلمي کي ښه داده چي د شپې په اخره کي وي.

(٥٦) روژه مات ژر کول:-

په روژه کي چي د لمر ولېدو ښه یقین وشي نو دي په روژه ماتولو کي تلوار کوي، پرته له کومه عذره ځنډنه دی په کار.

د حضرت سهل بن سعد رضي الله عنه روایت دی چي د حضرت رسول اکرم ﷺ ارشاد دی: چي په خلکو کي به

Download from: www.aghalibrary.com

تر هغو پوري خير وي تر څو چي هغوی په روژه مات کي تلوار کوي. (بخاري، مسلم)

او د حضرت ابوهریره رضي الله عنه څخه روایت دی چي نبی صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: چي الله جل جلاله ته خپل هغه بندګان محبوب دي کوم چي ژر روژه مات کوي.

(مسند احمد، ترمذي)

(۵۷) روژاتي ته روژه مات ورکول:-

ویو روژاتي ته روژه مات ورکول هم ډېر د ثواب عمل دی حضرت زید بن خالد جهنی رضي الله عنه روایت کوي چي حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

مَنْ فَطَّرَ صائِمًا كَانَ لَهُ مِثْلُ اَجْرِهٖ غَيْرَ اَنَّهُ لاَيَنْقُصُ مِنْ اَجْرِ الصائِمِ شَيْءٌ. (نسائی، ترمذي)

ترجمه: کوم سړی چي ویو روژاتي ته روژه مات ورکړي نو وهغه ته د روژاتي غوندي اجر ورکول کیږي او د روژاتي په ثواب کي څه کمي نه راځي.

Download from: www.aghalibrary.com

او د حضرت سلمان فارسي رضي الله عنه څخه روايت دی چي حضرت رسول اکرم ﷺ فرمايلي دي: چي کوم سړی په رمضان کي ويو روژاتي ته روژه مات لپاره څه خوړک ورکړي نو دغه عمل به وده ته د دوږخ د خلاصون او دده د ګناهونو د بخښښ ذريعه وي او وده ته به د روژاتي د ثواب په شان ثواب ورکول کيږي او د روژه نيونکي د اجره نه به لږ څه هم نه راځي، اصحابانو عرض وکړ چي زموږ څخه د هر يوه سره دومره شی ته وي چي وروژاتي ته روژه مات ورکړي، نو حضرت محمد ﷺ په جواب کي ورته وفرمايل: چي الله جل جلاله دغه ثواب وهغه سړي ته هم ورکوي چي ويو روژاتي سړي ته يوه خرما يا د اوبو يا د شيدو په يو غړپ سره روژه ورماته کړي. (صحيح ابن خزيمه)

(۵۸) د حاجي يا مجاهد د کور حال

معلومول:-

حج او جهاد دوه ستر عبادتونه دي ، خو کوم خلک

Download from: www.aghalibrary.com

چې د وس او طاقت نه لرلو له کبله دغه عظيم عبادتونه نشي کولای د دوی لپاره هم الله ﷻ ددغو عبادتونو په ثواب کې د برخې اخيستلو ډېره ښه لاره موندلې ده او هغه داده چې کوم سړی د يو مجاهد سره د جهاد په تيارۍ کې کومک وکړي يا د يو حاجي د حج په تيارۍ کې کومک وکړي، الله ﷻ دي هم د جهاد او د حج په ثواب کې برخمن کوي دغه رنګه که يو سړی جهاد يا وحج ته تللی وي نو د هغه تر شا دده د کور والاؤ حالت معلومول، د هغوی اړتيا پوره کول دا هم يو داسې عمل دی چې ورڅخه انسان د جهاد يا د حج په ثواب کې برخمن کېدای شي.

حضرت زيد بن خالد رضي الله عنه روايت کوي چې حضرت محمد ﷺ فرمايلي دي:

مَنْ جَهَّزَ غَازِيًا، أَوْجَهَّزَ حَاجًّا، أَوْخَلَفَهُ فِى أَهْلِهِ أَوْفَطَّرَ صَائِمًا، كَانَ لَهُ مِثْلُ أُجُورِهِمْ مِنْ غَيْرِ أَنْ يُنْقَصَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا (نسائی)

Download from: www.aghalibrary.com

ترجمه: کوم څوک چي يو مجاهد (د جهاد لپاره) چمتو کړي، يا يو حاجي (د حج لپاره) تيار کړي (يعني د اسبابو په برابرولو کي کومک ورسره وکړي) يا د هغه تر شا د کور نګراني يې وکړي يا ويو روژاتي ته روژه مات ورکړي نو دغه سړی ته ددغو ټولو د ثواب په شان ثواب ورکول کيږي پرته له دې نه چي د هغوی د ثواب نه څه کمي وشي.

(۵۹) د شهادت دعا کول:-

د الله په لاره کي شهيد کېدل د انسان يوه لويه نېکبختي ده، او څرنګه چي د شهادت بې شمېره اجرونه او ثوابونه دي دغه ډول ددې غوښتنه او دعا کولو باندي هم الله جل جلاله هغه ثواب ټاکلی کوم چي يې په شهادت باندي ورکوي.

لکه حضرت سهل بن حنيف رضي الله عنه چي روايت کوي چي حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمايلي دي:

مَنْ سَأَلَ اللهَ الشَّهَادَةَ بِصِدْقٍ بَلَّغَهُ اللهُ مَنَازِلَ

Download from: www.aghalibrary.com

الشُّهَدَاءِ وَاِنْ مَاتَ عَلٰى فِرَاشِهِ. (مسلم)

ترجمه: کوم څوک چې د الله ﷻ څخه د شهادت دعا په رښتيا سره وکړي الله ﷻ به يې د شهيدانو ومقام ته ورسوي که څه هم په خپل بستر باندي مړ شي.

او حضرت انس ؓ روايت کوي چې حضرت محمدِ ﷺ فرمايلي دي:

مَنْ طَلَبَ الشَّهَادَةَ صَادِقًا اُعْطِيَهَا وَلَوْ لَمْ تُصِبْهُ.

ترجمه: کوم سړی چې د زړه د اخلاصه د شهادت غوښتونکی وي هغه ته شهادت ورکول کيږي که څه هم په ښکاره نه وي ورکول شوی (يعني هغه په خپل بستر مړ شوی وي). (مسلم)

(٦٠) سهار وختي په کار پيل کول:-

خپل کارونه د سهار د وخته پيل کولو هم په حديث کي فضيلت راغلی دی، حضرت محمد ﷺ د الله ﷻ

Download from: www.aghalibrary.com

ښخه دعا غوښتي ده: اَللهُمَّ بَارِکْ لاُمَّتِیِ فِی بُکُوْرِهَا.

ترجمه: ای الله! زما د امت لپاره د هغوی د سهار په کارونو کي برکت واچوې. (ترمذي)

ددې په خلاف حضرت محمد ﷺ د سهار وروسته د لمر ختو نه وړاندي د خوب ښخه منع کړې ده او دغه يې د بې برکتۍ سبب ګڼلی دی. (ابن ماجه)

يو ځل حضرت رسول الله ﷺ حضرت فاطمه رضی الله عنها يې د سهار د لمانځه وروسته ويده وليدل نو يې راويښه کړه او د خوب نه يې منع کړل.

(ترغيب مخ ۱۹۱ دريم ټوک په حواله د بيهقي)

(٦١) په بازار کي د الله ذکر کول:-

کله چي انسان د خپل کارو بار لپاره وبازار ته ولاړ شي نو هغه وخت په لږ لږ وقفې سره د الله جَلَّ جَلَالُهُ ذکر کول ډېر د اجر او ثواب عمل دی، په حديث کي راغلي دي

Download from: www.aghalibrary.com

چي په کوم ځای کي خلګ د الله جل جلاله د ياده غافل وي هلته الله جل جلاله يادول داسي دي لکه د جهاد له ميدانه چي خلګ تيښته وکړي خو بيا هم دغه مهال ځيني کسان ثابت قدمه پاته شي او جهاد وکړي

(ترغيب مخ ۱۹۳ادريم ټوک په حواله د بزاز او طبراني)

حضرت ابو قلابه رحمة الله عليه د مشهورو تابعينو څخه دی هغه فرمايي: چي يو ځل په بازار کي دوو نفرو سره وليدل د هغو څخه يوه وهغه بل ته وويل: چي راشه په داسي وخت کي چي کله خلګ په غفلت کي وي موږ به د الله جل جلاله څخه د ګناهونو بخښنه وغواړو، دا چي يې واورېدل دغه بل هم استغفار وکړ، ددې وروسته يو وفات شو او دغه بل انډيوال په خوب وليدی چي هغه وايي: کوم ماښام چي موږ دواړه په بازار کي سره يو ځای شوي ؤ، دغه ماښام الله جل جلاله زموږ دواړو بخښنه وکړه. (ترغيب مخ ۱۹۲ادريم ټوک په حواله د ابن ابی الدينا)

هسي خو په بازار کي چي د کوم ذکر توفيق وشي

Download from: www.aghalibrary.com

ټوله سره خیر او برکت دی خو په خاص ډول د ځینو اذکارو فضیلت په حدیث کي راغلی دی:

حضرت عمر رضي الله عنه د حضرت محمد ﷺ نه دغه الفاظ راوړی دي:

لا اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لاَشَرِيْکَ لَهُ لَهُ الْمُلْکُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِ وَيُمِيْتُ وَهُوَ حَیٌّ لاَيَمُوْتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِيْرٌ.

حضرت محمد ﷺ فرمایلي دي: چي کوم څوک وبازار ته ننوزي دغه کلمي ولولي نو الله جل جلاله دده لپاره په زرګونو نیکۍ لیکي، په زرګونو (صغیره) ګناهوي معافوي او په زرګونو درجې یې اوچتوي. (ترمذي)

دغه باید په خاص ډول په یاد شي او په بازار کي د اوسېدلو په مهال په وار وار ویل په کار دی.

(٦٢) پلورل شوی شی بیرته اخیستل:-

ځیني وختونه یو سړی دیوچا څخه یو شی رانیسي

Download from: www.aghalibrary.com

خو وروسته يې د يو سبب له امله خوښ نه شي، غواړي چې ودکاندار ته يې بيرته ورکړي، په داسي صورت کي د خرڅوونکي په ذمه خو دا ضروري نه ده چي خامخا خرڅ کړل شوی شی بيرته واخلي، خو که هغه د خريدار په پښېماني يا د هغه وضرورت ته وګوري اخيستل يې قبول کړي نو په حديث کي د دې هم فضيلت راغلی دی

حضرت ابوهريره ﷺ روايت کوي چي حضرت محمد ﷺ فرمايلي دي:

مَنْ اَقَالَ مُسْلِمًا بَيْعَتَهُ اَقَالَهُ اللّٰهُ عَثْرَتَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

ترجمه: کوم څوک چي د يو مسلمان سره کړه شوې بيع واخلي، الله جل جلاله د قيامت په ورځ د ده خطاوي معافوي. (ابوداؤد)

(٦٣) ويو سړي ته پور ورکول:-

ويو اړ سړي ته پور ورکول هم ډېر ثواب لري. د حضرت عبدالله ابن مسعود ﷺ څخه روايت دی چي

Download from: www.aghalibrary.com

حضرت رسول اکرم ﷺ فرمایلي دي: چي هر پور صدقه ده. (بیهقي، طبراني)

بلکي د ځینو احادیثو نه بریښي چي ویو اړ سړي ته پور ورکول تر صدقې هم زیات ثواب لري.

(ترغیب، په حواله د طبراني او بیهقي)

غالبًا ددې وجه داده چي په پور کي عمومًا دومره پیسې ورکول کیږي چي د خیراتولو نیت یې نه وي او هغه وداسي سړي ته ورکول کیږي چي محتاجه وي خو د خلکو څخه یې نه غواړي سوال نه کوي نو له دې کبله دده ضرورت په پوره کولو کي اجر او ثواب هم زیات دی.

(٦۴) ونادارہ "لاس تړلي" پوره وړي ته مهلت ورکول:-

ولاس تړلي پوره وړي ته د پور د ادا کولو لپاره مهلت ورکول په قران او حدیث کي ډېر فضیلت راغلی دی د قران کریم ارشاد دی:

Download from: www.aghalibrary.com

وَاِنْ كَانَ ذُوْعُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ اِلٰى مَيْسَرَةٍ. (البقره)

ترجمه: او که ؤ پوره وړي (قرض وړونکی) خاوند د ناداري نو پر تاسي دی انتظار پوره وړی (قرض وړنکي) ته تر وخته دُ پراخي د پوره وړي.

او حضرت ابوهریره رضي الله عنه روایت کوي چي حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

مَنْ اَنْظَرَ مُعْسِرًا اَوْوَضَعَ لَهُ اَظَلَّهُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَحْتَ ظِلِّ عَرْشِهِ يَوْمَ لَاظِلَّ اِلاَّ ظِلُّهُ.

ترجمه: کوم څوک چي د يو تنګ لاسه او ناداره ته مهلت ورکړي يا د هغه په پور کي کمي راولي، الله جل جلاله به دی داسي ورځ د خپل عرش په سايه کي ولري چي دغه ورځ دده د سايې نه پرته بله کومه سايه نه وي. (ترمذي، وقال حسن صحيح)

او حضرت حزيفه رضي الله عنه روايت کوي چي حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمايلي دي: چي په مخکني امتونو کي د يو

Download from: www.aghalibrary.com

ترجمه: کوم مسلمان چي يو بوټی لګوي يا کښت کړي او له دې نه کوم مرغه يا انسان خوړک کوي نو دا دده لپاره صدقه ګرځي. (بخاري، مسلم)

يعني کوم انسان يا څاروي له دغه درختي يا کښته ګټه اخلي ددې ثواب ولګوونکي ته همېشه ورکول کيږي او دا به دده لپاره جاريه صدقه وي.

(٦٧) د څارويو سره ښه چلن كول:-

اسلام د انسان په ډول د څارويو هم حقوق ټاکلي دي، کوم څاروي چي ضرري نه وي هغوی ته پرته له کومه سببه تکليف رسول منع دي.

تر دې چي کوم څاروی حلاليږي هغه په داسي ډول سره حلالولو تاکيد شوی دی چي ورته لږ تر لږه تکليف ورسيږي حضرت محمد ﷺ امر کړی دی چي تر حلالولو مخکي چاړه تېزه کړي او حلالېدولو والا څاروي ته چي څومره راحت ور ورسي په کار ده چي ور ورسيږي. (ترمذي)

Download from: www.aghalibrary.com

نو پر خارویو رحم کول، د هغوی پالنه کول او آرام ور رسول الله ﷻ ته ډېر محبوب عمل دی او د دې ډېر اجر او ثواب دی.

نبی ﷺ د مخکني امتونو د یو سړي واقعه بیان کړې چې دی د سفر په مهال سخت تږی شو، لټه یې وکړه یو څاه یې ولید چې سلواغه یې نه درلوده و څاه ته ور تا سو او اوبه یې وچیښلې خپل تنده یې ماته کړه، کله چې هغه اوبه وچیښلې روان شو نو یې یو سپی ولیدی چې د تندې د سختۍ له کبله یې خاورې څټلې، نو یې پر سپي زړه وسوځی چې دی هم داسې تږی دی لکه زه چې تږی وم نو یې د پوښې څخه خپل موزه وکښل او څا ته یې ورښوه کړه د اوبو یې ډکه کړه او د څاه څخه راپورته شو، او سپي ته یې اوبه ورکړې الله ﷻ ته دغه عمل دومره خوښ شو چې په دې سره یې دده بخښښ وکړی. (بخاري، مسلم)

Download from: www.aghalibrary.com

عبدالله بن مسعود رضي الله عنه څخه روایت دی چي ما د رسول الله ﷺ څخه پوښتنه کړې چي تر ټولو افضل عمل کوم یو دی؟ نبی ﷺ وفرمایل: په خپل وخت باندي لمونځ کول، ما ورته وویل: یا رسول الله! له دې وروسته کوم عمل دی؟ نبی ﷺ وفرمایل:

اَنْ يَسْلَمَ النَّاسُ مِنْ لِسَانِکَ.

"دغه خبره چي خلک ستا د ژبي څخه په امن وي".

(ترغیب، مخ۳۰۲په حواله د طبراني باسناد صحیح)

یعني ژبه د نورو په زړه زهیرولو څخه، د غیبت څخه، د چم او دوکې څخه وژغوره.

حضرت عقبه بن عامر رضي الله عنه د حضرت رسول اکرم ﷺ څخه وپوښتل چي د خلاصون لاره کومه ده؟ نبی ﷺ وفرمایل: اَمْسِکْ عَلَیْکَ لِسَانَکَ وَلْیَسَعَکَ بَیْتُکَ وَابْکِ عَلٰی خَطِیْئَتِکَ.

ترجمه: خپله ژبه په خپل اختیار کي ولره او ستا

Download from: www.aghalibrary.com

کور ستا لپاره کفايت کوي او په خپل ګناه باندي وژاړه. (ابوداؤد، ترمذي)

د کور د کافي کېدلو نه مطلب دادی چي پرته له اړتيا د کور څخه وبهر ته وتلو له کبله په فتنه کي بوخت نه شي او پر ګناه باندي د ژړا کولو څخه مطلب پر ګناه باندي پښېماني او توبه کول دي.

او په يو حديث کي راغلي دي چي حضرت رسول اکرم ﷺ وحضرت ابوذرغفاري رضي الله عنه ته وفرمايل: چي ايا زه وتاته دوه داسي عملونه درونه ښوم چي د هغه بار پر انسان باندي ډېر سپک خو د ترازو په عمل ډېر درانه وي؟ حضرت ابوذر رضي الله عنه پوښتنه وکړه چي يا رسول الله! خامخا يې راوښيه نبی ﷺ وفرمايل:

عَلَيْکَ بِحُسْنِ الْخُلُقِ وَطُوْلِ الصَّمْتِ.

د ښو اخلاقو او ډېر پټه خوله کېدلو پابندي وکړه.

(ترغيب، مخ ۳۱۲ څلورم ټوک په حواله د طبراني وابويعلیٰ ورجاله ثقات)

Download from: www.aghalibrary.com

حَدَّثْتُمْ وَاحْفَظُوْا فُرُوْجَكُمْ وَغُضُّوْا اَبْصَارَكُمْ وَكُفُّوا اَيْدِيَكُمْ.

ترجمه: ما ته د شپږو خبرو ضمانت راکړی زه وتاسي ته د جنت ضمانت درکوم، کله چي امانت ستاسي سره کښېښول شي نو هغه ادا کړي کله چي د يو چا سره وعده وکړی نو هغه پوره کړئ، چي خبره کوئ نو رښتيا ووايا ست او د خپلو فرجو (د ناروا کارونو څخه) ساتنه وکړي او خپلي سترګي کښته ولري، او خپل لاسونه (د خلګو د تکليف او ګناهونو څخه) ونيسي.

(شعب الايمان البيهقي مخ ۳۲۰ څلورم ټوک، حديث ۵۲۵۶)

(۷۸) د ښي لوري نه د يو کار پيل کول:-

د ښو کارونو پيل کول د راسته لوري څخه هم د الله جل جلاله او حضرت رسول الله ﷺ يو خوښ عمل دی چي

Download from: www.aghalibrary.com

ورباندي د ثواب امید شته، حضرت عائشه رضی الله عنها فرمايي: چي حضرت رسول الله ﷺ خپل واړه کارونه د ښي لوري نه پيل کول خوښول په اوداسه کي هم، په زمونږ کولو کي هم او بوټونو په پښو کولو کي هم.

(بخاري)

د حضرت ابوهريره رضي الله عنه روايت دی چي حضرت محمد ﷺ فرمايلي دي:

اِذَا لَبِسْتُمْ وَاِذَا تَوَضَّأْتُمْ فَابْدَءُوْا بِاَيَامِنِكُمْ.

ترجمه: کله چي جامې واغوندي او اودس کوي نو د راسته لوري څخه يې پيل کړي. (ابوداؤد، ترمذي)

د حضرت ابوهريره رضي الله عنه يو بل روايت دی چي رسول الله ﷺ:

اِذَا انْتَعَلَ اَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِالْيَمِيْنِ، وَاِذَا نَزَعَ فَلْيَبْدَأْ بِالشِّمَالِ. (بخاري، مسلم)

ترجمه: کله چي ستاسي څخه يو څوک بوټونه په

Download from: www.aghalibrary.com

هغه دي ځيني ليري کړي وه يې خوري او دا د شيطان لپاره مه پرېږدئ بيا چي فارغه شئ خپلي ګوتي وڅټئ ولي چي دا نه ده معلومه چي د ډوډۍ په کومه برخه کي برکت دی. (مسلم)

ددغه حديث له نظره د الله ﷻ د رزق ناقدري کول يو شيطاني عمل دی، او د لوېدلي ډوډۍ په خوړلو سره د رزق قدر کول دي ځرنګه چي پر دغو عملونو باندي ثواب شته نو له دې امله ددغو اعمالو اهتمام کول په کار دی. او په دې اړه بې ځايه شرمېدلو نه ډډه او پرهېز کول په کار دي، هو که ګوله داسي ولوېږي چي صفا کول يې ناممکنه وي نو بېله خبره ده.

(۸۰) په ترشي کولو باندي حمد ويل او جواب ورکول:-

د حضرت ابوهريره ﷺ څخه روايت دی چي حضرت محمد ﷺ فرمايلي دي: چي الله ﷻ ترشي خوښوي او اړرمۍ نه خوښه وي کله چي ستاسي څخه ويوه ته

Download from: www.aghalibrary.com

ترشي راشي نو دي الحمدلله ووايي او کوم سړی چي يې واوري پرده باندي بيا د لومړي سړي حق دی چي يَرْحَمکَ الله ووايي. (بخاري)

دا د اسلامي تهذيب او ثقافت هغه اداب دي چي د هر مسلمان به عادت ګرځېدلی ؤ، متأسفانه چي اوس خلګ ددي اعمالو نه نابلده کيږي. دغه اداب د سره ژوندي کولو او رواجولو ضرورت دی.

(۸۱) دالله ﷻ څخه وېره او ډارېدل:-

د الله ﷻ د لويي حق دادی چي دده د ناخوښي څخه انسان همېشه په وېره کي وي د الله ﷻ د ناراضی. وېره هغه عمل دی چي په قران کريم او احاديثو کي په ډېرو ځايونو کي تاکيد شوی دی او ددې فضائل بيان شوي دي.

د حضرت محمد ﷺ اکا حضرت عباس رضي الله عنه فرمايي: چي مونږ يو ځل د حضرت محمد ﷺ سره تر يوې درختي لاندي ناست ؤ په دې مهال د درختې وچ

Download from: www.aghalibrary.com

بلګونه ولوېدل او په درخته باندي شنه بلګونه پاته شول، حضرت محمد ﷺ وفرمايل: چي له دغه درختي نه کوم مثال جوړيږي؟ خلګو ورته وويل: "چي الله او د هغه رسول ښه پوهيږي" نبي ﷺ وفرمايل: چي ددې مثال د هغه مؤمن دی چي د الله ﷻ د خشيت او ويري څخه وېريږي نو يې ګناهوي رژيږي نيکي او ښه عملونه يې پاته کيږي.

(الترغيب مخ۲۲۷پنځم ټوک په حواله د بيهقي)

د الله ﷻ ډار او وېره په زړه کي د پيدا کولو لپاره د الله ﷻ د لويي او قدرت خيال بايد په زړه کي ټينګ کړل شي، د مخکني امتونو انجام په فکر کي راوستل شي او په قران او حديث کي د باغيانو او نافرمانو خلګو لپاره چي کوم عذابونه بيان شوي دي د هغه تصور وشي دغه ډول د الله ﷻ ډار او وېره په زړه کي پيدا کيږي او ددې په نتيجه کي د ګناهونو ناوړه چلونو او ظلم او زياتوب باندي د انسان جرأت ختميږي

Download from: www.aghalibrary.com

او په نتيجه کي به "تقویٰ" وموميي، کوم چي د ټولو ښو عملونو بنسټ او په دنيا او اخرت کي د انسان د اصلاح او کاميابۍ يوازينۍ لاره ده، الله جل جلاله دي موږ ټولو ته دغه نعمت را په برخه کړي آمين.

(۸۲) د الله جل جلاله ښه اميد او ښه گمان لرل:-

د الله جل جلاله د ډار او ويري سره دده د رحمت ښه د خپل ځان لپاره د ښو اميد لرل هم يو ستر عمل دی د حضرت ابوهريره رضي الله عنه روايت دی چي حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمايلي دي:

اِنَّ حُسْنَ الظَّنِّ مِنْ حُسْنِ عِبادَةِ اللهِ. (ترمذي حاکم)

ترجمه: د الله جل جلاله سره ښه گمان لرل هم د الله جل جلاله يو ښه عبادت دی.

او په يو قدسي حديث کي حضرت محمد صلی الله علیه وسلم دغه ارشاد بيان کړی دی:

Download from: www.aghalibrary.com

أَنَا عِنْدَ ظَنِّ بِيْ وَأَنَا مَعَهُ حَيْثُ يَذْكُرُنِي.

زما بنده چې په ما باندې څه گمان لري، زه هغه ډول چلن ورسره کوم او چیرې چې ما یاد کړي زه ورسره یم. (مسلم)

مطلب دا چې په قران او حدیث کې د الله ﷻ د رحمت نه ښه امید لرلو ډېر فضایل راغلي دي خو ددې دا مطلب دی چې انسان د خپل وس او طاقت سره سم د الله ﷻ د احکامو سره برابر ژوند تېرولو کوښښ وکړي او چیرې چې ددې کوښښ سره خطاوې او غلطي وشي نو د هغه په اړه د الله د رحمت نه امید لرونکي و اوسي خو که کوم سړی په خپل ژوند کې د الله د حکمونو څخه بالکل غافله شي، د خپل اصلاح هیڅ فکر ونه کړي او خپل ځان بې لگامه د نفساني غوښتونو پسې د تللو لپاره ازاد پرېږدي او ددغه غفلت او بې فکرې سره دغه امیدونه یې وي چې خپله به بخښنه وشي نو د داسې سړي په حدیث کې سخت

Download from: www.aghalibrary.com

الاعمال الصالحه

بدوالی بیان شوی دی.

صحیح فکر او عمل دادی چي د خپل اصلاح د فکر سره انسان د الله جل جلاله د ډار او ویري سره نبه ګمان او دده د رحمت نه امید لرل دواړي خبري داسي یو ځای کړل شي چي د "ویري او امید" یو ځای شوی کیفیت وربانديغالب وي.

د حضرت انس رضی الله عنه څخه روایت دی چي حضرت محمد صلی الله علیه وسلم ویو ځوان ته تشریف ورووړ چي د مرګ په حالت کي ؤ نبی صلی الله علیه وسلم پوښتنه ځیني وکړه چي ته د څه شي احساس کوي؟ هغه ورته وویل: "یا رسول الله! زه د الله جل جلاله څخه ډېر امید لرم خو ورسره د خپلو ګناهونو وېره هم راسره ده" حضرت محمد صلی الله علیه وسلم وفرمایل: چي د کوم مؤمن په زړه کي پر داسي مهال باندي دغه دواړي خبري یو ځای شي الله جل جلاله د هغه امید پوره کوي او هغه د خپل ویري څخه په امان کي لري. (ترمذي)

Download from: www.aghalibrary.com

(۵)

لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَىٰ لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسَى
ابْنِ مَرْيَمَ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوا وَّكَانُوا يَعْتَدُونَ ۝

بې خونده ګناهونه

ليکنه:

مفسر القرآن، مفتي اعظم حضرت مولانا مفتي محمد شفيع صاحب
رحمه الله تعالى

ترجمه او حاشيه

مفتي محمد معصوم افغاني

مکتبه حکيم الامت تهانوي
کانسي روډ کوئټه

Download from: www.aghalibrary.com

٧

اَلْغِیْبَةُ اَشَدُّ مِنَ الزِّنَا (طبرانی)

غیبت عذاب

وعظ

شیخ المشایخ، فقیہ العصر، مفتی اعظم حضرت مولانا مفتی رشید احمد لدھیانوی

رحمہ اللہ تعالیٰ

مترجم

مفتی محمد معصوم افغانی

مکتبہ حکیم الامت تھانوی

کاسی روڈ کوئٹہ

Download from: www.aghalibrary.com

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولٰى ﴿٤﴾

شرعی حجاب

وعظ

شیخ المشائخ فقیہ العصر مفتی اعظم حضرت مولانا مفتی رشید احمد لدھیانوی

رحمہ اللہ تعالیٰ

ترجمہ اور حاشیہ

مفتی محمد معصوم افغانی

مکتبہ حکیم الامت تھانوی

Download from: www.aghalibrary.com

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

جزاء الاعمال

مؤلف

امام العارفین حکیم الامت حضرت مولانا شاہ محمد اشرف علی تھانوی

نور اللہ مرقدہ

مترجم

مفتی محمد معصوم الافغانی

مکتبہ حکیم الامت
کانسی روڈ، کوئٹہ

Download from: www.aghalibrary.com